

Mbok Ndíndí mbonyu

Mátio

ásíjǐ

Bachĩmbi Yesu Kristo
(Lk 3.23-38)

¹ Né chi manyén bachĩmbi Yesu Kristo, ebhárémɔ Mfɔ Debhít ne Ábrahim.

² Ábrahim achí nyaka chi Áisek, Áisek abhak chi Jekóp, Jekóp abhak chi Júda ne bǝmayi. ³ Júda achí nyaka chi Péres ne mómayi Será. Máyap aka nnyén be Táma. Péres abhak chi Hésrɔn, Hésrɔn abhak chi Rám. ⁴ Rám achí nyaka chi Amínadap, Amínadap abhak chi Náshɔn, Náshɔn abhak chi Sálmɔn. ⁵ Sálmɔn achí nyaka chi Bóas. Nnɔ Bóas aka nnyén be Ráhab. Bóas abhak chi Óbed. Nnɔ Óbed aka nnyén be Rúť. Óbed abhak chi Jése, ⁶ Jése abhak chi Mfɔ Debhít.

Debhít achí nyaka chi Sólomon. Nnɔ Sólomon ayambi abháy Uria, ke äbhay Debhít. ⁷ Sólomon achí nyaka chi Rehóboam, Rehóboam abhak chi Abíja, Abíja abhak chi Ása. ⁸ Ása achí nyaka chi Jehósafat, Jehósafat abhak chi Jóram, Jóram abhak chi Úsia. ⁹ Úsia achí nyaka chi Jótam, Jótam abhak chi Áhas, Áhas abhak chi Hesékia. ¹⁰ Hesékia achí nyaka chi Manáse, Manáse abhak chi Émɔs, Émɔs abhak chi Josáya. ¹¹ Josáya achí nyaka chi Jekonáya ne bǝmayi. Mpok yɔ ké bápókó bo Israel be mandək manchəkɔ etək Bábilɔn.

¹² Mpok ane bo Israel bárov Bábilɔn bápètnsem etək eyap, Jekonáya achí nyaka chi Síltiel, Síltiel abhak chi Serúbabel. ¹³ Serúbabel achí nyaka chi Ábiud, Ábiud abhak chi Eliákim, Eliákim abhak chi Ásɔ. ¹⁴ Ásɔ achí nyaka

chi Sádok, Sádok abhak chi Ákim, Ákim abhak chi Éliud.
¹⁵ Éliud achí nyaka chi Eliása, Eliása abhak chi Mátan,
 Mátan abhak chi Jekóp. ¹⁶ Jekóp achí nyaka chi Joséf nném
 María, María ane ábhé Yesu mmu achi Mpepe Mandem
 afyé nyaka bariεp be ätò.

¹⁷ Bébhó amuet Ábrahim beghaka amuet Debhít, mk-
 pák bachĩmbi Kristo échí ye nyaka byo ne enwi. Bébhó
 amuet Debhít beghaka mpok bápókó bo Israel be mándók
 mánychókó etok Bábilon, ébhák byo ne enwi. Bébhó mpok
 bo Israel báró Bábilon bápεtnsem etok eyap, béchúεp
 mpok Kristo, Mpepe Mandem afyé nyaka bariεp be ätò,
 mkpák bachĩmbi Yesu ebhak byo ne enwi.

Nεbhe Yesu
 (Lk 2.1-7)

¹⁸ Enyu éfákári nyaka ke bábhé Yesu Kristo: María
 achí nyaka nno Yesu. Mpok yo Joséf ati bébhay yi. Ke
 bápépe riñi bati, éfákari be María achi ne menie. Apoko
 menie bhó chí ndü betan Efóño Bedyere. ¹⁹ Joséf abhak
 chak besí Mandem. Ékú yí keyáy bechye María ntíanwóp.
 Akε ye nti beway nebhay ne María ansem ansem. ²⁰ Ke
 ené Joséf ákàysi ndak ane, Mandem ató ángel ywi amot
 ntá Joséf ndü kenó. Ángel wu aghati yi be, “Joséf,
 ebhárémε Debhít, kéchay besot María ndü nebhay, apókó
 menie chi ndü betan Efóño Bedyere. ²¹ Ne chon ambé
 mómbakanem. Nnyén eni némbak be Yesu, mbonyune
 chon yí ampεpe bóbhi ndü ntemsí bebú bhap.” ²² Menyih
 ebhen menkem béfákári be enyih ene Mandem ághátí
 ndemekepinti andem, emfu tetep. ²³ Arem nyaka be,
 “Chon Ngosón ane ábhíkí re riñi mbakanem ampoko menie
 ambé mómbakanem, nnyén eni nembak be Emánuel”, nó
 chí be, “Mandem achi ne bhese.” ²⁴ Joséf áhémé nókó ndü
 kenó, akε nkúbhé mbε enyü ángel Mandem aghati yi. Asot

María ndũ nebhay. ²⁵ Yě nó, bó kerijĩ batĩ kpáte María abhe Móywi. Ábhé nókó, Joséf arem be nnyén mmó chi Yesu.

2

Bö abhen bárovńó begho Yesu

¹ Bábhé Yesu etok Bétlehem atú Judéya. Mpok yo, Hérød abhak Mfo atú wu. Nebhé bábhé Yesu, bo abhen báriji ěti mambe báfú atú mmok áfù batwo Yerúsalem, mámbebhe nõko be, ² “Mmò ane bábhé bé ámbák Mfo bo Israel achí fá? Sébhèp mbonyune séghò nembe enén nérèm ěti nebhe eni awu atú mmok áfù, ne sétwo bechye yi kenókó.” ³ Mfo Hérød ághókó nókó enyijĩ ene böbhò bárémé, ntí átáka yi amem. Ébhák enyumót ne bö mankem amem etok Yerúsalem. ⁴ Hérød abhijĩ böbatí bachiäkap Mandem ne batõjĩ ebhé Mandem ndũ nebhuet amot. Abhép bhò be, “Bábhõjĩ bebhe Mpeme Mandem afyé nyaka bariet be ätò fá?”

⁵ Bághátĩ yi be, “Bábhõjĩ bebhe yi etok Bétlehem, fá atú Judéya, mbonyune echi amem ekátĩ ndemekepĩntĩ be, ⁶ Mandem arem be, ‘Wò Bétlehem ndũ mmik Júda, puyě wò ke óchĩ ansem ndũ betok Júda menkem, mbonyune ntá ye kě Mfo áfù.

Mfo ane ákèm böbhà, bo Israel, mbò erítĩ mbabheri bághõjõmén ákèm bághõjõmén yi.’”

⁷ Hérød ághókó nókó nó, abhijĩ manko bhò, abhõjĩ kepĩ ne bhò ansem ansem, abhép bhò bé mángátĩ yi mpok ane bõ baghò nembe enõ atú etok yap. ⁸ Aghatĩ ye bhò be, “Dók ká Bétlehem, mámbep sayri nebhuet ane mówu achi. Mánájĩ mǎngó yi, pet ká nsem mǎngatĩ me, bé me nkwo ndók nchyé yi kenókó.”

⁹ Mankõ bhò bághókó nókó enyijĩ ene Mfo Hérød árémé, báfá bare rõjĩ. Ndũ bárovńõ, bághó nkúbhé nembe enén

báyambi baghō atú etok eyap ne nó nérōñh nókó ambi, bó mánkōjo nōkō ansem. Báchwóbbhé nókó Bétlehem, nembe enō néte amfay nebu, tébbhé tébbhé ne eket ené mówu áchí aré. ¹⁰ Nēghó bághó nembe enō, mañák amap aya acha. ¹¹ Bághó eket ene nó nété are tebhe tebhe, barok bachwe amem, baghō mmó ne máyi María. Bátēp mánén amik bare chye yi kenókó. Mánéne bebha bhap bafere menyih ebhen béyá nkáp báchyé mbo awap akap ntá yi. Émōt ebhak pú, écháκ ébhák enyū serwó esen bádūre sēnchye nōkō erítí eriep. * Enéfú ébhák enyih ené básōt beghoko ngú be áké chōñti. †

¹² Mankō bhō bápéré gure, Mandem asemti bhō ndū kenó bé báké petnsem ntá Mfō Hérōd. Báfuēt chí ndū mbi achak ke bágure etok eyap.

Joséf ne María bápóko Yesu bábué bárók etok Íjip ne yi ¹³ Bō bhō nó batwō beghō Yesu bagure nōkō, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndū kenó ekén yi aghō aghati yi be, “Joséf, Hérōd āyāñ mbi beway móne. Faté yé, sōt mmó ne máyi, bué dók etok Íjip. Dók, ómbák áré kpáte ngati wō ómpétnsem.” ¹⁴ Joséf añeme, asōt mmó ne máyi, afa, arok etok Íjip ne bhō nkúbbhé beti ebhō mbo enyū ángel Mandem aghati yi. ¹⁵ Ágháká nókó aré, abhak are kpáte Mfō Hérōd agú. Menyih bēfákárí nyaka enyu eyō bé enyih ene Mandem ághátí ndemekepinti andem, emfu tetep be, “Mbīñí mówa be ámfá etok Íjip”.

Hérōd arem be mángwáy bōbabhakanem abhen

¹⁶ Hérōd ághó nókó be mankō bhō bárwō yi ndū yi ánóñó bhō keghó, nti nénen yi amem. Achye eyōñ be mángwáy

* **2:11** Bábhiñi enyū serwó esō be “Frankinsens” ndū eyōñóndik. † **2:11** Bábhiñi enyih eyō be “Myrrh” ndū eyōñóndik.

bōbabhakanem mankem abhen bábhíkí cha mamié apay ndũ etək Bétlehem ne ndũ betək ebhen bechi kekwoť. Hérød atik bé énáŋ échí mamié apay bébhó mpok manko bho báyámbi bagho nembe mpok bábhé Yesu. ¹⁷ Ékú enyiŋ ene ndemekepinti Jeremáya árémé bé chəŋ émfakari, emfu tetep. ¹⁸ Arem nyaka be, “Eyoŋó kebho éfù etək Ráma. Kebho káyá ne bása. Ráshel ädi bōbhi. Mánik yi mmæt be ambot kebho ke apú ka mbonyune bágu baro yi.”

Joséf ne María bápētnsem ndũ mmik Israel ne Yesu

¹⁹ Hérød ágú nókó, ángel Mandem abhesi ntá Joséf ndũ kenó amem etək Íjip, ²⁰ aghati yi be, “Joséf, faté sət mmó ne máyi pētnsem ndũ mmik Israel. Bo abhen báyaŋ nyaka beway mmó manaŋ bagu.” ²¹ Joséf aŋeme, asot nno ne mmó apētnsem etək Israel. ²² Ke Joséf ághókó nókó bé Akelos asot epok etayi mbo Mfo atú etək Judéya, acháy berəŋ aré. Ndũ kenó kéchák, ángel Mandem ayep Joséf batú be yi ándók chí atú Gálili. ²³ Joséf arək, achəkó amem etək Gálili ené bábhijí be Násáret, mbonyune échí amem ekáti ndemekepinti be Mandem arem eti Kristo be, “Chəŋ bo mámbijí yi be ‘Mmu Násáret’ ”.

3

Enyiŋ ene Jōn Njwiti aghati bho eti Yesu

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-18; Jn 1.19-28)

¹ Mpok yo, Jōn Njwiti abho bégháti bho amem baso atú Judéya be, ² “Yěntiki mmu yweka abhəŋ betiknsem ndũ bebú bhi mbonyune mpok Mandem ábhák ne bo mbo Mfo wap arəp chi kekwoť.” ³ Jōn Njwiti kě Aisáya ndemekepinti Mandem árēme nyaka eti yi be, “Mmu achi amem baso äbik ne eyəŋ amfay andeme nəkó be, ‘Toŋtí ká mbi ane Acha áfuēt are. Kú ka mbí ywi ambak chak.’ ” ⁴ Nkú

Jǝn abhak chi enyij ene baghoko ne babyok mpwɔ baso. Mgbat ane yi ágwòt ebho abhak nkwòbhn̄ya, ne nenyíe eni nébhak ngémtáy ne bawéré betu ámén yi ághò amem baso. ⁵ Beyǎ bho báfú, bárók ntá Jǝn ndu beghok enyij ene yi árèm. Báfú etok Yerúsalem, ne atú Judéya ankem, ne betok menkem ebhen bechi kekwot ne Nnyén Jódan. ⁶ Béré su bebú bhap, Jǝn anjwiti nòkò bhò amem Nnyén Jódan.

⁷ Ke Jǝn ághó nókó ndú beyǎ bǝnkwo Fárisi ne bǝnkwo Sádusi bátwò be yi anjwiti bhò, abho bérem ntá yap be, “Bé befé! Agha áyébhé be batú be mǎnjan̄ mbi bebue ntemsi Mandem ane átwò? ⁸ Bǎbhɔn̄ beku menyij ebhen bétɔn̄ be mǎnán̄ bǎtiknsem ndú bebú ebheka tetep. ⁹ Bǎké chòkò mǎnkáysi be bǎchí bebhárébhò Ábraham ne yǝnyij epu kway beku bhe. Dirí ká be Mandem ákwáy besot batay ane anku yó ámbak bebhárébhò Ábraham. ¹⁰ Yě chí néne, seti séchí bhæéré, ne bákway bekpòt yǝntiki enok ene epu nyu berítí kepem te ndú bakan̄, mangæep angó.”

¹¹ “Mǝjwiti bhe ne manyiep betɔn̄ bé bǎtiknsem ndú bebú ebheka. Ke mmũ ane átwò me ansem achá me enyune mbíkí kway mmu ane nchí kan̄ari nkwòbhán̄ya bekak ebhi. Ántwò, chɔn̄ anjwiti bhe ne Efónó Bedyere ne ngó. ¹² Átwò ne nchán̄ myákátí awò béchák nkway ndú báfap ene érí ne bekpáfu. Ánán̄ ánkú nó, ǎsot mbwot anten ndú nkpané, anyò mmik, ansot bekwop ebhi amfyɛ ndú ngo ane apu neme.”

Jǝn ajwiti Yesu
(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Ébhíkí tat, Yesu afú atú Gálili aròk ndú Nnyén Jódan be Jǝn anjwiti yi. ¹⁴ Ke Jǝn keyan̄ bejwiti Yesu. Are yán̄ beku Yesu anjibhiri nkaysi yi. Arem be, “Ɔtwò be njwítí wò, ené me ke mbónó bétwò ntá ye be ónjwítí mé?” ¹⁵ Yě

nó, Yesu akeme yi chi be, “Dǎ émbák mbə enyũ ngátí wó, mbonyune eri be senkə yěntiki enyih ene Mandem áyan.” Jǎn aka ye, ajwiti Yesu. ¹⁶ Neiwiti Jǎn ájwítí yi, Yesu afú anyén. Nəbu nénéne, aghə ndũ Efóhó Mandem afú amfay, asot mkpá ebhóhó are sep kpát ate yi amuet. ¹⁷ Eyoh éfú ye amfay éré rem be, “Né chí Mówa. Nkəh yi tontó. Āchye me beyă maɲák.”

4

*Satan are mɔ Yesu
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

¹ Éfuéré nókó nó, Efóhó Bedyere akə Yesu arək amem baso be Satan amɔ yi. ² Aré amem baso, Yesu abhak ndũ natarénsay beti ne ngósí ndũ manywəp besa bəpay. Nsay akém yi. ³ Satan arək ntá yi, arem be, “Mbák óhí Mmɔ Mandem tetep, chye eyoh be batay ane anjibhiri andəp bekpókó bret.” ⁴ Ke Yesu akeme yi be, “Éhí amem Ekáti Mandem be, ‘Puyě nenyíé nóhó ke nékəm nepém. Yěntiki enyih ene Mandem árəm kě ébhóh betaɲ bekem nepém mmu.’”

⁵ Satan asot yi barək Yerúsalem, etək Mandem, bákó ndũ nebhuet ane áhí te amfay ndũ ekerákap Mandem. ⁶ Aré, arem ntá Yesu be, “Mbák óhí Mmɔ Mandem, dók, tǎndu echi amem Ekáti Mandem be, ‘Choh Mandem anchye eyoh bɔ́angel bhi mántwó manchye wə nekwak. Ekáti Mandem épət érəm be, choh mánkpəp wə ne amó yap bé óké tem ekak ndũ ntay.’”

⁷ Yesu akeme yi be, “Ekáti Mandem épət érəm be, ‘Kémɔ Mandem Acha ywe.’”

⁸ Béfú afə, Satan asot Yesu ndũ njie ane áré sáp amfay, atóh yi betókó mmik menkem ne kefə eken kéhí aré.

⁹ Arəm ye ntá Yesu be, “Chəŋ nchyé wə menyij ebhen menkem mbák óntép mánén besí bha, ənchye me kenókó.”

¹⁰ Ke Yesu aghati yi be, “Fă me besí, wə Satan! Ekáti Mandem érəm be ‘Mmu abhəŋ bechye kenókó chi ntá Mandem Acha, antók chí yi aywínti.’”

¹¹ Satan arə ye Yesu arək, bəángel Mandem barək bachye Yesu nekwa.

*Yesu abho betik ebhi
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

¹² Mpok Yesu aghoko be bákém Jŋn Njwiti báfyə ekerékenəŋ, afa atú Judéya apetnsem atú Gálili. ¹³ Ke yí kerəŋ Násáret. Arək achəko Kapěnaum. Etək Kapěnaum ébhák nepak manyu Gálili, atú Sébulon ne Náftali. ¹⁴ Éfákáří nyaka enyu yə be enyij ene Mandem ághátí ndemekerǐnti Aisáya andem émfú tetep. Aisáya arəm nyaka be:

¹⁵ “Mmik Sébulon ne Náftali,
mmik ane bo báfæ̀t are berəŋ ndü ěntíŋnyen ené
bábhìŋi be Manyu Gálili,
mmik ane áchí ebhěnyen negho Jódan,
atú Gálili ane beyă bo abhen bápú bo Israel bachi are.

¹⁶ Bǔ abhen báchí amem ejuri,
bághə beyă bediéré.

Bǔ abhen báchí ndü mmik ndíkándí newu, mbarŋ ághə etək eyap néne.”

¹⁷ Nebho mpok yə, Yesu abho béghátí bho be, “Yěntiki mmu abhəŋ bétiknsem ndü bebú bhi mbənyune mpok ane Mandem ábhák ne bho mbə Mfə wap arəp chi kekwa.”

*Yesu abhìŋi bo bati anwi be mámbák bakoŋo bhi
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)*

¹⁸ Ewak émət, ené Yesu ákə nepak manyu Gálili, aghó bo bati apay, bǔ nnə amət chi amət. Amət aka nnyén be

Símun. Nnyén eni néchák nébhák be Píta. Manó ywi aka nnyén be Andru. Bɔ bati apay bare ɣɛp beyă nkáp anyén ndu beway nsi mbɔnyune bachi nyaka bawănsi. ¹⁹ Yesu arem ntá yap be, “Twó ká bhák bakoŋo bha, ne chɔŋ ntɔŋ be enyŷ bākɔ bé bo bachak mámbák bakoŋo bha.” ²⁰ Témte wu, Símun ne manó barɔ beyă nkáp yap, bakoŋo Yesu.

²¹ Yesu átén nókó mmɛt ambi mandú, aghó bɔ nno amɔt chi amɔt bachak bati apay, nɔ chi, Jems ne Jɔn, bɔ Sebɛdi. Bábhák amem áchwí chɔkɔ ne etayap Sebɛdi, mángoko nɔkɔ beyă nkáp yap. Yesu abhiŋi bhɔ nkɔwɔ be mámbák bakoŋo bhi. ²² Témte wu, báró áchwí wap ne etayap, bakoŋo yi.

Betik Yesu atú Gálili

(Lk 6.17-19)

²³ Yesu abho bekɔ atú Gálili ankem antɔŋ nɔkɔ bho Eyɔŋ Mandem amem bekeré nenikímɛt bo Israel, angati nɔkɔ bhɔ nkɔwɔ Mbok Ndíndí ane árɛm enyŷ Mandem ábhák ne bhɔ mbɔ Mfɔ wap. Ne ambu nɔkɔ yɛntiki enyŷ neme enen bo babhɔŋɔ. ²⁴ Ékú nnyén Yesu nétáka kpát négháka atú Síria ankem. Bo béré pɔkó bɔ abhen bábhóŋó mame menyu ne menyu mándɔk nɔkɔ ntá Yesu be ámbú bhɔ. Mbɔk yap bábhák bo abhen befóŋó bebúbebu bésɔŋɔri bhɔ, báchák bábhák bɔ abhen bákɔwɛn ntímen, abhénéfú babhak bɔ abhen bachi bhɛré. Yesu abú bhɔ mankem. ²⁵ Beyă bhó bare fú mbaŋ ne mbaŋ mánkoŋo nɔkɔ Yesu yɛntiki ebhak ene yi árɔŋ. Mbɔk eyap báfú atú Gálili, báchák báfú Díkapolis, nɔ chi atú betɔk byo, báchák báfú Yerúsalem, báchák báfú atú Judéya, ne abhénéfú báfú ebhényén negho enen babhiŋi be Jódan.

5

Yesu achokɔ ambi njie are tɔŋ bo menyiŋ

¹ Ewak émot, bo béré twə ntá Yesu ndũ bakwó. Aghó nókó bhó, arək achəkó ambi njie. Bakorjo bhi bákó bátéméri yi, bachəkó ne yi. ² Abho betəŋ bhə menyi.

Maḡák amen tetep

(Lk 6.20-23)

³ Are tóŋ andem nəkó be, “Éri echa ntá yěntiki mmu ane ághó be besí Mandem, yi apu yěnyiyi, mbonyune Mandem achi Mfə ywi!

⁴ Éri echa ntá bǝ abhen báchí ndũ nedĩ kebho néne; mbonyune chəŋ mánychye bhó nepərti nti!

⁵ Éri echa ntá bǝ abhen bábhóŋó nesep̄t̄im̄uət ne bápú təŋ betəŋ, mbonyune chəŋ yí anchye bhə áfók ankem ane yi afyé bariəp bechye bhó!

⁶ Éri echa ntá bǝ abhen bábhóŋó nsay ne ekwak beku menyiyi ebhen bechi chak besí Mandem, mbonyune chəŋ yi anchye bhə menyiyi ebhen bábhóŋó ekwak bebhəŋ!

⁷ Éri echa ntá yěntiki mmu ane ághò bho ntínso, mbonyune chəŋ Mandem angó yi ntínso!

⁸ Éri echa ntá bǝ abhen bati yap áchí amem pépép, mbonyune chəŋ Mandem ankə bó mángó yi!

⁹ Éri echa ntá bǝ abhen mánù be bo mámbák eyəŋ émot ne bati; mbonyune chəŋ Mandem ankə bə mámbak bǝbhi!

¹⁰ Éri echa ntá yěntiki mmu ane bo báchyè esəŋəri ndũ ákə menyiyi ebhen bechi chak besí Mandem.

Āyet yi mbonyune achi Mfə ywi!

¹¹ “Éri echa ntá yeke mpok bo básòkəti bhe ne mpok ane báchyè bhe esəŋəri, mámbare nəkó bhe barak am̄uət ndéndem ěti ya. ¹² Ŋák ká ne mámbóŋ maḡák mbonyune Mandem abháré bhe erem akap awu amfay. Ne báké

ghokontik be báchyè nyaka baremé kep̃inti abhen tesáy esəŋori nkwo.”

Yesu yi bakoŋo bhi báchí mbə ngán ne eróŋó
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

¹³ “Báčhí mbə ngán ntá bō mmik mankem. Ke mbák ngán ábhíkí pere bhóŋ manyiŋti mi, ná bákway beku wu ampet ambak erítí ngán? Bápú pere kway beku yěnyiyi ne wu. Árəp chi enyiŋ beto nefí ebhak ene bo báfəèt mánjati nəkə wu.

¹⁴ “Báčhí eróŋó ntá bō mmik. Etək ené échí amfäy njie épú bhese. ¹⁵ Ne bápú dure eróŋó mánsət enyiŋ mánkuti. Bádure eróŋó mánte chi ebhak ene bábhóŋó bete yə bé mbaŋ áŋgə ntá yěntiki mmu ane achi anywóp. ¹⁶ Dǒ yé ka epiy eyeka éngó mbə eróŋó. Epiy eyeka ébhəŋ bebhak mbə eróŋó bé bo mángó, mámbiti Etayeka mmu achi amfay.”

Enyiŋ Yesu ághátí bho ɛti bebhé Moses

¹⁷ “Báké kaysi bé ntwo béfere bebhé Moses. Báké kaysi bé ntwo chí beferé basiŋí baremé kep̃inti. Mbíkí twó béfere mó, ntwo chí beku be yěntiki enyiŋ ene bə básíŋí émfú tetep. ¹⁸ Tetep, nchí ghati bhe be te mfäy ámfəet, mmik amfəet, bápú kwáy beferé yě mandú enyiŋ ndū basiŋ amen wáwák. Basíŋ amen ábhák kpáte yěntiki enyiŋ ene básíŋí émfu tetep. ¹⁹ Yě agha ane ápú bhəere yě chí móbhé amət, antəŋ nəkə bo bachak be mánkú enyumət mbə yi, chəŋ ambak ansem ndū nkwo bhó mankem abhen Mandem achi Mfə wap. Ke mmu ane ábhəre bebhé Mandem menkem, antəŋ nəkə bo be manku nkwo mbə yi, ábhák mūŋgo ndū nkwo bho abhen Mandem achi Mfə wap. ²⁰ Nchí ghati ye be be, mbák menyiŋ ebhen bákù bebhiki cha ebhén batəŋ ebhé Mandem ne ebhen bōnkwo Fárisi, bápú bhák bo abhen Mandem achi Mfə wap.”

Enyiñ ene Yesu átóǵó ěti beběnti
(Lk 12.57-59)

²¹ “Bǎřĩji ndũ ebhé Moses éghàti nyaka bachĩmbi bheka be mmu áké wáy nti, ne yě agha ane áway mmu, bákù manyé ne yi. ²² Ke enyiñ ene nchí ghati bhe chi be, yě agha ane ábènti ne mómayi Mandem átañ yi. Yě agha ane áśòkòti mómayi mbò berem be, ‘Wò ɔchí agha?’ Básòt yi besi acha manyé. Ne yě agha ane árèm ntá mómayi be, ‘Wò echĩntĩmu’ chí mmu ane bábhóǵó memese amem nepĩngo. ²³ Mbák ǵròñ ye bechye akap ntá Mandem ke óntik be nti manó ábè nti ěti enyiñ ené ókú yi, ²⁴ dǵ akap aywe ndũ nebhuet ane bo báchyè akap, dók kpík kũ mǎmbák eyòñ émòt ne yi ke ómpetnsem ɔnchye akabhe ywe ntá Mandem.

²⁵ “Mbák mmu abhòñ ndak ne wò, antí wò, dók temerí yi ayak mǎnsokori ndak wu, mǎmbak eyòñ émòt. Mbák óbhíkí kũ nò, mpok ámfuét, yi andòk ntá ntañá manyé ne wò, afyé wò amò yi, ne yi anchye wò ntá bo mbĩñ nkú, ne bó mámfye wò ekerékenòñ. ²⁶ Diñí be mbák émfákárí enyu eyò, ɔpú fu wawak kpáte ɔnchye ákwó ywe ankem, yěnyiñ keròp.”

Yesu átóñ ěti berwòp

²⁷ “Bǎřĩjí ndũ ebhé Moses érèm be, ‘Mmu abhíkí bhòñ bekwen berwòp.’ ²⁸ Ke nchí ghati bhe be, yě agha ane afyé amík amuèt ngòré, ambóñ nkaysi bebhuere ne yi, anáñ akwen berwòp ne ngòré wu ndũ nti eni. ²⁹ Mbák nyésé ene nemòt nétò wò ndũ bebú, feré nò guerp. Éri be óném epókómuet eye émòt echa wò beròñ ambi beku bebú, mánsòt mmuèt eye nkem mámeese amem nepĩngo. ³⁰ Ne mbák awónem ywe átò wò ndũ bebú, kpót wú guerp. Éri be

óném epókómuet eye émat echa wə berəŋ ambi bekə bebú, mánsət mmuet eye nkem mámesə amem nepingo.”

Enyiŋ ene Yesu atəŋə ěti awáy nebhay

(Mk 10.11-12; Lk 16.18)

³¹ “Ébhé Moses epət érəm be, ‘Yě agha ane áro ngoré ywi ndŭ nebhay, abhəŋ bechye yi ekáti ndu betəŋ be awáy nebhay.’ ³² Ke enyiŋ ene nchí ghati bhe chi be, yěntiki mmu ane áro ngoré ywi ndŭ nebhay ené ngoré ábhíkí kwen berwəp, akə ngoré akwen berwəp, ne yěntiki mbakanem ane ábháŋ ngoré ane ápət apu ekerénebhay, akwen nkwo berwəp.”

Yesu átəŋə ěti neyiki

³³ “Băriŋi ndŭ ebhé Moses épət éghàti nyaka bachĩmbi bheka be, ‘Ké fyé bariəp bekə enyiŋ ené óbhíkí bhəŋ nti bekə yə. Mmu abhəŋ bekə enyiŋ ene yi áyíkí bekə ndŭ nnyén Mandem.’ ³⁴ Ke nchí ghati bhe be mmu abhiki bhəŋ beyiki wáwák. Mmu abhiki bhəŋ beyiki ambiŋi mfay, mbənyune mfay chi bechókó Kefə Mandem. ³⁵ Mmu abhiki bhəŋ beyiki ambiŋi mmik mbənyune mmiki ne achi mbə enək ene Mandem ásiki bekak are. Ne mmu abhiki bhəŋ beyiki ambiŋi Yerúsalem, mbənyune chi etək eremé Mfə ywese. ³⁶ Ké yiki əmbiŋi ntí ywe mbənyune əbhíkí bhəŋ betəŋ bekə ekaká emene émbák pépép, ne əbhiki bhəŋ betəŋ bekə yə embak pyə. ³⁷ Mbák ónká bekə enyiŋ, dem be, ‘Ee’. Mbák əbhíkí ka bekə enyiŋ, dem be, ‘Áe’. Yěntiki enyiŋ ene echa eyə, éfū chi ntá mbámbu.”

Yesu yi be ebhiki ri bekeme bebú amfay bebú

(Lk 6.29-30)

³⁸ “Băriŋi be ebhé Moses érəm be, ‘Mbák mmu achəŋtí nyésé nti máncəŋtí eni nkwo. Ne mbák mmu áféré nényén nti, bábhəŋ beferə eni nkwo.’ ³⁹ Ke nchí ghati bhe

be, mbák mmu akũ wə bebú, óké keme yi. Mbák mmu adep wə atá ndũ ebhe awónem, tón yi ebhe échák nkwo. ⁴⁰ Mbák mmu äyàñ beku manyé ne wə be ánsót nkú ye, kpik chyě yi nde ye nkwo. ⁴¹ Ne mbák ntemé nenu anyéré wó be ɔmpəkɔ ntu ywi ɔndək ne yi nekǒ ntay * nemot, dók ne yi nekǒ batay apay. ⁴² Mbák mmu aníñí wə enyíñ ene óbhóñó, chyě yi yo. Ne mbák mmu atwə ntá ye be ɔmpúo yi enyíñ óké nisi beku nɔ.”

*Yesu yi be mmu abhəñ bekoñ bo abhen bápábhé yi
(Lk 6.27-28, 32-36)*

⁴³ “Bǎríñí ndũ ebhé Moses érèm be, ‘Óbhóñ békəñ mmũ etək eye, ɔmpap mmu ane ápábhé wə.’ ⁴⁴ Ke nchí ghati bhe be, kəñ ka bömpap abheka, mǎnik nəkɔ mmuet be Mandem ankwak bö abhen báchyè bhe esəñori. ⁴⁵ Mbák bǎkũ nɔ, bo bághɔ be bǎchí bö etayeka mmu achi amfay. Bǎké ghəkəntik be yi äto mmok ntá yěntiki mmũ bebú ne yěntiki mmũ ndíndí. Mandem äto manyier ntá yěntiki mmu ane ákũ enyíñ ene yi áyàñ ne mmu ane ápú kə enyíñ ene yi áyàñ mmu wu ankũ. ⁴⁶ Mbák bǎkəñ chi bö abhen bákóñó bhe, ntiki nsáy bǎbhəñ? Yě chí bakũ bebú mbə babhebhé nkábhénti bakəñ bö abhen bákóñó bhə. ⁴⁷ Ne mbák bǎkaka chi bö abhen mǎnyie ne bhə, nó bǎkũ yi? Yě chí bö abhen bápú bo Israel bǎkũ nɔ. ⁴⁸ Bǎbhəñ ye bebhak chak ndũ babhi ankem nkúbhé mbə enyũ etayeka Mandem mfay achi chak ndũ babhi ankem!”

6

Yesu atón enyũ mmu ábhóñó bekwak mmu ane eyi epu

¹ Yesu arək ambi berem be, “Sət ká mpok be yě mmu ywəka áké kə beri ebhen Mandem áyàñ yi ankũ besi bhə

* **5:41** Ntay nemot: Ntay chi “Mile” ndũ eyəñóndik.

ndu betəŋ mmuet. Mbák mmu anku nɔ, apú bhəŋ nsáy ane Etayeka Mandem mfay áchyè.

² “Yěntiki mpok ane óchyè enyiy ntá mmu ane eyi épú, ké dep akánkəŋ mbɔ bɔ abhen bákù menyiy chi be mángó bhɔ. Bákù nɔ amem bekeré nenikímuet ne ndu mántítok be bo mámbiti bhɔ. Diŋí ká be nebiti ane bo bábiti bhɔ chi awap akap ankem ané bɔ mǎnəŋ bábhóŋ. ³ Mbák óchyè mmu enyiy mbənyune eyi épú, kɔ nɔ enyune yě mmu apu riŋi enyiy ene ókù. ⁴ Éri be ónká beri bhésé bhésé ne chəŋ Etaye Mandem mmu ághò yěntiki enyiy ene mmu ákú bhésé bhésé ankap wɔ.”

Yesu atəŋ enyü bo bábhóŋó menikmuet

⁵ “Yěntiki mpok ane mǎnikmuet, bǎké kɔ mbɔ bɔ abhen bákù menyiy chi be mángó bhó. Bákəŋ bete amem bekeré nenikímuet ne ndü manyé mbi ke manikmuet bé mángó bhɔ. Diŋí ká be, neghó ane bo bǎghò be bɔ mǎnikmuet, chi awap akap ane mǎnəŋ bábhóŋó. ⁶ Mpok ane mmü yweka áyəŋ menikmuet, áchwé anywɔp, ebhak ene yi ábhak aywinti, antiép mbinywɔp anikmuet ntá Mandem Eta yeka mmü bápú ghɔ ne amík. Mbák mmu akɔ nɔ, chəŋ Etayeka mmu ághò yěntiki enyiy ene mmu ákù bhésé bhésé ankap yi.

⁷ “Mpok mmu yweka ánikmuet, áké rem beyǎ menyiy ebhen bébhíkí bhəŋ ntí ne nnet, mbɔ bɔ abhen bápú bo Israel bákù. Bákù nɔ mbənyune bákaysi be beyǎ kepi ke kékù Mandem angok nenikímuet enap. ⁸ Bǎké bhak mbɔ bhó. Bǎperere nikmuet, Mandem Etayeka anaŋ ariŋi enyiy ene bǎyaŋ. ⁹ Enyu ene ké bǎbhóŋó menikmuet:

‘Etayese, wɔ mmu óchí amfay:

Kɔ bo mánychyé nnyén ena kenókó;

¹⁰ kɔ bé mandɔ wɔ əmbak Mfɔ wap;

ne be mánkú nókó chí menyiy ebhen óyan bo mankú fá amík,
mbò enyũ echi awu amfay.

¹¹ Chié bhese nenyíe enen echòy;

¹² Ómfojori bebú bhese,

mbò enyu séfójórí bo abhen bákú bhese bebú.

¹³ Ne óké ka sénchwe ndũ nemò enen nékú sénkwén ndũ bebú,

ke feré bhese ndu amò mbúmbú.

¹⁴ “Mbák ómfójórí bo abhen bákú wò bebú, chòy Etaye Mandem mmu áchí amfay nkwo amfojori wò. ¹⁵ Ke mbák opú fojori bo abhen bákú wò bebú, Etaye Mandem Mmu achi amfay apú fojori wò.”

Yesu átòy èti netarénsay

¹⁶ “Yèntiki mpok ane bātāt nsay ndu menikmuet ntá Mandem, besí ebheka béké bhak mbò bõ abhen enyiy èsòjori bhò. Báké bhak mbò bõ betábhá. Bágwot besí bhap chi be bo mángó be bò bachi ndũ netarénsay. Dìjì ká be, neghó ane bo bághò be bò bātāt nsay, chí awap akap ane mánáj bábhójó. ¹⁷ Ke mpok óbhak ndũ netarénsay, sò besí bhe watí, ómpák ntí. ¹⁸ Mbák ónkú nò, bo bápú rìjì be ochí ndũ netarénsay, ke Etaye mmu bápú ghó ne amík àrìjì. Ne chòy Etaye mmu ághò yèntiki enyiy ene mmu ákú bhésé bhésé ankap wò.”

Yesu átòy èti kefò mmik

(*Lk 12.33-34*)

¹⁹ “Báké sòt kefò nkáp ne kefò menyiy bechak mambùre fá amík. Fá amík, kengòk ne mfárékáj báchònti, ne baghép báway eket mámpòkò yèntiki enyiy. ²⁰ Enyiy ene yèntiki mmu yweka ábhójó bekú chi be, ansòt kefò nkáp eki ne kefò menyiy bechak ambùre amfay ntá Mandem. Aré, kengòk ne mfárékáj bápú kway bechònti bhò ne baghép

bápú kway bedak eket mángép wú. ²¹ Ebhak ené nkáp aywe áchí, aré kě nti ene nkwo nébhak.”

Yesu atóṅ be amík áchí mbə eróṅó ene ékù mmu ángó mbaṅ

(Lk 11.34-36)

²² “Amík áchí eróṅó ene ékù mmu ángó mbaṅ. Mbák mmu abhəṅ amík ariari, āghə andiṅi yěntiki enyiṅ ene yi ákù. ²³ Ke mbák ápú ariari, mmuet ye nkem ábhák chi amem ejuri. Ke mbák eróṅó eye égirigíri, nó ejuri ene očí are eya echa.”

Eryiṅ Yesu atóṅó ěti Mandem ne menyiṅ mmik

(Lk 16.13, 12.22-31)

²⁴ “Yě mmu apu kwáy betok bachi bati apay ndəṅ amət. Mbák ámbóṅ bachi bapay, ákəṅ amət ancha anefú, mbák épú nó, áchye kenókó ntá amət, ambyák anefu. Mmu apu kwáy betok Mandem antok nəkə menyiṅ mmik.

²⁵ “Nó kě nchí ghati bhe be, mmu áké bhəṅ basémé ěti nepém eni andem bé, ‘Chəṅ nyíe yi? Chəṅ nyú yi? Chəṅ mfyé yi?’ Nepém nkŵá nébhíkí cha nenyíé? Nepém nkŵá nébhíkí cha ndené? ²⁶ Yiṅí ká kenen. Képú kwan nenyíé ne kápú fere mbwət ebhi kembay ndü betem. Yě nə, Etayeka mmu achi amfay áchye kə nenyíé. Băbhíkí riṅi be băchá kenen-ε? ²⁷ Ne ntiki mmu yweka basémé ákway beku nepém eni nénsap yě chi mandú niṅiniṅi, nəncha enyu nebḥəṅ bebhak?

²⁸ “Ne ndaká yí băbhəṅ basémé ěti nden ene béfyé amuet? Yiṅí ká enyü bəchuchu abhen bachi ebhi bágò. Bápú kə betik ne bapu ghoko nden. ²⁹ Ke nchí ghati bhe be, yě chí Mfə Sólomon mmu ábhóṅó nyaka beyă keném, abhíkí bhəṅ nyaka nden ene eri mbə yě chuchu amət. ³⁰ Mandem kě ághókó tákə ne beri ebhi, tákə ane ákway

bebhak echõη, mbúré angwõsi, mámfyé angó. Bǎkáysi bé be kě Mandem apu kwáy békwák mǎmbóη nden béfyé amuet ke? Neka eneká ne Mandem négúpsi necha!

³¹ “Bǎké bhóη ye basémé, mǎndeme nǎkõ be, ‘Chõη sényie yi? Chõη sényú yi? Chõη sémfyé yi?’ ³² Menyih ebhen menkem kě bõ abhen bápú bo Israel básíkí nti are. Ke Etayeka mmu áchí amfay aríηí be bǎbhõη bébhõη menyih ebhen menkem. ³³ Yǎ yé ka mbi befye ntí berõ Mandem ámbák Mfõ yweka, mámfyé ntí bekũ chi yěntiki enyih ene yi áyàη bo mankũ, ne chõη yi anchye bhe menyih ebhen menkem nkwõ. ³⁴ Bǎké bhõη ye basémé ãti nywõp enen mbúré. Chõη mbúré antwõ ne ayi barak ane mmu afyé ntí are. Bǎké sõt besõηõri bechak mǎmáká ndũ ebhen echõη.”

7

Yesu atõη bé bo bǎbhíkí bhõη bétãη bati
(Lk 6.37-38, 42-43)

¹ “Bǎké tãη bati kéká mántãη be nkwõ. ² Mmu áké tãη nti mbõnyune, enyu ené ótãη nti enyu yõ ke Mandem átãη wõ. Enyũ óyènti ónchye nti, nkúbhé enyu yõ ke báyènti mánychye wõ. ³ Ndaká yí óyìηi móěnyihí ane achi anyese nti, ené ópú fyε ntí ndũ nkǎkónǎk ane achi wõ anyese? ⁴ Ná óghàti nti be, ‘Manó, dõ me mféré móěnyihí ane achi wõ anyésé,’ ené nkǎkónǎk achi wõmbõη anyese? ⁵ Wõ mmũ betábhá, feré kpík nkǎkónǎk ane achi wõmbõη anyese, ke óngõ mbarη sayri beferε móěnyihí ane achi amem nyésé manóywe.

⁶ “Bǎké sõt menyih Mandem mǎnychye ntá bõ abhen bǎbhíkí bhõη mpok ne yi. Báchí mbõ mmú. Mmu áké sõt menyih Mandem ányché ntá bo abhen bábyak bhõ. Báchí

mbò bakók. Mbák mánchye bakók enyĩjí nkáp, básòt mányòp chi ndũ ntòp. Ne mbák mánchye mmú menyĩj Mandem, äyibhiri mmuet antoko bhe anet.”

Bép, chòj mánchye wò

(Lk 11.9-13)

⁷ “Nik mmuet äti enyĩj ene óyàj, chòj Mandem anchye wò. Yáj, chòj óngò. Dep nekok, chòj mánene ntá ye. ⁸ Kù nò mbònyune yěntiki mmu ane ánikmuet äti enyĩj ene yi áyàj, Mandem ächye yi. Yěntiki mmu ane áyàj enyĩj, äghò yò. Yěntiki mmu ane ádébhé nekok, mánene ntá yi. ⁹ Bě bachĩbhò, mmu yweka ane mbák móywi ámbép yi bret, ansòt chi ntay anchye yi, chi agha? ¹⁰ Mbák ámbép wò tansi, ächye yi nnyó ke? ¹¹ Mbák be bõ bebhá, bãbhòj nti bechye berítí menyĩj ntá bõbheka, bãkáysi be Etayeka mmu achi amfay ke anòk bebhòj beyä ekòj ndu bechye berítí menyĩj ntá bõ abhen mánìkmuet ke? ¹² Yěntiki mmu yweka ánkú ye ne bati mbò enyũ yi ákway beyaj be bo mankù ntá yi. Mbák mánkú nò, étòj be bãkù menyĩj ebhen Moses ne baremé kepĩnti bághàti bhese amem basĩjí amap.

¹³ “Nyũbhá ané mmu áfuèt aré bechwe ndũ Kefò Mandem áchí mábhérí. Nyũbhá ané mmu áfuèt are andòk anchwe ndũ mbĩ newú ánéné mmuet ne mbi wu áchik, ne échí wikirik befuèt are. Ékù bo abhen báfuèt are baya. Fuèt yé ka chi ndũ nyũbhá ane achi mábhérí. ¹⁴ Fuèt yé ka ndũ nyũbhá ane achi mábhérí mbònyune wú kě mmu áfuèt aré anchwe ndũ mbĩ nepém. Mbi wu ábè mmuet befuèt aré, ne bõ abhen báfuèt are babhiki ya.”

Yěntiki enòk ne eyi bakaaj

(Lk 6.43-44)

¹⁵ “Sət ka mpok ne bö-nsé abhen bárèm be báchí baremé kep̄inti Mandem. Bákòt ngepti be báchí bághónómén, ke sayri sayri, báchí chí nkwo ene nsay ánu yə. ¹⁶ Chəŋ mǎndiŋi enyū bó báchí ndū bepiŋ ebhap, nkúbhé mbə enyū mmu áriŋi enək ndū kepem eki. Bápú rəŋ ndū támfáj mánkók nepi. Ne bápú rəŋ ndū nnet áróhóri mánkók bakwa. ¹⁷ Enyu yə ke échí ne erítí enək. Ényu chi berítí kepem, epu kway menyu bebéptí kepem. ¹⁸ Ne ebéptí enək ényu chi bebéptí kepem, épú kwáy ményú berítí kepem. ¹⁹ Bákət yěntiki enək ene épú nyu berítí kepem, mámkpəti, mansəŋ ango. ²⁰ Baremé kep̄inti nsé bachi mbə menək ebhen bepu nyu berítí kepem. Bǎriŋi bhə chi ndū bepiŋ ebhap.”

*Bakoŋo Yesu abhen tetep
(Lk 13.25-27)*

²¹ “Puyə yěntiki mmu ane ábh̄iŋi me be, ‘Acha, Acha’ kě áchwè ndū Kef̄ō mfáy. Mũne ákə enyiŋ Etaya mmu achi amfay áyaŋ ke áchwe are. ²² Ndū nywəbhé manyé, chəŋ beyǎ bhə mándem ntá ya be, ‘Acha, Acha, pú séghàti nyaka bhə Eyəŋ eyə ndū nnyén ena? Pú sébòk nyaka befóŋó bebúbəbə ndū nnyén ena? Ne sékə nyaka menyiŋí maknkay ndū nnyén ena!’ ²³ Ke ndū nywəp enə chəŋ ngati bhə bhe, ‘Mbíkí riŋi be wáwák. Fǎ ká me besí, be bakū bebú.’ ”

*Menyū batě beket bati apay
(Lk 6.47-49)*

²⁴ Yěntiki mmu ane ághòk menyiŋ ebhen mǎrèm, anku mbə enyū ndémé, achí mbə ndiŋindak ane até eket ndū setárébhé. ²⁵ Ěti yə, yěndu manyiep ákwéné tontó, ne manyén ájwí, agboko, babhúep ataŋataŋ anu, eket eyə éke kwen. Éke kwen mbənyune mbəŋóket até yó ndū

setárébhé. ²⁶ Ke mmu ane äghok menyih ebhen më̀rèm, yi ke kũ mbø enyũ ndémé, achí mbø echihĩtĩmu ane áté eket ndũ šsiép. ²⁷ Eso étwó nókó, manyier akwen tontó, ajwi, ataka ebhi, babhuép atañatañ ánú, eket eyo ébáy mmæ̀t amik juu!

Yesu atóh mbø mmu ane árèm émbak chi enyu yø
²⁸ Yesu ánánjá nókó berem menyih ebhen yi átòh, bõ mankem abhen báchí are bábháak maknkay tontó ěti eyi enyũ ene yi átòh. ²⁹ Átòh nyaka mbø mmu ane árèm emay, puyě mbø batòh ebhé Moses.

8

Yesu abú mmu ebhañákwa
 (Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

¹ Yesu ánánjá nókó menyih ebhen yi átòh, arø njie asep amik. Beyä bo bábhó bekoño yi. ² Bápéere yihí, mmu ebhañákwa amøt atwø akwen yí bekak abho berem be, “Acha, mbák økøh, økway beku me ntañ.” ³ Yesu anyabhe awø atøk yi arem be, “Nkøh beku wø óntán, neme ene né máy.” Témté wu, atañ. ⁴ Yesu arem ntá yi be, “Ké ghati yě mmu enyih ene éfákárí, ke dók ntá nchiakap Mandem be yi angø be ebhañákwa ye émay. Ánánj ámbyó wø, óndøk, ønchye ye akap ntá Mandem békóño ebhé Moses. Chøh eyo émbak enyih ene étòh bo be ebhañákwa ye emay.”

*Yesu abú mm*ðbetok münti batemé nenu Rom
 (Lk 7.1-10)

⁵ Yesu afa are røh Kapěnaum. Ágháká nókó aré, mmu amøt ane áchí münti eká batemé nenu Rom besa betay arøk ntá Yesu, abho menikmæ̀t ntá yi, ⁶ andeme nako be, “Acha, mmðbetok awa achí anywøp bíñírí ne beyä bebe.” ⁷ Yesu akeme yi be, “Chøh ntwø nkũ yi antañ.”

⁸ Ke mũnti batemé nenu wu arem be, “Acha, mbíkí kway mmu ane ótwó eket eyi. Chié chí eyōj, chōj mmōbetok wa antaŋ. ⁹ Nchí rem nō mbōnyune menkwó mbōj bō abhen, mbák mángátí me nkū enyīj, mbōj beghok bhō. Ne mbōj nkwó batemé nenu antene ya abhen mbák ngati bhō enyīj, bábhōj beghok mé. Yěntiki mmu wap ane ndémé be, ‘Dók’, ārój, ne yě agha ane ndémé be, ‘Twó’, ātwō. Ne mbák ngátí mmōbetok awa be, ‘Kū enyīj ene’, abhōj beku yō.” ¹⁰ Yesu ághókó nōkō nō, abhak maknkay tontó. Ayibhiri mmuet, arem ntá bō abhen bákōjō yi be, “Dījī ká be mbíkí re ghō yě mmu Israel amōt ane ábhōjō nēka ne me enyu ené. ¹¹ Dījī ká be beyā bo báfū chōj bebhē menkem mántwō manchōkō ne Ábraham ne Áisek ne Jekóp ndū menyīe epā ndū nebhuere kefō mfay. ¹² Ke chōj mánten bo abhen bábhōjō nyaka bebhak ndū nebhuere Kefō Mandem nefī ndū ejuri. Aré, mámbak ndū kebho ne nenyīe ámén.” ¹³ Yesu ayibhiri ye mmuet arem ntá mũnti batemé nenu be, “Petnsem anywóp, yěntiki enyīj echi mbō enyu ónókó.” Nkúbhé mpok ane Yesu árēm nō, mmōbetok wu ataŋ.

Yesu abú beyā bōmame
(Mk 1.29-34; Lk 4.38-41)

¹⁴ Yesu arōk achwe eket Píta, aghó nno ngōré ywi bhúré ne mbúep amuet. ¹⁵ Arōk yi nékúmuet atōk yi ndū awō. Mbúep wu ámay. Afate akū nenyīé abho mene Yesu. ¹⁶ Égháká nókó beku, bo béré sōt beyā bo abhen befōjō bebúebē bésōjōri bhō mándok nōkō ntá Yesu ne bhō. Yesu are sōt chí eyōjōnyu eyi amboko nōkō befōjō bebúebē be méndó bhō, neambu nōkō bōmame. ¹⁷ Yesu akū menyīj ebhen ntá bhō be enyīj ene ndemekerĩnti Aisáya árémé nyaka ěti yi émfú tetep. Aisáya arem nyaka be, “Asōt mame ayese ne apōkō besōjōri ebhesé.”

Enyŷ nepém nkoŷo Yesu nébhóŷó bebhak

(*Lk 9.57-62*)

¹⁸ Yesu ághó nókó beyă bo ndŷ bátwó bákábhé yi, aghati baghok abhi be, “Sémpé ebhě manyu éne awu.” ¹⁹ Ntoŷ ebhé Mandem amot arok ye ntá Yesu arem be, “Ntoŷ, chōŷ nkoŷo wō yěntiki ebhak ene órōŷ.” ²⁰ Yesu akeme yi ne nekay be, “Besop bebhōŷ babhok, kenēn kébhōŷ manyay, ke Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí bhōŷ ebhak besōŷ ntí.” ²¹ Nkoŷo Yesu achak arok ntá yi arem be, “Acha, dō kpík ndók mbémé Etaya.” ²² Ke Yesu akeme yi be, “Koŷó me. Dō bawú mámbémé ngú wap.”

Yesu akw mbúép atañataŷ akwen chák

(*Mk 4.35-41; Lk 8.22-25*)

²³ Yesu arok achwe amem áchwí ne bakoŷo bhi ndu bépe berōŷ ebhě manyu echak. ²⁴ Ndŷ bārōŷ, bápere ghó mbúép atañataŷ ábhó menu, mpérényen ebho bedep áchwí, manyiēp anchwe nōkō amem. Yesu abhak ndŷ kenó. ²⁵ Bakoŷo bhi bārók maŷeme yi barem be, “Acha, pemé bhese, sétwō gu anyén!” ²⁶ Yesu arem be, “Bácháy yi? Neka eneka négapsi necha!” Afate ye asáy mbúép ne mpérényen, nnyén nekwen tiii. ²⁷ Bábhák maknkay tontó, babho berem be, “Ntiki enyŷ mmu né? Yě chí mbúép ághòk yi, mpérényen éngok yí!”

Yesu akw befóŷó bebúbebu béró bōbati apay

(*Mk 5.1-20; Lk 8.26-39*)

²⁸ Yesu arok aghaka atú mmik bō Gerása ebhě manyu echak. Bō bati apay abhen befóŷó bebúbebu bésōŷori bhō, báfú ndŷ nebhúéré manem ané bó báchòkō are, bátēmeri yi. Bághò nyaka bo, mántoko bhō anet. Éká bo kepere fuét atú wu. ²⁹ Nēghó ane bāghó Yesu, babho bebik mándeme nōkō be, “Mmō Mandem, obhōŷ ntiki ndak ne bhese? Ótwó bechye bhese ntemsi ené mpok abhiki re

kway?” ³⁰ Ερεμε nkwó bakók ányie nyaka kekwoτ ne nebhuet wu. ³¹ Βεφόηό βεβúβεβυ ebhen básəηəri bhə bébhó menik Yesu mmuet be, “Mbák žbòk bhese, tó bhese chi ndü nkwo bakók wu.” ³² Yesu aghati beφόηό βεβúβεβυ bhə be, “Dók ká.” Βέφύ böbhə amuet, berək, bechwe ndü nkwo bakók. Bakók ankem bárovóri básəp ndü nkoko-njie dúgúdúgúdúgú bágúre anyén. ³³ Bō abhen bábhabheri bakók, bágħó nókó nə, bábue, bárovək ndü etək ene echi kekwoτ, baghati bho yəntiki enyih ne enyü éfákári ne bō abhen beφόηό βεβúβεβυ básəηəri nyaka bhə. ³⁴ Etək enkem émóko témté erək étémeri Yesu. Mánik yi mmuet be ándó atú etək eyap.

9

Yesu abú mbéntí
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

¹ Yesu áfá nókó atú Gerása, arək, asət áchwí apé nnyén, apetnsem Kapənaum, etək ene yi áchəko. ² Bōfú bátwó ne mbéntí amət ane bárovókó ndü bekpaka ntá yi. Yesu ághó nókó enyü neka enén bábħóηó ne yi be abħəη betəη bebu mmu wu, arem ntá yi be, “Mówa, óké chay, mfóηóri beβú ebhe.” ³ Ekə mbək batəη ebhé Mandem abhen bachi are bábho berem ne mmuet eyap be, “Ārem kpát mbə bhé achi Mandem! Mandem aywinti ké ákway beφόηóri beβú mmu!” ⁴ Yesu arihí nkaysi yap, abhép bhə be, “Ndaká yí bākaysi beβéptí menyih? ⁵ Enyih ene échí wikirik chí ene? Berem be, ‘Mfóηóri beβú bhe,’ ke chi berem be, ‘Faté kə?’ ⁶ Ke chəη nkə mändihí be, Me Mmu mfú ntá Mandem mbōη betəη fá amik befoηori beβú bhə.” Arem ntá mbéntí wu be, “Faté, pəkó bekpaka bhe gure!” ⁷ Mbéntí wu afate kperəp, agure. ⁸ Bo bágħó nókó enyih ene efakari, bábħak maknkay tontó, babho bebiti Mandem mmú áchyé nkwa enyü betəη ebhə.

*Yesu abhiñi Mátio be ámbák nkoño ywi
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

⁹ Ené Yesu áró ebhak ene yi ábú mbéntí ákò, áròn, aghó mbebhé nkabhénti amot chòkò amem ekerébetik eyi. Aka nnyén be Mátio. Abhiñi yí, arem be, “Twó, bhák nkoño wa.” Mátio afate, abho bekoño Yesu.

¹⁰ Étáré nókó, Mátio abhiñi Yesu eket eyi. Anak mamuere bhi ne babhebhé nkábhénti bachak, ne bakù bebú bachak. Yesu, achòkò anyie nòkò nenyíé ne bhò, ne bakoño bhi nkwo. ¹¹ Bõnkwo Fárisi bághó nókó ndù Yesu ányie nenyíé ne bhó, bábhó bebhèp bakoño Yesu be, “Ndaká yí ntòn yweka ányie nenyíé ne menyù bõbhen?” ¹² Yesu ághók enyìñ ene bárèm, akeme bhò ne nekay be, “Bõ abhen bápú me, bápú yañ ngañ. Bõ mame ke báyañ ngañ.” ¹³ Áréme nókó nó, aròk ambi berem be, “Dók ká, mãnu berìñi enyìñ ene Mandem áréme. Arem be básìñ be, ‘Enyìñ ene mēyáñ chi be bo mángó ntínso ne bati, puyé chi akabhénya.’ Mbíkí twò bebhìñi bõ abhen bakaysi be bachi chak besì Mandem be mámbák bakoño bha, ntwò bébhìñi chi bo babúbabú.”

Bábhép Yesu èti netarénsay ndù menikmuet ntá Mandem

(Mk 2.18-22; Lk 5.33-39)

¹⁴ Mbòk bakoño Jõn Njwiti bárók ntá Yesu bábhép yi be, “Ndaká yí besé ne bõnkwo Fárisi sétare nòkò nsay ndu menikmuet ntá Mandem, ke bakoño bhe bápú kè nò?” ¹⁵ Yesu akeme bhó be, “Bǎkáysí bé bo bákwayè bechòkò nsónso ndù epǎ nebhay ené mbǎyngoré abhuét ne bhò? Nsè! Ke mpok àtwò ane báferè chòn mbǎyngoré ntá yap. Ne chòn mãntare nsay mpok yò.” ¹⁶ Yesu aròk ambi berem be, “Yé mmu apú kway besot ebhókónden nkò anchók mbok ndù esí nden? Mbák mmu ankè nò, ebhókónden

nkə éŋàti, enkə mbokó nden ánychik ancha esí mbok. ¹⁷ Ne ntá bo abhen báfyε mmém ndŭ bebhă nkwəbhanya, bápú fyε mmém bakə amem ebhă nkwəbhanya ene esi. Mbák mánkă nə, ebha ésen, enchəŋə, ne mmem andək amik. Báfyε mmem bakə chi ndŭ ebhă nkwəbhanya ene ekə. Mbák mánkă nə, mmem ápú rəŋ amik ne ebha epu sen enchəŋə.”

Yesu aŋεμε mmə mŭnti

(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸ Ené Yesu abhəet beghati bhə menyŋ ebhen, bápere ghə mŭnti bo Israel amət arək akwén yi bekak, abho berem be, “Eta, mówa agu néne. Chí móngoré. Nnikmuet, twó nyaná amə yi amuet, ne chəŋ ampətnsem ndŭ nepém.” ¹⁹ Yesu afate ne bakoŋo bhi bábho berəŋ ne mŭnti wu. ²⁰ Ené bārəŋ, ngoré amət afú Yesu ansem, arək pətii, atək nkoŋ nkú yi. Ngoré wu áfere nyaka manəŋ ndŭ mamié byo ne apay. ²¹ Akə nó mbənyune arem nyaka ne mmuet yi be, “Mbák ntək yě chi nkoŋ nden Yesu, chəŋ ntaŋ.” ²² Yesu ayibhiri mmuet aghó yi, aghati yi be, “Mówa, kéchay. Neka ene ne me nékă ətaŋ.” Témté wu ngoré wu ataŋ. ²³ Yesu afuét ye are rəŋ ndŭ eket ene mŭnti bo Israel wu. Ágháká nókó aré, achwe anywóp, aghó bafě babhaŋ ne ngémtay bho ndŭ bádi kebho ne beyă ewat. ²⁴ Aghati bó mankem be, “Fú ká kpík, mone abhíkí gú. Ábhure chí kenó.” Bó mankem béré way Yesu way. ²⁵ Bə nneréket bátén nókó bhə nefí, Yesu arək kekwoť ne ngú wu, akém yi ndŭ awó, mówu apətnsem ndŭ nepém, afate. ²⁶ Mbok éti ndak ane ataka atú etək wu ankem.

Yesu akə manémámik bati apay babho beghə mban

²⁷ Ené Yesu áró nebhet wu árəŋ ambi, manémámik bati apay babho bekoŋo yi mámbik nəkə be, “Mmə Mfə Debhít, ghó bhese ntínsə!” ²⁸ Mpok Yesu achwe anywóp, manémé

amík bhə bákóŋo yi aré. Abhép bhə bé “Mǎnókó be mǎkwáy bekə mǎngó mban?” Bákéme be, “Acha, sénoko.”
²⁹ Yesu atək ye amík ayap arem be, “Émbák ne bhe mbə enyū mǎnókó.”
³⁰ Amík ánéne bhə témté, bapet babho beghə mban. Yesu asemti bhə be, “Bǎké ghati yě mmu enyīŋ ene efakari.”
³¹ Yě nó, bárovŋ nókó, mángati nəkə bhə ndū atú etək wu ankem enyīŋ ene Yesu ákú ntá yap.

Yesu akə mbók abho berem kepi

³² Bǒ-bhə bati apay bárov nókó Yesu, bǒfu basət mbók bárov ntá Yesu ne yi. Efóŋó ebúbə ke ékú nyaka yi ákwéné kebhook.
³³ Yesu abók efóŋó ebúbə yə. Éró mmu wu, abho berem kepi témté. Beyǎ bo abhen bachi aré, babhak maknkay, bábhó berem be, “Sébhíkí re ghó ene enyu fá amem etək Israel.”
³⁴ Ke bǒnkwə Fárisi bǎré rem chi be, “Chí mfə befóŋó bebúbəbə kě áchyé Yesu betan bėbok befóŋó bebúbəbə.” *

Yesu āghə bho ntínsə

³⁵ Yesu ákə nyaka amem betək beghə ne ndū bǒbetək, antəŋ nəkə bhə amem bekeré nenikíməet bo Israel. Ne angati nəkə bhə Mbok Ndíndí ěti Kefə Mandem. Ābù nyaka bo abhen bárovŋ ntá yi ne mame menyu ne menyu.
³⁶ Yesu ághó nókó ndū ngémtay bho bátwə ntá yi, aghó bhə ntínsə mbənyune báchi ndū esəŋəri, kebhóŋ nkwak, mbə bǎghóŋəmən ane ábhíkí bhəŋ mbabheri.
³⁷ Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Mbuət bėfére ebhi aya, ke bakǔ betik bábhiki ya.
³⁸ Ník ye ka mməet ntá Mandem mmu achi mbəŋónki bé ántó bakǔ betik mamfere mbwət ebhi.”

* **9:34** Ndóŋ ane apu ndū mbək basiŋ amen tesáy.

10

Yesu ayap böbati byo ne apay be mámbák bönto bhi
(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Ewak émɔt, Yesu abhiŋi bakorjo bhi bati byo ne apay, achye bhɔ betan bébók befónó bebúbébeɓ ne ndü bébú mame menyu ne menyu. ² Manyén bönto Yesu bhɔ bati byo ne apay achi be: Anɛ mbi abhak Símun. Nnyén eni néchák nébhak be Píta. Achák abhak Andru, manó Píta. Ne Jems ne mǝmáyi Jǝn, bö Sebédi. ³ Báchák bábhák Fílip ne Batolómyo, ne Tǝmás, ne Mátio mbebhé nkabhénti, ne Jems mmǝ Alfeyɔs, ne Tadiɔs. ⁴ Ne Símun, mfyě-betan ndü barakátɔk, ne Júdas Iskariot mmu átí nyaka Yesu.

Yesu ató bönto bhi bati byo ne apay nefí ndü betik
(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Yesu abhiŋi böbhɔ bati byo ne apay aghati bhɔ be, “Mětò bhe nefí ndü betik. Ke báké rɔŋ ntá bo abhen bápú bo Israel, ne báké chwe ndü yě etɔk Samária émɔt. ⁶ Dók ká chi ntá bo Israel abhen bachi mbɔ ághónɔmen ané ánémé ebhi. ⁷ Dók ká mǎngati nɔkɔ bhɔ be, ‘Mpok arɔp kekɔt anɛ Mandɛm abhak ne bho mbɔ Mfɔ wap.’ ⁸ Bú ká bömame, ŋemé ká bawú, mǎmbu bö ebhanákwa nkɔ. Bók ká befónó bebúbébeɓ be méndó bhɔ. Nchyé bhe betan ndu beku menyin ebhen nke sɔt nkáp. Dók yé ka kɔ bhɔ ntá bhɔ kebhép bhɔ nkáp. ⁹ Mmu áké pɔkó yěntiki enyü nkáp amɔet. ¹⁰ Mmu áké pɔkó ebhá nekɔ, ne yě chí nkú áchák, ne yě chí nkɔbhánya échák, ne yě chí ntém. Bo bábhɔŋ béchíe nkubetik enyin ene yi ábhónó bébhón. ¹¹ Yěntiki etɔk ené báchuóbhé aré, yán ká esáyri mmu anɛ ábhónó ekɔŋ besyɛpti bhe eket eyi, mǎnchɔkɔ ne yi kpáte mpok anɛ bǎrɔ etɔk eyɔ. ¹² Nchwe anɛ báchwe anywóp, kaká ka bö abhen bachi arɛ mǎndɛm be, ‘Áfók Mandɛm ámbák ne bhe.’ ¹³ Ne mbák básɔt bhe ne ekɔŋ, nik ka mmɔet be

áfók Mandem ámbák ne bhə. Ke mbák bábhíki sət bhe ne ekəŋ, nik ka mmuet be Mandem ánkém áfók ywi, kechye bhə. ¹⁴ Ne mbák bábhiki syepti bhe ndü yě eket ne yě chi etək, kwet ka mfok ane áchí bhe bekak, mǎmfa are. ¹⁵ Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átəŋ bö mmik, chəŋ angó ntínso ne bö etək Sódóm ne abhen Gomóra encha bö etək ene bábhíki sət bhe ne ekəŋ.” *

Yesu aghati bönto bhi esəŋəri ene bábhóŋó bébhóŋ

(Mk 13.9-13; Lk 21.12-17)

¹⁶ “Ghók ká, Nchí to bhe ntá bö mmik mbə bǎghóŋómén nenti nkwo. Bák yé ka bö kéŋwáy mbə nnyó, mǎmbóŋ bati pépép mbə bebhóŋó. ¹⁷ Sət ka mpok mbənyune bo bákəm chəŋ bhe mámfye amə bö bati etək, mándep manet ayeka amem bekeré nenikímuet ebhap. ¹⁸ Chəŋ bo mánja bhe gbaka gbaka gbaka ntá bəgóbhanə ne bafə éti ya. Ne chəŋ eyə énychye bhe mbi beghati bhə ne bö abhen bápú bo Israel Mbok Ndíndí éti ya. ¹⁹ Mpok básóré bhe ambi ndu bétəŋ be, bǎké seme be, ‘Chəŋ séndem be yi ne yě chí be chəŋ séndem ná?’ Bǎké səŋəri mmuet mbənyune mpok ánkway, Mandem əghati bhe enyiŋ ene bǎbhóŋó berem. ²⁰ Nchí ghati bhe enyiŋ ene mbənyune mpok yə, menyiŋ ebhen bǎrəm bépú fu be anti. Éfóŋó mmu Mandem etayeka átə ké əghàti bhe enyiŋ ene bǎbhóŋó berem. ²¹ Chəŋ manó anchye nti manó ntá böbati be mángwáy. Chəŋ mbək bachi mánkə enyumət ne böbhap. Chəŋ mbək bhə mánte nenu ne bachi ne manə, mánkə be mángwáy bhə. ²² Chəŋ menyü bho menkem mámpap be éti ya. Ke Mandem əpeme yěntiki mmu ane áté kpírí te ndü ngwenti. ²³ Etək ene bo báchyè be esəŋəri, fá ká aré áyák mǎndək etək échák. Dɪŋí ká be bápú kway beko ndü

* **10:15** Sódóm ne Gomóra: Chi betək ebhen Mandem átó nyaka ngo ásoŋ bhə éti beyə bebú böbhap.

betok Israel menkem beku betik ebha ené Me Mmu mfú ntá Mandem mbíkí re petnsem.

²⁴ “Mmǎkátí apu kway berinji enyinj ancha ntǎj ywi. Ne mübetok apú cha chi-betok ywi. ²⁵ Échí enyinjí maṅák be mánku ne mmǎ ekátí mbɔ enyu bákú ne ntǎj aywi. Ne échí enyinjí maṅák be mǎbetok ámbák mbɔ chi-betok ywi. Mbák bo bákway béchik nti kpát mámbinji me münti nneréket be Belsebul, ná ne be böneréket? Chǎj mánychye bhe manyén ané ábébhé áchá enǎ!”

Mmu abhǎj bécháy chi Mandem

(Lk 12.2-7)

²⁶ “Bǎké chay yě mmu ane ápàbhe. Yěntiki enyinj ene bákútí, chǎj mánene. Ne ené echi bhésé bhésé, chǎj mánku be bo mándinji yɔ. † ²⁷ Yěntiki enyinj ene ngátí bhe ansem ansem, ghatí ká bho kpǎjǎjǎj. Ené bǎghókó ansem ansem, kó ka amfáy beket mándem be mmik nkem ángók. ‡ ²⁸ Bǎké cháý bǎ mmik. Bákway beway chi mmuet nkwa. Bábhíkí bhǎj betaj beku yěnyinj ndu Efójó mmu. Mandem ké bábhǎj bícháy. Yí ke ábhǎj betaj bechye mmuet mmu ne efójó mmu esǎjǎri amem nepingo. § ²⁹ Pú mmu ákwáy beku bǎkenen bapay ne nkáp ane apu yěnyinj? Yě nó, yě mósenen amɔt apú kway bekwen amik ené Etayeka mmu achi amfay abhiki rinji. ³⁰ Enyu yɔ ke échí ne bhe. Mandem arinjí yě chí mpǎy bekaká emene ebhen béchí yěntiki mmu yweka anti. ³¹ Bǎké chay ye yěnyinj ené bo bakway beku bhe. Besí Mandem, yěntiki mmu yweka abhǎj menwɔp tontó achá ngémtáy kenem.”

† **10:26** Belsebul: Mfɔ befójó bebúbebɔ akǎj bebhese tetep ane Mandem áyǎj bo mándinji. ‡ **10:27** Yesu yi be bakoṅo bhi babhǎj beghati bo kpǎjǎjǎj menyinj ebhen yi ághátí bho ansem ansem. § **10:28** Efójó nkwa épú gu. Mmuere eyi ke ágù.

Bõ abhen bachi bõ-Yesu
(Lk 10.8)

³² “Yëntiki mmu ane árèm kponoroŋ besí bõ mmik be yi achi mmu wa, chõŋ menkwó ndem besí Etaya mmu achi amfay ndũ nywõp manyé, be mmu wu achi awa. ³³ Ke mmu ane átáná besí bho be yi apu mmu wa, chõŋ menkwó ntaŋa besí Etaya mmu achi amfay be yi apu mmu wa.”

Mbok Yesu átwõ ne ákóré
(Lk 12.51-53, 14.26-27)

³⁴ “Báké kaysi be ntwõ fá amik chi bekwõ bo mámbák ndu kpák ne bati. Æe. Ntwõ chi be bo mánú ne bati. ³⁵ Ntwõ bekwõ bõ abhen babhakanem mánú ne bachi bhap, abhén baghõré mánú ne manõ ne baghõré mánú ne manõ maném abhap. ³⁶ Bõmpap báfũ chi eket mbõŋ mmu. ³⁷ Mbák õkõŋ etaye, ne yě chí máye õchá me, nó õbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. Ne mbák õkõŋ móywe õcha me, nó õbhíkí kway bebhak nkoŋo wa. ³⁸ Mmu ane ábhíkí ka bepwõ ekotákátí eyi ankoŋo ndũ bayarékak aya, abhíkí kway bebhak nkoŋo wa. ³⁹ Mmu ane areme be abhíkí riŋi me ndũ áyàŋ be ámpémé mmuet yi, apú bhõŋ nepém enen tetep. Ke mmu ane áká bégu ãti ya, ábhõŋ nepém enen tetep.”

Mandem ákap yëntiki mmu ane ásòt bakũ betik abhi sayri
(Mk 9.41)

⁴⁰ “Yě agha ane ásòt bhe sayri, ãsòt chi me. Ne yě agha ane ásòt me sayri, ãsòt chi ãta mmu átó me. ⁴¹ Mbák õsòt mmu sayri mbõnyune õríŋi be yi achi ndemekerĩnti wa, chõŋ Mandem anchye wõ nkúbhé akap ane yi áchye ntá ndemekerĩnti ywi. Ne mbák õsòt mmu sayri mbõnyune õríŋi be ákũ chi enyiŋ ene Mandem áyàŋ bo mankwõ, chõŋ Mandem anchye wõ akap mbõ mmu ane ákũ enyiŋ ene

Mandem áyàṅ bo manku. ⁴² Dijní ká be yě agha ane áchyé yě chí manyiɛp bakwen ntá yě mmu amət ndũ nkwo bəbha bhen mbənyune achí nkoṅo wa, dijní be Mandem abhəṅ bechye yi akap.”

11

Jǝn ató mbək bakoṅo bhi be mámbép Yesu mmũ yi achi
(Lk 7.18-35)

¹ Yesu ánánjá nókó beghati baghək abhi bati byo ne apay enyiṅ ene bə bábhónó beku, afa nebhuɛt yi achi ne bhə arək ndũ betək Israel béchák ndu beghati bo Mbok Ndíndí.

² Mpok yo, Jǝn Njwiti abhak ekerékenəṅ. Ághókó nókó menyiṅ ebhen Mpepe Mandem afyé nyaka bariɛp be átò ákù, ató mbək bakoṅo bhi be mándók mámbép Yesu be, ³ “Wə ke óchí Mpepe ane Jǝn árémé be átwə, ke chi be sébhəṅ menoṅ mmu achak?” ⁴ Yesu akeme bhə be, “Pet ka nsem ghatí Jǝn menyiṅ ebhen bəghókó bo bārəm, ne ebhen be babhəṅ bəghə. ⁵ Bəghok ne bəghə be manémámik bəghò mbarj néneɛ, ne bakem báfáté bákò. Bə ebhanákwa bátánj ne bachókó batú bəghòk mbarj. Bawú bápətnsem ndũ nepém ne bo bəghàti bachébhəbho Mbok Ndíndí. ⁶ Éri echa ntá mmũ ane ápú kwén ndũ bebú éti menyiṅ ebhen məkù.”

⁷ Ené bakoṅo Jǝn bárov bārəṅ, Yesu abho berem ntá beyă bo abhen bátwò nebhuɛt ane yi achi éti Jǝn be, “Mpok bārəṅ nyaka awu amem baso, bárov beghə ntiki enyũ mmu? Bărək beghə mmu ane achi mbə ĩnsómanyiɛp ene babhuɛp áfòk énkwén ene ebhe, ámfok enkwen ebhe échák ke? ⁸ Bărəṅ nyaka amem baso beghə yi? Mmu ane afyé berítí nden amuɛt ke? Bə abhen báfyè menyũ nden ebhə báchòkə chi amem bekírí-bafə! ⁹ Ghatí ká me. Bărəṅ nyaka amem baso bəghə ntiki enyũ mmu? Ndemekəpinti? Échi

tetep. Ke diŋi ka be mmu ane băghó achá ndemekepinti. Bě bārók ye begho kpik yi? Bāriŋi be bārón nyaka chi begho ndemekepinti? Ke diŋi ka be, Jǒn acha baremé kepinti báchák. ¹⁰ Jǒn kě achi mmu ane Ekáti Mandem érem ěti yi be,

‘Mandem arem nyaka be, Yiŋí, choh ntó mpokontó wa wə ambi,

be ángókó mbi ywe ke óntwə.’”

¹¹ Yesu arók ambi berem be, “Nchí ghati bhe be Jǒn Njwiti acha yěntiki mmu achak, ndũ bo abhen bágú ne abhen bachi nepém. Yě nó, yě chí mmu ane apu yěnyih ndũ mpáy bo abhen mányìè Kefó mfáy acha yi. ¹² Bébho ndũ mpok ane Jǒn Njwiti ághàti nyaka bho Eyoh Mandem beghaka echoh, Kefó mfáy kégò ne betaŋ ne mbok bho mánù béchwé are ne betaŋ. ¹³ Jǒn ápére tó bǒ betik bhi, basih amen Moses ne amen baremé kepinti árem nyaka ěti Mpeme Mandem afyé bariŋep be áto. ¹⁴ Mbák bābhoh nti menoko enyih ene mĕrem, diŋi ká be sayri sayri mpok ane baremé kepinti bárémé be Eláija átwò, bārèm nyaka chi ěti Jǒn. ¹⁵ Yě agha ane áyàŋ beghok enyih ene mérèm, ántá batú ángók sayri.

¹⁶ “Choh njenti mkpáká bho abhen echoh ne yi? Báchí mbó bǒ abhen báchókó nefísie bákù ntok. Eka émòt barem ntá abhen eka echak be,

¹⁷ ‘Sékwáy bakwáy nebhay be mǎmben nebhén ke bābhiki bhen.

Sékwáy bakwáy newú, kebho bě kedí!’

¹⁸ Jǒn Njwiti atwə nyaka antare nǎkò nsay ndu menikmuet ne mmem yi ke nyu. Yěntiki mmu are rem be, ‘Éfóŋó ébúbə echi ne yi!’ ¹⁹ Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem ntwó, nde nyie, nnyú nǎkò ne bhe. Yěntiki mmu arem be, ‘Yiŋí nyiě menyihinyíé ne nyǔmém wu. Mamure bhi chi

babhebhé nkábhénti ne bakǎ bebú bachak! Κε diñí ká be menyiy ebhen mmu ane ákòŋo mbi Mandem ákù ke bétòŋ be nerijíndak enen néfú ntá Mandem nechi tetep.”

Bǎ ahben bábhǎjǎ bétemsi

(Lk 10.13-15)

²⁰ Bǎ abhen báchí nyaka amem betok ebhen Yesu ákú beyǎ menyijí maknkay, bábhíkí tík nyaka nsem ndǔ bebú bhap. Ékù Yesu abho beji bhǎ andeme nǎkǎ be, ²¹ “Bě bo Korasín, chǎŋ émbép ntá yeka encha! Bě bo Betsáida, chǎŋ émbép ntá yeka nkǎwǎ encha! Mbǎ chí amem betok Táya ne Sídǎn ke nkú menyijí maknkay ebhen-ne nkù ntá yeka, mbú báfyé nden pyǎ, mánto batwǎp anti tesáy, betǎŋ be bátiknsem ndǔ bebú bhap! ²² Nchí ghati bhe be, ewak ene Mandem átǎŋ bǎ mmik, chǎŋ angó ntínso ne bǎ Táya ne Sídǎn encha bhe! ²³ Ne bǎ bho Kapěnaum, bǎkaysi be bǎkway beyǎŋ mmuet, mǎnkó kpát mǎntok nebu? Nsé! Chǎŋ Mandem amese bhe amem etókó bawú! Mbǎ amem etók Sídǎn ke nkú menyijí maknkay ebhen-ne nkù ntá yeka, mbu yǎ ebhuet téé tǎ echǎŋ! ²⁴ Diñí yé ka be, ewak ene Mandem átǎŋ bǎ mmik, chǎŋ angó ntínso ne bǎ etók Sódóm ancha bhe.”

Yesu yi bo mántwǎ ntá yi mambǎŋ neywěmuet

(Lk 10.21-22)

²⁵ Ndǔ mpok yǎ, Yesu ánikmuet be, “Eta, wǎ mmu óbhǎjǎ mfay ne mmik! Nchí chye wǎ bakak ndǔ óró menyiy ebhen mémbák bhésé bhésé ntá barijíndak ne ntá bo abhen báríjǎ beyǎ menyiy. Ōnéné bhǎ otǎŋ kroŋorǎŋ ntá bo abhen bábhíkí riñi yěnyiy mbǎ mǎmbǎ. ²⁶ Eta, enyu yǎ ké wǎmbǎŋ óyǎjǎ be embak.” ²⁷ Yesu apet abho beghati bho be, “Etaya achyé me menyiy menkem. Yě mmu abhíkí

riñi mmu ane Mmo áchí ébhíki fuet chí Etayi. Ne yě mmu abhiki riñi mmu Eta áchí ébhíki fuet chí Móywi ne bö abhen yi áyábhé ndu beku bə mándíñí Etayi. ²⁸ Twó ká ntá ya, bë mankem abhen bápókó menwóptí batü besəñori ne bápəp, chəñ nsebhe yə amik, nchyé bhe neywěmuet. ²⁹ Sət ka betik ebhen nchyé bhe, mǎngók menyiy ebhen mětəñ bhe mbənyune nchí kpák ndü epiy eya ne neyoyómuet népú me anti. Ku ka nó chəñ mǎmbəñ neywěmuet. ³⁰ Twó ká ntá ya mbənyune ntu áne mēchye bhe achi fuyak.”

12

Enyiy bábhébhé Yesu ěti nywəbhé neywěmuet

(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ Ébhíki tat, Yesu ne baghək abhi béré kə mámfuet nəkə amem nkǐ nchwifú ndü nywəbhé neywěmuet bo Israel. Nsay are nu baghək abhi. Éku bábho békuep enyü nchwi yə, mányie nəkə. ² Mbək böñkwə Fárisi bǎghó nókó nə, bárém ntá Yesu be, “Yiñí, baghəkó bhe bákü enyiy ene épú chak bekoño ebhé yese. Bákuep nchwi ndü nywəbhé neywěmuet!” ³ Ke Yesu akeme be, “Bǎbhíki re pay amem Ekáti Mandem enyiy ene Mfə Debhít ákú nyaka ne bö abhen báchí ne yi mpok nsay ákémé bhó? ⁴ Achwe nyaka amem ekeré Mandem, yi ne böbhi, mányíe nenyíe enen báchyé ntá Mandem. Békóño ebhé, epú nyaka chak be yi ne böbhi mányie nenyíe enə. Ndiere bachiǎkap Mandem ke bábhóñó nyaka ngǎngəñ menyie nə. ⁵ Ne béróñ ambi, bǎbhíki re pay amem ekáti Moses be bachiǎkap bákü betik amem ekerákap Mandem ndü nywəbhé neywěmuet ke? Eyo éku be bö mánkwén ebhé ene érəm be mmu áké ku betik ndü nywəbhé neywěmuet ke? Bǎbhíki rem be bö bákü bebú. ⁶ Nchí ghati bhe be, mmu achí fá ane áchá

ekerákap Mandem. ⁷ Mandem ághàti bhese mbò enyu échí amem ekáti yi be, yi àrè̀m be, ‘Ènyìḡ ene mǝyáḡ chi be bo mángó ntínso ne bati, puyě chi akabhénya. Mbò bǝ bǎriḡi ntí beyəḡ ebhen, mbə bǎbhíkí ji bǝ abhen békwéné bérú ne bhə.’ ⁸ Diḡí yé ka be Mə Mmu mfú ntá Mandem kǝ mbóḡó berem enyũ mmu ábhóḡó beku ne ebhé ene éyíḡí nywəbhé neywǝmǝet.”

Yesu abú mmu awə ágú ndǝ nywəbhé neywǝmǝet
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Yesu arək etək écháak achwe amem ekeré nenikímǝetí eyap. ¹⁰ Mmu amət abhak amem ekeré nenikímǝetí eyə ane awə ywi ágú. Mbək bo bábháak aré abhen báyaḡ mbi béré̀m be bekwéné béchí ne Yesu. Bábhép Yesu be, “Ebhé yese érè̀m be épu chak bebə mmu ndǝ nywəbhé neywǝmǝet ke?” ¹¹ Yesu akemə bhə be, “Ntiki mmu yweká ane, mbák abhəḡ ághóḡəmen amət, ákwén nókó amem nepi ndǝ nywəbhé neywǝmǝet, andə, keferə wu? ¹² Ná ne nkwǎḡwaḡ mmu áchá ághóḡəmen tontó? Eyə étəḡ be ebhé eyese épu káḡ mmu bekwak nti ndǝ nywəbhé neywǝmǝet.” ¹³ Yesu arem ntá mmu ane awə ágú be, “Nyabhé awó ywe.” Anyabhe, awó wu ápet ataḡ, abhak mbə ácháak. ¹⁴ Bǝnkwə Fárisi abhen bachi aré baghə nəkə nə, báfú, bárók. Báte eyu, bati beway Yesu.

Èpiḡ ene nkubetik ane Mandem áyábhé

¹⁵ Yesu ariḡi be báte eyu ndu beway yi. Afa, arək ebhak écháak. Beyǎ bhə bákóḡo yi, abú bo mankem abhen mámə. ¹⁶ Yesu asemti bhə be báké ghati bo bachak enyìḡ èti yi. ¹⁷ Éfákárí enyu yə be enyìḡ ene ndemekepǝnti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem aghátí nyaka Aisáya andem èti yi be, ¹⁸ “Ghó ka mǝbetok wa ane njábhé. Chi Mǝnti wa ne mbǝḡ maḡák ne yi tontó. Chəḡ nkə Éfóḡó ya émbák ne

yi. Ne chəŋ yí ankə mǎngati maneréket bǝ mmik ankem be chəŋ yí ampeme bhə. ¹⁹ Apú bhak mbə mmu ane ánù be bo mángók yi. Apú bhak mbə mmu ane bághok eyəŋ eyi nefí. ²⁰ Yí ápú syep nkóré-tákó ane abho bewəsi, arəp chi bégu. Ne apú neme eróŋó ene bawet amay amem, érəp chi mandú ménéme. Enyu yə kǝ yi arəŋ ambi beghə bhə ntínso, kpáte yi ankə nkaysi ane achi tetep ansət awónem. ²¹ Ne chəŋ bǝ betəkó mmik menkem mámbaka ntí chi ne yi be ampeme bhə.”

*Bo bárém be betəŋ Yesu bífú chi ntá Belsebul
(Mk 3.20-30; Lk 11.14-23)*

²² Étaré nókó, bǝfú básət mbók bárovk ntá Yesu ne yi. Efóŋó ebúbə ke ékú nyaka amík anémé yi ne akwén kebhook. Yesu abú yí, abho berem kepí, ne abho beghə mbaŋ. ²³ Bǝ mankem abhen bachi are babhak maknkay tontó, bábho bebhəp bati, mándeme nəkə be, “Ebháremə Debhít né ke?” ²⁴ Ke bǝnkwə Fárisi bághókó nókó nó, babho berem be, “Chí Belsebul, mfə befóŋó bebúbəbə ke áchyé Yesu betəŋ bebók befóŋó bebúbəbə be mémfú, méndó, bhə.” Mmǝ achák apú! ²⁵ Yesu aríŋi nkaysi yap. Arem ntá yap be, “Yǝntiki etək ene ákóré áchí are ne bǝbati mánu nəkə ne bati, ébhóŋ chi ménémé. Nneréket ane ákóré achi are ákwene kwen. ²⁶ Enyu yə ke echi ne kefə Satan. Mbák Satan ábók Satan, ná kefə eki kétee? ²⁷ Ne mbák nchí bók befóŋó bebúbəbə chi ndǝ betəŋ Belsebul, bǝ bhəka básət betəŋ ághá bebók bhə méndó bhó? Éti yə chəŋ bó mántəŋ be. ²⁸ Ke mbák, sayri sayri, məbòk befóŋó bebúbəbə chi ndǝ betəŋ Efóŋó Mandem, nó Mandem anaŋ achi nenti eneka mbə Mfə. ²⁹ Yǝ mmu apu kway bechwe amem eket ene mmǝ ntantaŋ angép enyíŋ, ampəkə, andək ne yó, mbák abhíkí yambi ankem yi angwət. ³⁰ Yǝ agha ane ápú ne me, achí chí mǝmpap awa. Ne ye agha ane

ápú kwak me menyokoti bho, àtàkátak. ³¹ Dìjì yé ka be, Mandem áfoṣori bebú ebhen bo bákù ne bebéptí menyìṣ ebhen bə bārèṃ. Ke apú foṣori mmu ane árèṃ bebéptí menyìṣ èti Èfóṣó Bedyere. ³² Mandem áfoṣori yě agha ane árèṃ ebéptí enyìṣ èti nnyén ena, Me Mmu mfú ntá Mandem, ke apú foṣori mmu ane árèṃ ebúbu èti Èfóṣó Bedyere. Mandem apú foṣori yi, yě ndũ mmìkì ne, ne yě ndũ mmìk nko.”

Ǻrìṣì enòk chí ndũ keṣem

(Lk 6.43-45)

³³ Yesu aròk ambi berem be, “Mbák enòk éri, keṣem eki nkwo kéré. Mbák enòk ebhòṣ neme, keṣem eki nkwo kébhòṣ neme. Mmu àrìṣì enòk chí ndũ keṣem eki. ³⁴ Bě befé, nó ke échí ne bhe. Ná berítí keṣì kekway ye béfú be anyu ené bächí bō bebú? Enyìṣ ené éjwì mmu anti, yó ke éfù yi anyu. ³⁵ Nkúbhé mbə enyũ menyìṣ nkáp bėjwi amem mókere nkáp, nó kě nkaysi ndíndí ájwì anti mmu ndíndí, ne beri ke béfú are. ³⁶ Dìjì ká be, ewak ene Mandem átàṣ bō mankem, yěntiki mmu àghati yí enyìṣ ene ékú ke yěntiki epō eyòṣ éfú yi anyu. ³⁷ Keṣì eken kéfù wə anyu kě yi ásot antán wə ewak émot. Mbák berítí keṣì ke kéfù wə anyu, ewak eyò, yi àrem be òbhíkí bhòṣ manyé. Ke mbák bebéptí keṣì ke kéfù wə anyu, ewak eyò, Mandem àrem be ókwèn manyé.”

Bárém be Yesu antón erìṣì maknkay

(Mk 8.11-12; Lk 11.29-32)

³⁸ Mbòk batòṣ ebhé Mandem ne bōnkwo Fárisi bárém ntá Yesu be, “Ntòṣ, tón erìṣì maknkay ene ékway betòṣ be betàṣ ebhe béfú ntá Mandem.” ³⁹ Yesu akeme bhə be, “Bebú ná ne mkpáká bho ane echòṣ! Bápú kə mbə enyũ Mandem áyàṣ. Báyàṣ beghə chi erìṣì maknkay! Ke yě

émot mpú təŋ be, ébhíkí fuet chi ene Jóna, ndemekerǫnti Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbə enyũ Jóna achi nyaka amem meniě nsĩ-ngo ndũ manywəp arat, nó ke bábheme chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem, mbak amem nnem ndũ manywəp arat. ⁴¹ Ewak ene Mandem átəŋ bə mmik, bə etək Ninive báfate mángati bhe be bǎkə bebú. Ewak eyə, bó bárem nə ntá yeka mbənyune bə bátik nyaka nsem ndũ bebú bhap mpok Jóna ághátí bho Eyəŋ Mandem. Néne, mmu achí fá néntí eneka ane áchá Jóna; yě nə, bǎpu ka betiknsem ndũ bebú ebheka. ⁴² Ewak Mandem átəŋ bə mmik, mfə ngoré ane áchí nyaka etək Shéba áfate andem be bǎkə bebú. Ārem be bǎkú bebú mbənyune yi afu nyaka neko nesie arək beghok menyiy ebhen Mfə Sólomon átəŋ bho ne beyǎ nerinjikepi. Ne nchí ghati bhe be mmu achi fá néntí eneka ane acha Sólomon, Yě nó, bǎpú ka beghok yi.”

Εφόγό ebúbə ékway bepetnsem ntá mmu

(Lk 11.24-26)

⁴³ Bérəŋ ambi Yesu arem be, “Mbák mámbók εφόγό ebúbə éndó mmu, érəp chí bóŋboŋbóŋ amem baso, énjəŋ nəkə ebhak ene yə échwe. Mbák ébhíkí ghó ebhak bechəkə, ⁴⁴ érəm be, ‘Chəŋ mpetnsem ebhak ene mfú.’ Ne énáŋ émpétnsem, éngó be yě mmu apu amem esí eket eyi, ne be, mányə yə, bágħókó sayri, ⁴⁵ εφόγό ebúbə eyə érəŋ ye, énsot befóŋó bebúbebú béchák tándramot ebhen bébébhé becha yə. Bó menkem mendək, menchwe mmu wu amuet, mémbak ne yi, nté yi ambép ancha ane mbi. Nə, ké ébhóŋó befákari ne be bo bebú abhen mkpák ane echəŋ.”

Nnə Yesu ne bǫmáyi

(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Ené Yesu árəŋ ambi berem menyiy ebhen yi ághàti bho, máyi ne bǫmayi bǎtwó bátee nefí, mánjaŋ nəkə berem

kepi ne yi. ⁴⁷ Mmũ amot aghati Yesu be, “Máye ne bömaye báchí nefí téé, báyañ berem kepi ne wo.” * ⁴⁸ Ke Yesu akeme mmu wu be, “Sayri sayri, máya chí agha? Ne ntiki bho bachi bömaya?” ⁴⁹ Yesu asá awo ntá bakoño bhi, arem be, “Máya chí böbhen, ne bömaya chí böbhen. ⁵⁰ Bö abhen bákù enyiyi ene Etaya mmu achi amfay áyañ bó manku, ke báchí maya, ne bömaya.”

13

Yesu atém nekay ntyëmbwot

(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Nkúbhé nywop eno, Yesu afú amem eket ene yi achi are, arək achəko neku manyu. ² Beyä bo bákóño yi aré. Yesu arə bho tété, arək achwe, achəkə amem áchwí ené beyä böbhə bāté angəkonyén. ³ Abho beghati bhə beyä menyiyi ndũ bakay be, “Ewak émot, nkwananki amot arək betak enyũ nchwifú amem nki ywi. ⁴ Ené yi átək árəñ, mbək akwenti ndũ mómbi ane áchí amem nki. Kenen kétwó kébwópti nchwi yə nkem. ⁵ Achák akwenti ndũ mmik setárebhé ane ntəp abhiki ya are. Awakari achak. ⁶ Ke mpok mmok áfú, ásón yə ndũ bakan ayi ábhíki kway bechwe amik sayri. Aniyti, awosi. ⁷ Anefú akwenti ndũ mmik ane táko nsense ágò are. Achak are gó, ke táko nsense agó áchet yə kpát agú. ⁸ Nchwi áchák akwenti ndũ mmik ndíndí, achak, agó, achye beyä nchwi. Nchwi ayá acha ane bápí ndəñ besa betay, achák ndəñ besa berat, anefu ndəñ esa nsem byo.” ⁹ Ndũ ngwenti, Yesu arem be, “Mmu ane áyañ beghok, ántá batú ángók sayri.”

Yesu aghati baghək abhi ntí ane yi átəm bakay

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

* ^{12:47} Ndón ane ápú amem basiñ amen tesáy.

¹⁰ Yesu ánánjá nókó betem nekăy nkwarjanki, baghok abhi bárók ntá yi bábhép yi be, “Ndaká yí óghàti bho menyij ndũ bakay?”

¹¹ Yesu akeme bhò be, “Mandem akw mändijni tetep ane áchí bhésé bhésé, ne eyò ékwak bãrijni enyũ yi ábhák ne bho mbò Mfò wap. Ke abhíkí kw nò ne bo bachak. ¹² Mmu ane afyé ntí beghok menyij ebhen métòn ajwimem. Měkw yi andijni beyă menyij bechak. Ke mmũ ane apu fyé ntí, yě chi mandú enyij ane yi arijni básot ntá yi. ¹³ Ntí ane nchí ghati bhò menyij ndũ bakay achi be, báyiñi ke bápú ghò, ne bágghok menyij mbò be bápú ghok, ne bápú jwimem.

¹⁴ Bõbhen, bákù enyij ene ndemekerĩnti Aisáya árémé nyaka émfú tetep. Mandem akw nyaka Aisáya andem be, ‘Chon mǎngoko ghok beyon ebha ke bápú jwimem wáwák; chon mǎnjijni yijni ke bápú ghò,

¹⁵ Échí enyu yò mbonyune batí bõbhen ákw bārɔp bechiñtí bho,
báchí mbò bõ abhen batú ábé bhò ne bapu pere yán beghok yěnyij,
báchí mbò bo abhen bákútí amík
be báké ghó mban,
ne bé batú yap áké ghók yěnyij,
ne be báké jwimem,
mantwò ntá ya, mbú bhò.’ ”

¹⁶ Yesu arək ambi berem be, “Ke mbák chí bhe, éri ntá yeka echa, mbonyune amík ayeka ághò mban, ne batú yeká ághòk mban. ¹⁷ Nchí ghati bhe be, beyă baremé kerĩnti ne bõ abhen báchí chak besí Mandem bábhón nyaka ekwak beghò menyij ebhen bǎghò ke bò keghò bhò. Bábhón ekwak beghok menyij ebhen bǎghòk, ke bábhíkí ghok bhò.”

Yesu aghati baghok abhi ntí nekăy ntyěmbwot

¹⁸ Yesu arək ambi berem be, “Ghók yé ka enyiy ene nekäy mmu ane ataka mbwət nètòn. ¹⁹ Mbuət ane ákwéntí ndü mómbi ane achi amem nki, até ndü mmu ane ághókó Mbok Ndíndí ěti enyu Mandem ábhak Mfə ywi, ke yi kejjwimem, Satan atwó ye afəŋə mbok ane Mandem ápí amem nti eni. ²⁰ Mbuət ane ákwéntí ndü mmik setárébhé até ndü mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, anoko témté ne beyä maŋák. ²¹ Ke yi kebhóŋ bakaŋ amik. Ante kákáti ndu mómbiyi mpok. Ke mpok esəŋəri étwó ne bo mámbə menyok yi ěti Eyəŋ Mandem ene yi anoko, amfere amə témté. ²² Ne mbwət ane ákwéntí ndü mmik tákə nsense, até ndü mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem, ke básémé ěti menyiy mmik atwó nókó yi anti, ne ngojó nkáp, angəkəntik Eyəŋ Mandem ene echi are, Eyəŋ Mandem yə kekwak yi ndü nepém eni. ²³ Mbák chi mmu ane ághòk Eyəŋ Mandem anjjwimem, émbak yi anti, achí mbə mbwət ane ákwéntí ndü mmik ndíndí, achak, ágó sayri, achye beyä mbwət nkə. Ne nsáy Eyəŋ Mandem ndü nepém mmu achi mbə mbwət nkə ane áyá áchá ane bápí, ndəŋ esa nsem byo, achák ndəŋ besa berat, ne anefu ndəŋ besa betay.”

Yesu atém nekay tákə ane mǔmpap ápí

²⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Mbák Mandem ambak ne mmu mbə enyü Mfə ábhák ne böbhi, nepém eni nébhák mbə nki ané mmüfu ápí nchwi. ²⁵ Ke mǔmpap arək ne beti ené bo bábhùre kenó, aták nchaŋ, arək ebhak eyi. ²⁶ Mpok nchwi ágó, abho menyu kepem, ke bághó nchaŋ aré. ²⁷ Bakǔ-betik báfá bárók ntá mbəŋónki barem be, ‘Ěta, pú nchwi ke sépí amem nki? Nchaŋ éfu aré fá?’ ²⁸ Akeme bhə be, ‘Mǔmpap kě ápí nə nchaŋ eyo.’ Bábhép yi be, ‘Séndók sémféré yó éndəp chi nchwi yəyə ke?’ ²⁹ Mbəŋónki akeme bhə be, ‘Dǔ ká. Mbák mǎndók beferé

nchaṅ eyo, bākway béfère mbok nchwi nkwo. ³⁰ Dǎ ká yo ambak, mpok ánáj ánkway, chōṅ ndem bō abhen báfère nchwi ebhi mánjám̄bi mamfere nchaṅ eyo mányokoti ndũ nebhæet amot, mánsóṅ. Ke māmferē nchwi mām̄bære anywóp.’”

*Nekäy sepeṁ mónok ane bábhìṅi be móstat
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)*

³¹ Yesu atém nekay néchák be, “Kefō Mandem fá amik kechi mbō sepeṁ mónok ane bábhìṅi be móstat, ane bápí amem nki. ³² Sepeṁe mónok móstat séchí níṅíníṅí tontó, ke mbák sénchák, sengo, sébhak nnet mónok ane áchik. Kenen kéntwō kente manyay ndũ batabhe yi.”

*Yesu atém nekay yís
(Lk 13.20-21)*

³³ Yesu atém bhō nekay néchák be, “Kefō Mandem fá amik kechi mbō yís ane ngoré ásóré achemti ne nchán fláwa érát. Mandu yís wu akū fláwa nkem amwot, kpát ajwi ndũ enyiṅ ene yi achi are.”

*Ntí ane Yesu átémé bakay
(Mk 4.33-34)*

³⁴ Yesu aghati bho menyiṅ ebhen menkem chi ndũ bakay. Yi ke ghati bhó yěnyiṅ ene yi abhiki tém nekay. ³⁵ Atém bakay betōṅ be enyiṅ ene ndemekep̄inti Aisáya árémé nyaka be chōṅ emfakari, éfákárí. Aisáya areṁ nyaka be,
“Chōṅ ngati bhō menyiṅ chi ndũ bakay,
chōṅ ntōṅ bō menyiṅ ebhen Mandem áká mém̄bák
bhésé bhésé, te ndũ nebhōmik.”

Ntí ane Yesu ateme nekay tákō mbúmbū ne bakōndik

³⁶ Yesu arə ye beyä bö abhen bachi nefí, arək achwe anywóp ne baghəkó bhi. Aré, baghəkó bhi barem ntá yi be, “Eta, ghatí bhese ntí nekäy nchaŋ.”

³⁷ Yesu akeme bhə be, “Me Mmu mfú ntá Mandem kë nchí mmu ane ápi nchwí amem nki. ³⁸ Nki chí mmik nkem, ne nchwí chí bo abhen Mandem áchí Mfə wap. Nchaŋ chí bö Satan. ³⁹ Mümpap ane ápi nchaŋ chí Satan. Mpok ane báfère mbwət ebhi chí nemäy mmik, ne bakü betik abhen báfère mbwət ebhi chí boáŋgel Mandem. ⁴⁰ Nkúbhé mbə enyü báféré nchaŋ, mányokoti nebhuet amət básóŋ, enyu yə ke ébhóŋó bэфákari mpok mmik ámay. ⁴¹ Mpok yə, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí to boáŋgel bha mámfere yěntiki enyiŋ ené étwə ne bebú, ne yěntiki nkə bebú ndü nkwə bo abhen me nchí Mfə wap. ⁴² Boáŋgel bha báfère bhə mámeŋe amem nepingo. Aré, bábhək ndü nedí kebho ne nenyíé ámén. ⁴³ Mpok yə, bo abhen bachi chak besí Mandem bəghə mbə mmok ndü nebhuet ane Etayap achi Mfə. Yěntiki mmu ane áyàŋ beghok enyiŋ ene mērēm, ántá batú ángók sayri!”

Yesu atém nekäy enyiŋ beyä nkáp ene echi bhésé bhésé

⁴⁴ Yesu atém nekay néchák be, “Kefə Mandem kechi mbə enyiŋ beyä nkáp ene echi bhésé bhésé amem nki. Mmu amət ághó nókó yə, apət abhese yə sayri, arə, arək ne beyä maŋák, ati yěntiki enyiŋ eyi, asət nkáp, aku nki wu.”

Nekäy ntay enen beyä nkáp

⁴⁵ Yesu atém nekay néchák be, “Kefə Mandem kéchí mbə nkəsíé ane áyàŋ beku batay beyä nkáp. ⁴⁶ Ághó nókó némót enen neyá nkáp tontó, arək atí yěntiki enyiŋ eyi, aku ntäy beyä nkáp enə.”

Yesu atém nekay ási

⁴⁷ Yesu apet atém nekay néchák be, “Kefō Mandem kechi mbō beyã nkáp ané báguébhé anyén ne ákém nsi menyu ne menyu. ⁴⁸ Ási ájwí nókó ne nsi, báya bákó ebhi, bachōko amik bayap nsi ene eri, báfyé ndũ menyiñ. Báto ené ébhíkí ri. ⁴⁹ Enyu eyō ke ébhāk chōñ mpok mmik ámay. Bōangel bátwò, mámfere bakũ bebú ndũ nkwo bō abhen bachi chak besi Mandem, ⁵⁰ mámfyé amem nepingo. Aré, bábhak ndũ nedĩ kebho ne nenyie ámén.”

Barak akō ne ané así

⁵¹ Yesu abhép baghōkó bhi mbák bájwimem ndũ menyiñ ebhen yi ághátí bhō menkem.

Bákéme yi be bajwimem.

Nku Nsí ne Nku Nkō

⁵² Yesu arem be, “Yěntiki ntōñ ebhé Mandem ane ághókó, áriñi enyũ Mandem ábhák ne bho mbō Mfō wap, achí mbō mbōñóket ane áfēre menyiñ bekō ne ebhen besi amem móket ane yi ábhúré menyiñ.”

Bábyak Yesu etók Násáret

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Yesu anaña nōkō betem bakay yō ndu betōñ bo menyiñ, afa atú etók wu. ⁵⁴ Apetnsem etók eyi Násáret. Ené yi átōñ Eyōñ Mandem amem eket ene nenikímæt eyap, bo bábhak maknkay tontó. Bábhó bebhep bati be, “Aré bhōñ enen enyũ neriñíndak fá? Aré bhōñ betañ fá ndu bekũ berem menyiñí maknkay enyu ene? ⁵⁵ Pú mmō nchwě menōk né? Pú María kě achi máyi? Pú Jems, ne Joséf, ne Símun, ne Júdas, chi bōmayi abhen babhakanem? ⁵⁶ Pú bōmayi abhen baghōré báchí fá mankem nebhet amət ne bhese? Aré bhōñ enyũ neriñíkepi enen, ne enyũ betañ ebhen fá?” ⁵⁷ Ekũ bare byak yi byak.

Yesu aghati ye bhə be, “Bo báchyè ndemekerǫnti Mandem kenókó yǫntiki ebhak. Ndiere etok eyi, ne ndũ nneréket ywi, ke bápú chye yi kenókó.” ⁵⁸ Tǫndu bó bábhíkí bhəŋ neka ne Yesu, yi kekə beyǻ menyiŋí maknkay amem etok eyi Násáret.

14

Enyu báwáy Jǫn Njwiti
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Mpok yə, Hérəd abhak mmu ane ákəm atú Gálili. Ághókó nókó ǫti menyiŋ ebhen Yesu ákə, ² arem ntá bakǻ betik abhi atú Gálili ǫti Yesu be, “Jǫn Njwiti ke aperensem ndũ nepém. ǫti yə kǫ yí ábhóŋó betəŋ bekə menyiŋí maknkay.” ³ Hérəd akaysi be Yesu chi Jǫn Njwiti ǫti enyiŋ ene yi ákú nyaka ntá Jǫn. Achyé nyaka eyəŋ, bákém Jǫn, bagwət, ne báfyé yi ekerékenəŋ bekoŋo enyiŋ ene ngoré ywi Heródias áyàŋ. Heródias ayámbi achi nyaka chi ngoré Fílip, manə Hérəd, ke Hérəd ǻsət yi ndũ nebhay. ⁴ Hérəd ǻsóré nókó Heródias ndũ nebhay, Jǫn aré ghati yi be, “Ǫbhé eyese bo Israel ebhiki ka be ómbay Heródias ngoré məmáye.” ⁵ Hérəd ǻyàŋ nyaka berem mángwáy Jǫn, ke are cháy bǫ abhen yi achi mǫnti wap. Bo Israel mánoko nyaka be Jǫn achi ndemekerǫnti Mandem. ⁶ Ke ewak Hérəd ánáká epǻ nebhe eyi, mmǫ Heródias ane mǫngoré abhén nebhen sayri besí bo abhen bachi ndũ epǻ yə. Nebhén eni nekə Hérəd abhəŋ beyǻ maŋák, ⁷ kpát Hérəd ayiki be, “Chəŋ nchyé wə yǫntiki enyiŋ ene óyàŋ nchyé wə.” ⁸ Békóŋo enyiŋ ene máyi aghati yi, arək arem ntá Hérəd be, “Chié me ntí Jǫn Njwiti amem nchán myákátí-ne néne!” ⁹ Mfo Hérəd apəp! ǫti neyiki ane yí áyiki nyaka besí mankə abhi échá yi beyibhiri eyəŋ eyi. Achye ye eyəŋ bé batemé nenu mankə mbə enyũ mmǫ Heródias áyàŋ. ¹⁰ Akə ye

bárók ekerékenon, bafere ntí Jõn Njwiti, ¹¹ báfyé amem nchán myákátí, bárók bachye ntá mmõ Heródias. Asot, arøk achye ntá máyi. ¹² Bakonó Jõn bárók, basot erené Jõn barøk, babheme. Bárók ye baghati Yesu enyih ené éfákári ne Jõn.

Yesu adík ngemntay bho

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Yesu ághókó nókó mbok newú Jõn, afa, bárók bachwe amem áchwí, babho beron ndü nebhuet ane yë mmu achak apu. Äyàn nyaka be mámbák bõbhõ. Ke mpok bo bághókó be yi asot áchwí årøn, báfá betøk ebhap, babho bekonjo yi ne bekak. ¹⁴ Yesu áfú amem áchwí, akó ebhi. Aghó beyä bho, ntínso nékém yi ne bhó. Abú abhen mámè. ¹⁵ Égháká nókó beku, baghókó bhi bárók ntá yi barem be, “Nywop nénan neron, ne nebhuet ane chi ebhi. Ghatí böbhen be mándók ndü böbetøk abhen báchí fá kekwoť manku enyih ményie.” ¹⁶ Yesu aghati baghókó bhi be, “Ntí apu beghati bhõ be mándók mánján nenyíé. Bë babhon, chyë ká bhõ nenyíé mányíé.” ¹⁷ Bákéme yi be, “Sébhon chi böbekpokó bret batay ne nsi epay. Enyih echak épú”. ¹⁸ Yesu aghati bhõ be, “Twó ká ne bhõ.” ¹⁹ Aghati ye beyä böbhõ be manchokõ amik ndü tákõ. Asot ye bekpokó bret bhõ bétáy ne nsi epay. Ayon amik mfay. Achye bakak ntá Mandem, abho bébókóti bret wu anchye nokõ ntá baghókó bhi be mánkóre ne nsi ntá beyä böbhõ. ²⁰ Yëntiki mmu wap anyié kpát ajwi. Baghok Yesu mányókóti nenyíé enen nerõbhe. Néjwí bekay byo ne bepáy. ²¹ Mpäy babhakanem abhen manyíé bret wu ne nsi eyõ ábhák mbo nka etay, kefyé baghoré ne bhõ.

Yesu are kõ amfányén

(Mk 6.45-52; Jn 6.15-21)

²² Έβηίκί tat, Yesu aghati baghəkó bhi be mándók mǎnchwe amem áchwí, mámpe nnyén manjambi ndũ ebhě manyu echak. Arəp ansem beku beyă bo bhə abhen bachi are mangure. ²³ Άνάηά νόκό beku nə, akó amfáy njie aywĩntí ndu menikmæet. Beti begú bétémeri yi are. ²⁴ Μpok γə, áchwí ane ápókó baghəkó bhi anarə arəη nyaka nekə nesie befu angəkonyén. Mbúép ataratarə ere fú bhə ambi. Έκú mpérényen eya écha, bə mánu nəkə ne γə. ²⁵ Befæet nkárénká érat beghaka nkárénká étandat betí Yesu abho beko amfányén berəη betemeri bhə. ²⁶ Κε bághó nóκό ndũ yi ákə amfányén átwə, bécháy békém bhə tontó. Bábhə bebik, mándeme nəkə be, “Chí efónó-ngu! Chí efónó-ngu!” ²⁷ Témté wu, Yesu afyé bhə nti arem be, “Chí me, bǎké chay!”

²⁸ Píta akeme yi be, “Acha, mbák chí wə, chyě eyəη be nsép anyén, nkə, ntemeri wə.” ²⁹ Yesu akeme Píta be, “Sep twó.” Píta afú amem áchwí asep anyén abho beko andəko nəkə betemeri Yesu. ³⁰ Κε ághó nóκό ndũ mbúép ákú mpérényen ékə te amfay ke énsəp, abho becháy ne abho begure anyén témté. Abik ye arem ntá Yesu be, “Acha, pemé me!” ³¹ Yesu asá awə témté akem yi arem be, “Píta, neka ene négupsí necha! Ndaká yí ómákátí be mǎkwáy beku wə ónkə amfányen?” ³² Yesu ne Píta bákó nóκό ndu áchwí, mbúép wu ákwen. ³³ Baghək Yesu babho ye békwen yi bekak, ndu bechye yi kenókó, mándeme nəkə be, “Tetep, əchí Mmə Mandem!”

Yesu abú bömame
(Mk 6.53-56)

³⁴ Yesu ne baghəkó bhi mánáηά nóκό bepe manyu, bákó ebhi, atú Genésaret. ³⁵ Bo abhen bachi atú etək eyə báriηjí bé Yesu achi are. Bátó eyəη mbǎnkem beku bo mántwó ntá yi ne bömame. ³⁶ Bo abhen bárovó ntá Yesu ne

bõmame bhap, mánikmæet bé yi ando bõmame mántøk yě chi nkokoŋ nden ayi. Ne yěntiki mmu ane ánú átókó nkokoŋ nden Yesu, ataŋ.

15

Βεπιŋí bho ne bebhé Mandem
(Mk 7.1-13)

¹ Étaré nókó, mbøk bõnkwo Fárisi ne batõŋ ebhé Mandem báfú Yerúsalem bárók ntá Yesu bábhep yi be, ²“Ndaká yí baghókó bhe bápú koŋo bepiŋ ebhen bachĩmbi bhese? Bápú so amò ke manyié nenyie.”

³ Yesu akeme bhò be, “Ne ndaká yí bãrò bebhé Mandem, mãnkoŋo nõkò chi menyiŋ ebhen bachĩmbi bheka batõŋo?”

⁴ Mandem arem be, ‘Chié étáyè ne máyè kenókó’ ne be ‘Yě agha ane árèm ebépti eyõŋ ntá etayi, yě máyi, bábheŋ beway yi.’ ⁵ Ke bãghàti bho be, ‘Mbák mmu ándém ntá etayi, yě máyi be, “Nsõt enyiŋ ené mbóŋó mbá bekwak wò ne yò, nchyé ntá Mandem”, ne bé yi abhiki bhõŋ bechye máyi, yě etayi kenókó,’ ⁶ nó bãbyak bebhé Mandem, ne bãbhàre chi bepiŋítøk. ⁷ Bě bõ betábhá! Ndemekerpinti Aisáya arem nyaka ndak aywi tetep èti yeka! Aghátí nyaka bho be Mandem arem be,

⁸ ‘Bõbhen báchyè me kenókó chi ne beyõŋõnyu bhap, bati yap asap nekò ne me.

⁹ Kenókó eken báchyè me kechi chi ndéndem, mbõnyune bebhé ebhen bakwãŋwãŋ báfyé, ke bõ bátõŋ bho mbò be bechi Eyõŋ eya.’ ”

Enyiŋ ene ényõp mmu
(Mk 7.14-23)

¹⁰ Yesu árémé nókó nó, abhiŋi beyã bo abhen bachi aré arem be, “Tá ká batú mãngok enyiŋ ene mbóŋó béréem, mãnjwimem! ¹¹ Puyě enyiŋ ene échwè anyu kě ékà mmu

áké bhák pépép besí Mandem. Enyiyh ene éfú mmu anyu ke ékà mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

¹² Yesu árémé nókó nó, bakoŋo bhi bákókósi mmæet ne yi, barem be, “Eta, ɔ́ríjí nó be ndak ane órémé ákú bati ábè bõnkwo Fárisi?” ¹³ Yesu akeme bho be, “Chõŋ mángwõp yěntiki enyiyh ene Etaya mmu achi amfay ábhíkí pi, mámfere. ¹⁴ Dõ ká bho awu! Báchí chí manémámik abhen báyaŋ beya bho mbi. Ne mbák nnémámik ánjá nti nnémámik mbi, bó mankem bákwen amem nepi.”

¹⁵ Píta arem ntá Yesu be, “Eta, ghatí bhese ntí nekay enen.”

¹⁶ Ékú Yesu abhép bho be, “Bě nkwo bãbhíkire jwimem ndũ menyiyh ebhen mérème? ¹⁷ Bãbhíkí riŋi be yěntiki enyiyh ene mmu afyé anyu, énsɛp yí menie, àjì yo amfere? ¹⁸ Ke yěntiki enyiyh ene éfú mmu anyu, éfú yi chi anti, ne yo kě ékwày beku yi áké bhak pépép besí Mandem. ¹⁹ Nõ chi be amem nti mmu kě nkaysi mbúmbu áfù, antó mmu ndũ bebéptí menyiyh mbõ beway mmu, bekwen berwõp, kebháré eken bõ abhen bábhíkí bhay bati, ne aghép, ne bété ntísie ákwáré, ne bérémm bebéptí menyiyh èti mmu ndũ bechõŋti nnyén eni. ²⁰ Menyiyh ebhen ke békà mmu áké bhák pépép besí Mandem. Ményie nenyíé keso amõ, apú kú be mmu áké bhák pépép besí Mandem.”

Yesu abú ngoré ane apu mmu Israel

(Mk 7.24-30)

²¹ Yesu afa ye atú Gálili ne bakoŋo bhi, bárøk ndũ atú etøk ane achi kekwoɛ Táyá ne Sídon. ²² Ngoré amõt abhak atú etøk wu ane apu mmu Israel, ke abhak mmu Kánãn. Arøk ntá Yesu, ambik nõkõ be, “Acha, mmõ Mfõ Debhít, ghó mé ntínsõ! Éfõŋó ebúbu ésdõŋori mówa tontó.”

²³ Yesu ke keme yí yě eyõŋ. Ne bakoŋo Yesu baghati Yesu be, “Bók yi andók. Áchyè bhese esõŋori.”

²⁴ Yesu akeme be, “Mandem ato mé be ntwò nkwak chi bo Israel, bághòjómén yi ane ánémé ebhi.”

²⁵ Ke ngoré wu aròk akwén bekak Yesu are ník yi mmuet andeme nòkò be, “Acha, kwak me.”

²⁶ Yesu akeme yi be, “Épú chak besòt nenyíé bhò mánychyé ntá mmú.”

²⁷ Ngoré wu arem be, “Acha, échí tetep, ke mpok mmu ányie nenyíé, apú káñ mmú be éké nyie bechòkòtí ebhen bákùwènti amík.”

²⁸ Yesu akeme ye yi be, “Ɔchí ngoré ane óbhóhó neka ne me tetep, ne chòñ Mandem ankà ntá yèntiki enyìñ ene óyàñ.” Témte wu, móywi atañ.

Yesu abú beyă bho bachak

²⁹ Yesu afa ye atú Táya ne Sídòn apetnsem angòkò manyu Gálili. Akò, afuét aré, akò achòkò ambi njie.

³⁰ Beyă bho babho beròñ ntá yi ne bómame, ne bakem, ne bo abhen bachi bhure, ne manémámík, ne babhók ne bómame báchák, mámbure nòkò bhò besí bhi. Abú bhó mankem. ³¹ Manyu áchók bõ abhen bachi are ndũ bághó bé babhók bábho berem keri, ne be bõ abhen bachi bhure báfate kperep, ne bakem bábho bekò, ne manémámík babho beghò mban. Bábhó bebíti Mandem, Mmu bo Israel báchyè kenókó.

Yesu adík nka bo enwi

³² Yesu abhiñi ye bakoño bhi arem be, “Ntínso nékèmmè me ne bõbhen. Báchí fá ne me ndũ manywòp arat, ne bábhíkí bhóñ yènyìñ menyie. Mbíkí yáñ berò bò mandak kenyeie nenyíé mbonnyune bákway begu nsay ambi.”

³³ Bakoño bhi bábhép yi be, “Etòk épú fá, chòñ sémbóñ nenyíé enen nékway beyă bõbhen fá?”

³⁴ Yesu abhép bhó be, “Băbhòñ bekpòkò brèt afo méní?”
Bákème yi be, “Sébhòñ bekpòk tándràmmòt, ne bǎru nsi.”

³⁵ Yesu achye ye eyəŋ be bó mankem mánychókó amik.
³⁶ Asot ye bekrókó bret ebhə tándrámət ne nsi. Áchyé nókó bakak ntá Mandem, abho bébókóti bhə anchye nəko ntá bakoŋo bhi, bé mánkóré ntá böbhə. ³⁷ Yěntiki mmu anyié ane ákwáy yi. Bakəŋo bhi bábwəpti nenyíé enén néróbhé. Néjwí bekay tándrámət. ³⁸ Mpəy babhakanem abhen mányíé nenyíé enə abhak mbə nká enwi kefyé məmbə ne baghəré.

³⁹ Yesu aghati ye bhó bé mángúré. Bo mankem bárovŋ nókó, asep anyén ne bakoŋo bhi, asot áchwí arək atú Magádan.

16

*Bábhép Yesu eriŋí maknkay
 (Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)*

¹ Ewak émət, bönkwə Fárisi ne bönkwə Sádusi bárovk ntá Yesu bərə yaŋ mbi memə yi. Bábhép yi ankə enyiŋí maknkay ené ébhak mbə eriŋ ené étəŋ be betəŋ ebhi bífú chi ntá Mandem. ² Yesu akeme bhə be, “Mbák mmok áném beku, nebu némbak chuuu, be bərəm be, Chəŋ nywəp nendi mbore. ³ Ne mbák nywəp nénjí nebu néngiri, bərəm be, ‘Chəŋ nywəp némbép tontó.’ Bərəjí bényíŋi nebu məndem mbák manyier əkwen chəŋ, ne mbák apu kwen. Ke bəghə menyíŋ ebhen bífəkari echəŋ, be keríŋi ntí ane bə bífəkari. ⁴ Bebú ná ne mkpáká bho ane echəŋ! Bápú kə mbə enyŋ Mandem áyàŋ. Báyàŋ beghə chi eriŋí maknkay! Ke yě émət mpú təŋ be, ébhíkí fuet chi ené Jóna, ndemekepinti Mandem.” Yesu árémé nókó nó, arə bhə, arək. *

* **16:4** Sádusi: Bo Sádusi babhiki noko nyaka be chəŋ bawú mámpetnsem ndü nepém.

*Yís nkwə Fárisi ne Sádusi
(Mk 8.14-21)*

⁵ Bakoŋo Yesu bápé barək ebhě manyu echak, baghə be baghəkəntik bepəkə bret. ⁶ Yesu aghati bhə be, “Sət ka mpok ne yís ane bənkwə Fárisi, † mǎnsət mpok ne yís ane bənkwə Sádusi.” ⁷ Bábhó berem ne bati be, “Ărèm nə chi ndű sėbhíkí twə ne bret.” ⁸ Yesu arinji enyij ené bó bǎrèm, abhép bhə be, “Ndaká yí bǎrèm ěti bret ane bǎbhíkí bhóŋ? Neka eneka négupsu necha! ⁹ Kpátě echəŋ bǎbhíkíre jwimem-ε? Bǎghókóntik ndu ndíkí nka bho etay ne bekpəkó bret betay? Bǎghókóntik bekǎy bret ane áróbhě? ¹⁰ Ná ne ane bekpok tándrámət ane nká bho enwi mányíé? Bǎghókóntik bret ane áróbhě mǎnyókóti bǎfyε ndű bekay? ¹¹ Ndaká yí bǎpú kway beghə be mpú rem mbə chi ěti bret? Sət ka mpok ne yís ane bənkwə Fárisi, ne ane bənkwə Sádusi.” ¹² Afǒ ké bakoŋo Yesu bájwimem be Yesu abhíkí semti bhə chi ěti yís ane bǎfyè ndű flawa, ke ěti menyij ebhen bənkwə Fárisi ne ebhen bənkwə Sádusi bátəŋ.

*Píta arəm be Yesu chí Mpeme
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

¹³ Yesu arək atú Seséria Fílipi ne baghəkó bhi. Aré, abhép bhə be, “Bo bǎrèm bé Mε Mmu mfú ntá Mandem nchí agha?” ¹⁴ Bákéme Yesu be, “Mbək bho bǎrèm be ɔchí Jǒn Njwiti. Bachak be Elájja, abhénéfú bé ndeməkεpǐnti Jeremáya, ne be, mbák puyě yi, nə chi ndeməkεpǐnti achak.” ¹⁵ Yesu abhép bhə be, “Ke bě babhəŋ bǎrèm be menchí agha?” ¹⁶ Símun Píta akeme yi be, “Wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariεp be átò, wə ke óchí Mmə Mandem ane áchí nepém.” ¹⁷ Yesu akeme Píta be, “Símun

† 16:6 *yís* chi enyij ene ékə fláwa ane bret anko.

mmḏ Jóna, éri ntá ye echa! Etaya mmu áchí amfay ke ákú óríńjĩ ndak ane, puyě nkwă. ¹⁸ Wə, ɔchí setárébhé, † ne ndũ setárébhé esén ke nchí te eket eya. § Ne yě chí betanjá newú bépú kway betan mencha nkwə bo Mandem. ¹⁹ Ne chəŋ nchýé wə betan amem Kefə Mandem. Ne enyiy ené ógwóré fá amik, chəŋ Mandem angwət yə awu amfay. Ené ókánjárí, Mandem ákanari awu amfay.” ²⁰ Yesu árémé nókó nó, asemti ye bakoŋo bhi bati byo ne apay be báké kə yě mmu andiyi be yi chí Mpepe ane Mandem afyé nyaka bariɛp be ätə.

Yesu arem be chəŋ manchye yi beyă esəŋori ne mangway yi

(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)

²¹ Bébhó mpok yə, Yesu abho bégháti bakoŋo bhi menyiy ebhen bebhəŋə befakari ne yi. Arem be yi abhəŋ berəŋ Yerúsalem, ne aré, böbati etək, ne böbati bachi-ákap Mandem ne batəŋ ebhé Moses mánchye yi beyă esəŋori, kpát mángwáy yi, ke éghaka nəkə manywəp arat, ampətnsem ndũ nepém. ²² Ke Píta asət yi nepak, abho beji yi be, “Acha, Mandem áké ka! Awũ ndak ábhíkí bhəŋ befakari ne wə!” ²³ Ke Yesu ayibhiri mmuet ayiyi Píta, arem be, “Satan, fá mé besí! ɔchí erem ntá, ntá ya. Nkaysi ye chí nkaysi nkwəŋwəŋ, abhíkí fu ntá Mandem!”

Enyiy ene mmu ábhóŋó beka ke ambak nkoŋo Yesu

(Mk 8.34-9.1; Lk 9.23-27)

²⁴ Yesu aghati ye baghəkó bhi be, “Mbák mmu áyàŋ bebhak nkoŋo wa, ángókóntik mmuet yi, ampəkə ekotákátí yi, ankoŋo me. ²⁵ Yě agha ane áyàŋ bepepe mmuet yi ánem nepém eni. Ke yě agha ane áká menem

† 16:18 setárébhé: Píta, chi “Setárébhé” ndũ eyəŋó Grik chí Píta. § 16:18 eket eya: Chi nkwə bo Mandem.

nepém eni ěti ya, ábhəŋ nə. ²⁶ Ntiki nsáy mmu ábhəŋ mbák abhəŋ yěntiki enyih fá amik, ke aném nepém eni? Ne mbák mmu áném nepém eni, ntiki enyih yí ákwày besət anchye bé yi ampət ambəŋ nepém eni? ²⁷ Nchí ghati bhe menyih ebhen mbənyune chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem mpətnsem fá amik ne betaŋ Etaya. Mbəŋ bétwə ne bəáŋgel Mandem, nchyé yěntiki mmu aywi akap, békóŋo betik ebhen yi áká. ²⁸ Nchí ghati bhe be, mbək yeŋka báchí fá te abhen bápú gu kpáte máŋgó Me Mmu mfú ntá Mandem ndu nchí twə fá amik mbə Mfə bö mankem.”

17

*Besí Yesu béyíbhíri
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

¹ Éfuéré nókó manywəp atandat, Yesu asət Píta, asət Jems nkwó ne manə ywi Jón, akó amfay njie ngo ne bhə, bábhak aré bóbhó. ² Bápére yih, besí Yesu béyíbhiri berəbhe ghəə ghəə mbə mmok. Nden éyi nkwo éyíbhiri erəp pépěpép, énkət nəkə ŋwarŋwəŋwəŋ. ³ Témchok, Moses ne Elájia, baremé kepinti Mandem abhen tesáy bábhési, mándeme nəkə kepi ne Yesu. ⁴ Píta abho berem ntá Yesu be, “Acha, éri tontó be sechi fá. Mbák əkəŋ, chəŋ nte betem barat. Emət ntá ye, echak ntá Moses, ne enéfu ntá Elájia.” ⁵ Ené Píta ábhíkire naŋa enyih ene yí árəm ntá Yesu, ekpəkó nebhaŋ enen néghə pépěpép ékúti bhə mankem. Eyəŋ éfú ndü nebháŋ enə éré rem be, “Né chí Mówa. Nkəŋ yí tontó. Ghók ka yi!” ⁶ Píta ne maməere bhi bágħókó nókó eyəŋ eyə, becháy bekem bhə tontó, ne yěntiki mmu wap ákwén, atəp besí amik. ⁷ Ke Yesu arək, atək bhə arem be, “Faté ká, bəké cháý.” ⁸ Báyóŋ nókó amik amfay, bó keperə ghə yě mmu. Erəp chi Yesu aywinti.

⁹ Ne ndũ Yesu ne bəPíta básèp njiè, Yesu aghati bhə be, “Báké ghati yě mmú enyiŋ ene Mandem ákú bǎghó fá, kpáte yi ankə Mmu ane áfú ntá yi ampètnsem ndũ nepém.”
¹⁰ Píta ne mamuere bhi bábhép Yesu be, “Ndaká yí batəŋ ebhé Moses bárèm be Eláija abhəŋ bepetnsem fá amik ke Mpepe Mandem afyé barièp be ätó antwó?”
¹¹ Yesu akeme bhə be, “Échí tetep bé Eláija abhəŋ béyámbi antwó, angoko yěntiki enyiŋ fá amik, ke Mpepe antwə.
¹² Ke nchí ghati bhe be, Eláija anán atwə ke bo bábhíkí riŋi yi. Bákú ne yi mbə enyũ bákóŋó. Nó kě Mmu ane áfú ntá Mandem nkwo ábhəŋ chəŋ esəŋəri amə yap.”
¹³ Mpok yə kě bakoŋo Yesu bárìŋi sayri sayri be Yesu äřəm chi èti Jǎn Njwiti.

Yesu abú mó ane efóŋó ebúbə échyé yi ntímen
 (Mk 9.14-29; Lk 9.37-43a)

¹⁴ Yesu ne bakoŋo bhi básébhé nókó anten njiè, bátémeri beyä bo abhen báchémé aré mánəŋ bhə. Mmu amət afú ndũ eka yə, arək, atep mánén besí Yesu,
¹⁵ arem be, “Acha, ghó ntínso ne mówa. Äkwen ntímen, ne esəŋəri éné yí ábhəŋ eya echa. Beyä mpok, äkwen angó, ndəŋ echak, äkwen anyén.
¹⁶ Nsət yí ntwó ntá bakoŋo bhe, ke bábhíkí kway bebú yi.”
¹⁷ Yesu arem ntá bakoŋo bhi be, “Bě mkráká bho ané ábhiki bhəŋ neka ne me, bě bhó bǎyibhiri tetep ndũ enyiŋ echak, chəŋ mpet ntat ne bhe ná? Chəŋ nképnti ne bhe ngaka fá? Twó ká ne mówu ntá ya.”
¹⁸ Báróŋó nókó ntá yi ne mówu, Yesu ásáy efóŋó ebúbə yə, bé éndó yi. Efóŋó ebúbə éró yi, ataŋ témté.
¹⁹ Mpok Yesu áróbhé chí ne bakoŋo bhi, bábhép yi be, “Ndaká yí sébhíkí kway bebok efóŋó ebúbə yə?”
²⁰ Yesu akeme bhə be, “Chí èti bǎbhíkí bhəŋ neka ne Mandem. Nchí ghati bhe be, mbə bǎbhəŋ neka ne Mandem enén néchí yě chi níŋíníŋí mbə mósepeμένək ene bábhiŋi be

*móstat, * bákway beghati nje bé ámfá fá andok nebhuet áchák, émfakari enyu yə, ne yěnyih kekwey becha bhe.
 21 [Bo bákway bébók enyü efóyó ebúbu yə chí mbák báchí ndü netarénsan ne nenikímuet]” †

Yesu apet aghati bakoŋo bhi bé chəŋ mángwáy yí
 (Mk 9.30-32; Lk 9.43b-45)

22 Ewak émot, bakoŋo Yesu mankem bati byo ne apay bápét nókó nsem atú Gálili, Yesu aghati bhó be, “Bákém chəŋ Mmu ane áfú ntá Mandem mámfye yi amə bö mmik.
 23 Bö-bhə mángwáy yi, ke égháká nókó manywəp arat, Mandem ankə yi ampetnsem ndü nepém.” Beyəŋ ebhen beku bakoŋo bábhəŋ beyä basémé.

Yesu arem ěti nkábhénti amem ekerákap Mandem

24 Yesu ne bakoŋo bhi bárók baghaka Kapěnaum. Ené bó báchí are, babhebhé nkábhénti abhen ekerákap Mandem bárók ntá Píta bábhép yi be, “Ntəŋ yweka ächyè nkábhénti ane ekerákap Mandem-ε?” ‡ 25 Píta akeme be, “Εε.” Píta apetnsem anywóp berem kepi ne Yesu. Ke ápére rem enyih, Yesu ayambi abhep yi be, “Píta, okáysi bé yí? Ntíkí bhó báchyè nkábhénti ntá bafə mmik? Chí bömik ke chi mankə?” 26 Píta akeme be, “Bafə básət nkábhénti ntá mankə.” Yesu arem ye be, “Eyo étəŋ bé babhəŋ bömik bábhíkí bhəŋ bechye nkábhénti. 27 Ke těndu sépú yán beku böbhen mambe nti, sep, dók manyu, guép áwám anyén. Nsi mbi ane ókémé nené nnyu ywi. Chəŋ óngó nkáp are

* 17:20 sepepe móstat: Móstat chi mónok ane kepem eki kechi mbə kepemé mkpəŋ. Āgo, ambəŋ beyä batap ne ngep ndü mmik Pálestain. † 17:21 Mbok bekáti ebhen mbok ane achi are, bébhíkí bhəŋ beyəŋ ebhen. ‡ 17:24 Nkábhénti ane ekerákap Mandem: Nkábhénti wu achí mandú nkáp ane bo báchyè nyaka be mangoko nəkə ekerákap ene Yerúsalem.

ane akway bechye awa nkábhénti ane ekerákap Mandem ne aywe. Sot wu chye bho.”

18

Nkojo Yesu ane acha bachak

(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

¹ Ébhíkí tat, bakojo Yesu bárók ntá yi babhep yi be, “Ndũ nkwó bhó abhen Mandem achi Mfó wap, ághá áchíkí áchá báchák?” ² Yesu abhiṅi mandú mɔ, akɛ yi ate besí bhap. ³ Arem be, “Nchí ghati bhe be mbák bãbhíkí yibhiri mǎndóp mbɔ mǎmbɔ, bãpú kway bebhak ndũ mpáy bho abhen Mandem achi Mfó wap wáwák. ⁴ Yě agha ane ásèpti mmuet mbɔ mǎmbɔ, yí wu ke ákway bechwe ndũ kefó mfay.”

Mmu áké kɛ nti ankwen ndũ bebú

(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁵ “Yě agha ane ásìepti mandú mɔ mbɔ ané, ɛti ya, ǎsipti chí mɛ. ⁶ Chɔṅ embep encha ntá mmu ane ákù mówa amot ane abhóṅó neka ne mɛ ánkwen ndũ bebú. Echi sayri ntá mmu wu, be mánsot ntay negho mánsot emi eyi, mámese yi amem manyu.

⁷ “Ébep ntá bɔ mmik echa, mbɔnyune bó bátwò ne mamɔ ane ákù bo mankwen ndũ bebú! Mamɔ ápú nɔk bétwɔ, ke chɔṅ émbép ntá mmu ane átwò ne mamɔ encha!

⁸ Éri ye be mbák awɔ ywe amot, ne yě chí ekak eye ké ékù onkwen ndũ bebú, kpót awɔ wu, ne yě chí ekak gɛep! Échí sayri bé ómbák ne Mandem ndũ nepém enen nebhíkí bhɔṅ ngwenti, yě chí ne awɔ amot, yě chí ne ekak émot, échá bémése wɔ amem ngó ane apu neme, ne amɔ apay, bekak bepɔy. ⁹ Ne mbák nyésé ene nékù bé ónkwen ndũ bebú, poṅorí nó fere, óngɛep. Échí sayri bé ónchwe ndũ nepém

enen nebhiki bhōḡ ngwenti ne nyésé nēmōt echa mémése wō amem nepīngo ne amík aye ankem apay.”

Nekay ághōḡōmen ane ánémé

(Lk 15.3-7)

¹⁰ Yesu arem ntá bakoḡo bhi be, “Sōt ka mpok bé báké byak yě amōt ndũ nkwo bãru bōbha abhen. Yěntiki mmu wap abhōḡ ángel amfay ane ákway beghati Mandem enyih ene éyíḡí yi yěntiki mpok. ¹¹ [Me Mmu mfú ntá Mandem, ntwó chí beḡeme yěntiki mmu ane ánémé ebhi] * ¹² Bākaysi be yi? Mbák mmu abhōḡ bághōḡōmén besa betay, amōt anem ebhi, yí áku yi? Pú ārō bághōḡōmén ane achi ndũ nkwo besa menwi nsem neku ne anwi ambī-njie, andōk beyaḡ awu amōt ane ánémé? ¹³ Nchí ghati bhe be, mbák ayaḡ wú aghō, maḡák áyá yi anti éti ághōḡōmen wu amōt encha maḡák amen yi ábhōḡ be ané besa menwi nsem neku ne anwi abhiki taka ebhi. ¹⁴ Échí enyumōt ne Eta yeḡa mmu achi amfay be apú yaḡ yě mandú móywi amōt áném ebhi.” †

Enyih ene mmu ábhōḡó bekū ne nti manō ane ákú yi bebú

¹⁵ Berōḡ ambi Yesu arem be, “Mbák nti mũnkwo ánkú wō bebú, dók temerí yi, mambák ndiere be bati apay. Mbák okū yi ángó bekwéné bhi mānsokori ndakaré, nō owéné nti mũnkwo. ¹⁶ Ke mbák abhíkí ka beghok enyih ene órēm, pet dók ghó yi ne manō achak amōt, yě bati apay, yě arat, bé bó mambák batísie ndũ yěntiki enyih ene bárēm. ‡

¹⁷ Mbák abhíkí ka beghok bhō nkwo, kū nkwo Mandem

* **18:11** Mbok besi bekáti ebhen tentep bébhíkí bhōḡ ndōḡ ane. † **18:14** Mbok bho abhen básih ekáti ene, básih chí bé etayá. ‡ **18:16** Ghó Ekáti Deteronomi 19.15 nkwo.

mándíñí. Ne mbák bo Mandem bárem ke yí ächòk chi batú, dǝ yi ambak yě mbə mmü ane ápú chye Mandem kenókó, ne mbə mbebhé nkabhénti. ¹⁸ Dìñí ká be, yěntiki enyiy ene bǎgwóré fá amik, Mandem ägwot awu amfay. Ne ené bákájárí fá amik, Mandem äkarjari yə awu amfay. ¹⁹ Enyiy écháak ene mǎyay mǎndiñi chi be mbák bo bati apay mánká eyəy émot fá amik ndü enyiy ene bó báyañ ne máníkmuet, Etaya mmu achi amfay, äghók nenikímuet enap. ²⁰ Yěntiki ebhak ené bakoño bha bati apay, bati arat, báchémé ěti ya, nchí aré ne bhə.”

Yesu atém nekay ndu betəy enyu sébhónó befoñori bati

²¹ Píta arək ye ntá Yesu abhep yi be, “Acha, mbák mmu ántónórí beku me bebú, mbəñ bэфónórí yi ndəy éní? Ndəy tándrámot ke?” ²² Yesu akeme yi be, “Wáwák! Mbák mmu ántónórí beku wə bebú, əbhəy bэфónórí yi manək besa berat nsem byo, ndəy tándrámot.” §

²³ “Dǝ ka ngati bhe ěti Kefə Mandem. Kéchí mbə Mfə ane ábhíñí bǝ betik abhi bé yěntiki mmü wap ánkémé nkáp ane yi ákəm yi. ²⁴ Ábhó nókó bebhep barem ami, bátwó ntá yi ne mmu amot ane ákəm yi nkáp ane aya acha. ²⁵ Nku betik wu kekway beke me beyä nkáp wu. Chi-betik ywi achye eyəy be mántí yi ne ngərə ywi ne bǝbhi, ne yěntiki enyiy écháak ene yi ábhónó, bé nkáp ywi ámfú. ²⁶ Mmü betik wu äghókó nókó nó, akwén be kak mfə wu abho ménikmuet be, ‘Acha, chyě mé mpok, chəy nkeme yěntiki enyiy ene mǎkem wó.’ ²⁷ Chi-betik aghó nkubetik wu ntínso, afoñori yi, afe re ntí ndü yěntiki enyiy ene yi ákəm yi, arə yí ándók. ²⁸ Ke nkúbhé mmu ane mfə wu áfónórí áfú nókó, arək atemeri nti nkubetik ane ákəm yi manyü nkáp ane ápú yěnyiy. Akém yi angoño arem be,

§ 18:22 *ékwày nkwó* bebhak ndəy “Besa berat nsem nekú ne épáy”.

‘Kwə barem amen ókè̄m me né̄ne.’ ²⁹ Nti nkubetik wu akwén yi bekak abho menikmuet be, ‘Chié mé mpok, chə̄n nchyé enyiȳ ene mē̄kè̄m wə̄.’ ³⁰ Ke abhíkí ghok wáwák. Akə̄ bákém mmǣere ywi wu, bárək, bafye ekerékenə̄, be mbák abhiki kwə barem ami ánánjá, apú fú aré. ³¹ Batí bō betik bágħó enyiȳ ene yi ákú, bati ábé bhə̄ tontó. Bárók bágħáti mfə̄ wu yě̄ntiki enyiȳ, ene efakari. ³² Mfə̄ achye eyə̄n bé mándók mántwó ne yi. Bátwó nókó ne yí, arem ntá yi be, ‘Wə̄ ebépti nkubetik ne! Óníkmuet ndó wó ə̄rə̄n ne beyă nkáp ane ókémé me. ³³ Wə̄ nkwó ə̄pú kwáy beghə̄ mbə̄ nti mǖbetik ntínso mbə̄ enyũ ngó wə̄ ntínso?’ ³⁴ Mfə̄ wu achye eyə̄n ne beyă bebě̄ntí, be mánsə̄t yi māmése ekerékenə̄ bé mbák abhíkí keme yě̄ntiki enyiȳ ene yi ákémé, apu fú aré.” ³⁵ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, aghati bakoŋo bhi be, “Nó kě̄ Etaya mmu achi amfay ákú ne yě̄ntiki mmũ ywə̄ka ane ánísí beghə̄ nti ntínso, ké̄ka befoŋori yi ne nti nenkem.”

19

*Yesu átə̄n̄ ě̄ti awáy nebhay
(Mk 10.1-12)*

¹ Mpok Yesu ánánjá berem menyiȳ ebhen atú Gálili, afa, apé Nyén Jódan, aser, arək atú Judéya. ² Beyă bhó bákóŋo yi aré, abú abhen māmè̄.

³ Ágháká nókó aré, mbək bōnkwə̄ Fárisi bárók memə̄ yi, bábhep yi be, “Yě̄ yí, yě̄ yi, ebhé eyese eka be mmu ándó ngoré ywi ndũ nebhay ke ebhiki ka?” ⁴ Yesu akeme bhə̄ be, “Băbhíkire pay enyiȳ ene echi amem ekáti Mandem-é? Égháti bhese be, te nebhōmik, Mandem aghókó nyaka menyũ bo bapay, ngoré ne mbakanem, ⁵ arem be, ‘Ě̄ti yə̄, mbakanem abhə̄n̄ béro etayi ne máyi, ambat mmuet ne ngoré ywi, ⁶ bó batí apay mándə̄p chi mmũ amə̄t.’ Bó

kepere bhak ye bati apay, ke mmũ amot. Mmu áke fye ye ákóré nénti bo abhen Mandem áchéme.” ⁷ Bõnkwo Fárisi bábhép Yesu be, “Mbák enyu yò ke échí, ndaká yí Moses áréme bé mmu ákway berò ngoré ywi mbák achye yi ekáti awáy nebhay?” ⁸ Yesu akeme bhò be, “Chí òti netanjánti eneka ké Moses áká nyaka be bákway berò baghoré bheka ndũ nebhay. Épú nyaka enyu yò ndũ nebhõnet. ⁹ Dìjì ká be, yě agha ane árò ngoré ywi ndũ nebhay, kebhá k bé ngoré akwen berwòp, ambáy ngoré achak, akwen berwòp.”

¹⁰ Yesu áréme nókó nó, bakojo bhi bárem be, “Mbák échí nó, ntí ápú yé ane mmu abhay ngoré.” ¹¹ Ke Yesu akeme bhò be, “Puyě yěntiki mmu ke ákway beka beyòj ebhèn. Ndiere bo abhen Mandem achyé bhò nti béchókó nó, ké bákway beka bhò. ¹² Mbòk bo bachi bagú-bhó te amem menie. Abhénéfú báchí bagú-bhó mbonyune bo bachak ke bákú bò mámbák nó. Ke báchák bábhíkí ka nebhay ndu báchyé mmuet beku betik Kefò mfáy. Yěntiki mmu ane ákway bekojo enyij ene ndémé, ánkójó yó.”

Yesu ayét mǎmbò

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Bofú básót bõbhap bárovk ntá Yesu ne bhò be yi anyaja bhò amò anti, anikmuet be Mandem anjet bhò. Bakojo bhi bágghó nókó nó, bábhò besayti bhò be báké sòjori Yesu. ¹⁴ Ke Yesu arem be, “Dò ká mǎmbò mantwò ntá ya, báké chyet bhò mbi mbonyune bõ abhen bachi mbò bhò ké Mandem ábhak Mfò awap.” ¹⁵ Yesu áréme nókó nó, asòt bõbhò anyaja bhò amò anti, ayet bhò. Ákú nókó nó, arò nebhuet wu aròk ebhak échak.

Mfò nkáp

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ Éfákari be mmu amot aròk ntá Yesu, abhép yi be, “Ntòj, ntiki erítí enyij mǎkwáy beku ke Mandem anchye

me nepém enen nébhíki bhōṅ ngwenti?” ¹⁷ Yesu akeme yi be, “Ndaká yí óbhèp me èti erítí enyiṅ? Mmũ amot aywíntí ke árí. Mbák ðyán yi anchye wə nepém enen nébhíki bhōṅ ngwenti, óbhōṅ bébhúré bebhé Mandem.” ¹⁸ Mmũ wu abhep Yesu be, “Ebhén?” Yesu akeme yi be, “Ōríṅí bebhé Mandem. Bérèm be, ‘Ké kwen berwəp. Ké wáy mmu, Ké ghep aghép. Ké te ntísie akware, ¹⁹ chyě máye ne etaye kenókó. Ne óbhōṅ bekoṅ nti nkwa mbə enyu ókòṅó mmuet eye.’” ²⁰ Esakámu yə arem be, “Nnáṅ nchí bhæere bebhé ebhen menkem. Enyiṅ échák ébhúét ké?” ²¹ Yesu aghati yi be, “Mbák ðyán ombak chak ndũ babhi ankem, dók tí menyiṅ ebhe menkem, chyě nkáp ntá bachébhébo. Mbák ónká nə, chōṅ ómbōṅ kefó menyiṅ amfay. Óntwó ye onkoṅo me.” ²² Esakámu yə ághókó nókó nó, arəbhe rəṅerəṅ nsónso mbənyune abhōṅ nyaka beyá menyiṅ.

²³ Yesu ayibhiri mmuet arem ntá bakoṅo bhi be, “Nchí ghati bhe be ébè mmuet tontó be mũnkáp anka Mandem ambak Mfə ywi. ²⁴ Échí wikirik be mpəṅo baso ámfuét ndũ mbok mbíábhan écha mũnkáp béka Mandem ambak Mfə ywi.” ²⁵ Bakoṅo Yesu bághókó nókó nó, bápóp! Babho bebhēp yi be, “Mbák enyu yə ké echí, ághá yé ákway bebhak mmu ane Mandem ápeme?” ²⁶ Yesu ayiṅi bhə dííí, arem be, “Ntá nkwaṅwaṅ, mbi ápú, ke yēnyiṅ épú cha Mandem.” ²⁷ Píta asá eyōṅ arem be, “Ná ne bhesé? Séró yěntiki enyiṅ sékòṅo wə! Nsáy ane sébhōṅ chí yí?” ²⁸ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be ndũ mmik nkə, mpok Mmu ane áfú ntá Mandem áchòkə ndũ enòkó kefó yi ne keném kenkem, be bakoṅo bha bächòk nkwó ndũ menòkó kefó, bekem manéréket Israel byo ne apay. ²⁹ Ne yě agha ane áró yě chí beket, yě chí bəmayi, yě chí étáyí, yě chí máyí, ye chí bəbhi, yě chí baki yi èti yí ákòṅo me, chōṅ

ampet ambóŋ menyīŋ ebhen menkem ndəŋ besa betay, ambóŋ nkwō nepém enen nebhiki bhəŋ ngwenti. ³⁰ Ke chəŋ beyă bo abhen bachi ambi néne, mándəp ansem, ne abhen bachi ansem, mándəp bayămbi.”

20

Mandem äkap bakă betik abhi

¹ Yesu arək ambi berem be, “Mbák Mandem achi ne bho mbə Mfə wap, menyīŋ bébhak mbə enyu échí ndü nekay enen. Nekăy enen nechi be, mbəŋónkífú achi nyaka. Ewak émət, afa beti beti arək beyəŋ bö abhen bákü betik amem nki ywi. ² Aka ne bakă betik abhen yi ayambi ásóré be chəŋ yi anchye bhə nkáp ané ákwáy ndü betik ebhen nywəp nemət. Ató yé bhə be mándók mánkú betik amem nki ywi.” ³ Égháká nókó nkárénká nénenamət beti bhə, afa arək nefisie, aghó böfu tété abhen babhiki bhəŋ yěnyīŋ bekü. ⁴ Aghati bhə be, “Dók ká nkwō ndü nki wa mankú betik aré. Mánáj mămfaté beku, chəŋ nchyé bhe nkáp ane ákwáy.” Báfuét bárók. ⁵ Égháká nókó mbə nkárénká byo ne epay, ne nkarenka érat ene ngósi, mbəŋónki wu akü enyumət. Nó chí, asət bö betik bachak ató ebhi. ⁶ Bérəŋ nkárénká etay beku, apət afú, arək etək, aghó bo báchák tété, enyīŋ ene bákü ti. Abhép bhə be, “Ndaká yí bächí fá tété, nywəp nenkem, enyīŋ ene bákü ti?” ⁷ Bákéme yi be, “Séchi fá tété mbənyune sebhiki bhəŋ mmu ane ásət bhese ndü betik.” Mbəŋónki wu aghati bhə be, “Dók ká nkwō mánkú betik amem nki wa.” ⁸ Égháká nókó bėku, mpok bakă betik bápətnsem anywóp, mbəŋónki abhiŋi mmu ane áyīŋi bakă betik aghati yi be, “Biŋí bakă betik chye bhə bakáp ayap, bébhó ne abhen báróŋó ebhi ndəbhensem, bewenti ne abhen báyámbi.” ⁹ Abho ne abhen básóré bhə ndü betik nkárénká etay beku, achye yěntiki mmü

wap nkáp nywəp nemət ankem. ¹⁰ Ágháká nókó ntá bǒ abhen báyámbi bábhó betik beti beti, bákáysi be chəŋ anchye awap nkáp anja ancha ane bǒ abhen babho betik chi beku. Ke achye yěntiki ntí mmu chi enyumət, nǎ chi nkáp betik ebhen nywəp nemət. ¹¹ Básóré nókó bakap ayap, babho menywinti ěti mbəŋónki, ¹² mándeme nǎkǎ be, “Bǒ abhen báká betik chi ndǔ neŋǎkó nywəp nemət, ǎchye bhǎ nkáp enyumət ne bhesé bhó sékǎ betik ndǔ nywəp nenkem amem esóŋtí mmok.” ¹³ Ke mbəŋónki akeme mmu wap amət be, “Nkwǎne, mbíkí nyié be yěnyiy. Séká eyəŋ émət ne bhe be mǎchye yěntiki mmu yweka nkáp betik ebhen nywəp nemət. Pú nó? ¹⁴ Sət nkáp aywe dók. Məmbəŋ ké mbóŋó nti bechye mmu ane abho betik ndəbhensem nkáp betik ebhen nywəp nemət mbǎ enyǔ nchye wǎ. ¹⁵ Nkáp chi awa. Mbíkí bhóŋ betəŋ beku enyǔ nkóŋó ne wú? Mpabhamík akǎ ǎbénti ndǔ ntóŋó bǒbhen berĩnti?” ¹⁶ Yesu ánánǎ nókó bétém nekay enen, arem ye be, “Enyu eyǎ ke echi be chəŋ beyǎ bayámbi mándəp ansem, ne beyǎ barəbhensem mándəp ambi.”

*Yesu arem ndəŋ ené éjwí éráť be chəŋ mángwáy yi
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Ené Yesu ákǎ berəŋ Yerúsalem ne bakoŋo bhi bati byo ne apay, asət bhǎ nepak, abho beghati bhǎ enyiy ené ébhóŋó bífákari ne yi. ¹⁸ Arem be, “Ghók ká, sérəŋ nǎ chi Yerúsalem, ne mpok ségháká aré, chəŋ mámfye Mmu ane áfú ntá Mandem amó bǒbati bachiǎkap Mandem ne ntá batəŋ ebhé Moses, bǎ mándem be mángwáy yi. ¹⁹ Ne bǒbati mánsət yi mamfye amǎ bo abhen bápú bo Israel, bé mánjókó yi, ne be mándén yí ne ekpa, ne be mángó yi ndǔ ekotákátí. Ke égháká nókó manywəp arat, ampetnsem ndǔ nepém.”

*Yesu yi be mñnti abhəŋ bebhak mübetok
(Mk 10.35-45)*

²⁰ Ébhíki tat, ngərə Sebedi asət bǝbhi bati apay, arək ntá Yesu ne bhə. Atep mánén besí bhi are bhép yi be ankwak yi. ²¹ Yesu abhép yi be, “Ǿyàŋ mēnkə wə yi?” Akeme be, “Eta, kə bé mpok óbhək Mfə, bǝbha abhen bati apay, manchəkə ne wə, amət ebhe awónem, achák ebhe awóghə.” ²² Kə Yesu akeme yi be, “Ǿbhíki riŋi enyiŋ ene óyàŋ nkə ntá ye. Bǝkwáy beka menyu esəŋəri ane mbóŋó ményú?” Bákéme yi be, “Sékwáy beka nə.” ²³ Yesu aghati bhə be, “Teteɸ, chəŋ mǎnyú nkóp esəŋəri ane mbóŋó menyu, kə mbíki bhəŋ betəŋ beyap bo abhen babhəŋə bechəkə ebhe awónem eya ne abhen babhəŋə bechəkə ebhe awəghə. Bebhak ebhə bechi ntá bǝ abhen Etaya aghoko bhó ábháré ntá yap.” ²⁴ Bakoŋo Yesu báchák bati byo bághókó nókó enyiŋ ene bǝ Sebedi bareme, bábhó beběnti ne mamɸere bhap nə bachi nno amət. ²⁵ Ékú Yesu abhiŋi bhə mankem arem be, “Bǝriŋi be ntá bǝ mmik, bafə bábhəŋ beyǎ betəŋ amfay bǝbhap, ne bǝbati básət beyǎ betəŋ beka bǝbhap mángók bhə. ²⁶ Kə ébhíki bhəŋ bebhak enyu yə ndü nkwo yweka. Mmu ane áyàŋ bebhak mñngo yweka, abhəŋ bebhak mübetok yweka, ²⁷ ne yěntiki mmu yweka ane áyàŋ bebhak mmü mbi abhəŋ bebhak nsem ayweka, ²⁸ nkúbhé mbə enyü Me Mmu mfú ntá Mandem mbíki twə be bo mántók me. Ntwə chi bebhak mübetok, ne bechye nepém ena ndu beku beyǎ bhó, mféré bhə ndü kesemé bebú.”

*Yesu abú manémámik bati apay amem etək Jeríko
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)*

²⁹ Yesu áfü nyaka etək Jeríko ne bakoŋo bhi. Ngémtay bho béré koŋo bhə. ³⁰ Manémámik bati apay babhak nepaká mbi chəkə. Bághókó nókó bé Yesu kě áfuèt,

bábhò bēbik mandeme nəkə be, “Eta, Mmǎ Mfə Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³¹ Bo abhen bachi are bábhó besayti manémámik bhə be, “Kusí ká!” Ke bákpiik bare bik ne eyəŋ amfay be, “Acha, Mmǎ Mfə Debhít! Ghó bhesé ntínso!” ³² Yesu ate, abhiŋi bhə, abhép bhə be, “Bǎyàŋ bé nkə bhe yí?” ³³ Bákéme yi be, “Eta, séyàŋ ónkú amík yese ánéne.” ³⁴ Yesu aghó bhə ntínso. Atək amík ayap. Témté wu, babho beghə mbaŋ ne babho bekoŋo Yesu.

21

Yesu achwe Yerúsalem mbə mmu ane anu ansət awónem (Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Yesu ne baghəkó bhi bákó baghaka ndü böbetək Betfáge ne Bétani, ndü Njie Menok Ólif, kekwot ne Yerúsalem. Are, ató baghəkó bhi bati apay ambi. ² Ápére tó bhə, aghati bhə be, “Dók ká ndü mótk ane achi afə ambi. Nechwe bächwè etək, chəŋ mǎngó mpəŋə batu sesét, ne móywi. Kaŋárí ká, mǎntwə fá ne yə. ³ Mbák yé mmu abhep be ntí ane bǎkəŋari yə, ghatí ká yi be, ‘Acha, áyàŋ yə.’ Témté wu, chəŋ yi andə mǎnsət yə.” ⁴ Éfákari nkúbhé enyu eyə bé enyiŋ ndemekerǐnti áréme nyaka émfú tetep. Ndemekerǐnti arem nyaka be,

⁵ “Ghatí bo Síon* bé mfə wap átwə.

Abhəŋ nesepǐmuet,
átwə chəkə amfáy mpəŋə batu,
amfay mómpəŋə batu.”

⁶ Bakoŋo Yesu bhə bárók bakə mbə enyü yi aghati bhə. ⁷ Básót mpəŋə batu yə ne móywi, bárók ntá Yesu ne yə. Básót nden mfámuet yap basəbheri yə, Yesu akó achəkə amfay. ⁸ Beyǎ bo abhen bachi are, báfère nden mfámuet

* 21:5 síon chi Yerúsalem.

yap baghay ambi. Bácháκ báré kpɔt béwókéndé mángay nɔkɔ ndũ mbi ane yí áfɔèt aré. † ⁹ Beyă bho báré rɔŋ ambi, bachak mankoŋo nɔkɔ ansem. Yesu abhak néntí enap. Bó mankem báré bik mándeme nɔkɔ be, “Sémbítí Nyiě nɛwú Mfɔ Debhít! Mandem ánjét mmu ane átwò ndũ nnyén Acha! Sémbítí Mandem mfay!” ¹⁰ Nchwe yí áchwé Yerúsalem, etɔk enkem ényíkísi tikítik. Bo bábhó bebhɛp bati be, “Ane mmu átwò chi agha?” ¹¹ Bo abhen bákò ne yi báré kemε mandeme nɔkɔ be, “Chí Yesu, Ndemεkerp̄nti Mandem ane áfú Násáret, atú Gálili.”

Yesu abók bakǎsie

(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Yesu áchwé nókó etɔk, arɔk amem ekerákap Mandem. Abók bakǎsie ne bo abhen bákù menyij. Atakati béfémé bo abhen bákò esie bakap bewupsi. Atakati nkwo menɔk bo abhen bati bebhóŋó. ¹³ Ndũ Yesu ákù nɔ, aghati bho be, Mandem arem be, “Eket eya ébhɔŋ bebhak chi ekeré nenikímæet, ke bãyibhiri yɔ éɔp nebhuet ane baghép bábhèse aré.” Nó kě básijí amem Ekáti Mandem.

¹⁴ Ené Yesu ábhæét amem ekerákap Mandem, beyă manémámik ne bakem bárók ntá yi, abú bho mankem. ¹⁵ Bõbati bachiăkap Mandem ne batɔŋ ebhé Moses bághó menyijí maknkay ebhen Yesu ákú. Bághó nkwo ndũ mãmbɔ bábik amem ekerákap mándeme nɔkɔ be, “Bakak ne kenókó ámbák ne Nyié-nɛwu Mfɔ Debhít!” Baghɔ nókó nɔ, bati ábé bho amem tontó. ¹⁶ Bábhép Yesu be, “Ɔpú ghók nɔ enyij ene bõbhen bárè-ε?” Yesu arem be, “Nchí ghók. Nó tě bãchí, bãbhíkí re ghók wáwák enyij ene basijí amem Ekáti Mandem?” Básij be, “Ɔkɔ

† 21:8 Enyu eyɔ kě bo Ju bákù nyaka mpok mũngo átwò.

mămbə ne abhén babhuet amə mándínjǐ bechye wə bakak ne kenókó?” ¹⁷ Yesu áró nókó bhə, afa Yerúsalem arək Bétani, abhure are.

*Yesu akə enək ékúri
(Mk 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Néyí nókó, Yesu afa abho bepetnsem Yerúsalem. Nsay akém yi. ¹⁹ Ndű árəŋ, aghó enək fig nékú mbi. Arək aré, ke yě mósepeménək ake ghó amfay. Ébhíkí fuét chí beyé bəbhə. Yesu arem ntá enək eyə be, “Tě mmik ámáý, əpú pere kway menyu kepem.” Enək fig eyə egu témté. ²⁰ Baghək Yesu bágghó nókó enyiy ene éfákáří, bábhák maknkay tontó. Bábghó berem ne bati be, “Yí ékú enək fig ene egu témté enyune?” ²¹ Yesu aghati bhə be, “Nchí ghati bhe be, mbák mămbəŋ neka ne Mandem tetep, kemakati betəŋ ebhen yí ábhəŋó, bəkwáy beka enyiy ene nkə enək fig ene. Ne bəkwáy bégháti yě chí njie ne be ‘Fă fá kwén awu amem manyu,’ émfakari enyu yə. ²² Ne yěntiki enyiy ené mánikmuet be Mandem anchye bhe, apú rə bechye bhe, mbák mánókó.”

*Ebhak ené betəŋ Yesu bífú
(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)*

²³ Yesu achwe amem ekerákap, abho betəŋ bho Eyəŋ Mandem. Ndű yí ákə nə, bəbati bachiäkap ne bəbati etək báchák bárók ntá yi bábhép yi be, “Ntiki betəŋ óbhəŋó beka menyiy ebhen ne ókə? Agha áchyé wə betəŋ ebhə?” ²⁴ Yesu akeme bhə be, “Menkwə mbəŋ enyiy émət bebhep be. Mbák mánkémé me yə, chəŋ menkwə ngati be mmu ane áchyé me betəŋ beka menyiy ebhen mékə.” ²⁵ Enyiy ene mbəŋó bebhep be chi be, “Agha áchyé nyaka Jǝn Njwiti betəŋ bejwiti bho? Mandem, ke chí bə mmik?” Bäre kem epúítí ne bati be, “Chəŋ séndem be yi? Mbák séndem be betəŋ ebhen Jǝn bífú nyaka ntá Mandem, əbhép bhese be,

‘Κε ndaká yi bãbhíkí noko εγῶ εγι?’ ²⁶ Ne mbák séndém be, ‘Béfũ nyaka ntá nkwǎ’, nó séyàṅ esῶṅori ne bõ bhesé mbonyune bó mankem mánoko sayri be Jõn achi nyaka ndemekerĩnti Mandem.” ²⁷ Bákéme Yesu chi be, “Sébhíkí riṅi.” Yesu aghati bhõ be, “Menkwó mpú ghati ye bhe mmu ane áchyé mé betaṅ bekũ menyiy ebhen né mǝkà.”

Nekay chi ne bõbhi

²⁸ Yesu arem be, “Bǎrem bé yi ěti ndak ane? Mmu amot achi nyaka ne bõbhi bati apay. Bábhák bõ babhakanem. Ewak émot abhiṅi ane mbi aghati yi be, ‘Mówa, dók kú betik amem nki echῶṅ.’” ²⁹ Mówu akeme be, “Mpú rῶṅ.” Ke ansem mpok, awupsi nti arøk. ³⁰ Chi afuét arøk ntá mmḍ ane mónkwen, aghati yi nkwo be, “Mówa, dók amem nki kũ betik echῶṅ. Mówu akeme yi be ‘Eta, chῶṅ ndøk.’ Ke akerῶṅ. ³¹ Ghatí ká me. Ndũ bõbhõ bati apay, ane ághókó étáyi, akũ enyiy ene yi áyàṅ chí ané?” Bõ mankem bakeme be, “Ane nsénsí.” Yesu aghati bõbati bo Israel bhõ be, “Diṅí ká tetep be bõ bebú mbo babhebhé nkábhénti ne baghῶré-nekõ báyámbi bébhóṅ mbi bebhak bõ abhen Mandem achi ne bhõ mbo Mfõ wap, ené bǎrḗp nsem. ³² Nchí rem nõ mbonyune Jõn Njwiti atwó nyaka ntá yeke bo Israel mankem, betῶṅ bé enyũ mmu ákwáy bebhure nepém eni chak besí Mandem, ke bãbhíkí noko enyiy ene yi árèm. Babhebhé nkabhenti ne baghῶré-nekõ kǝ mánókó enyiy ene yi árèm. Yǝndu bãghó bé babhebhé nkábhénti ne baghῶré-nekõ mánóko Jõn, bǎke tĩknsem be mǎnókó enyiy ene yí árèm.”

Bakũ betik ne mbῶṅónki

(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ Ghok ka nekay néchák, “Mmũfú abhῶṅ nyaka nki. Api menøk vain are. Atep ebhá ene eghabheri nki ankem.

Atém mbok aghoko nebhuet ane báyat kepem váin, be nnok ywi amfu, mánsot, máná mmém. Ate mókerémfay amem nki wu, bé ámbák nebhuet ane mmu áchòko ndu bébhábhéri nki. Afyé ye bo aré be mánka betik mánkore nsáy ne yi. Arə, arək nekə etək echak. † 34 Mpok bekək kepeménək ákwáy nókó, mbəḡónki ató bakǎ betik bhi bachak be mándók mánsót aywi ákóré mbwət. 35 Ke báchwóbhé nókó amem nki, bakǎ betik ndü nki bákém bhə. Bádén amət, báwáy áchák, bátémті anefú ne batay. 36 Ébhíkí tat, mbəḡónki wu afere bakǎ betik abhi báchák ató. Báyá báchá abhen mbi. Ke bakǎ betik abhen báchí amem nki bákém bhə, bákú enyumət ne bhó, mbə enyü bákú ne abhen mbi. 37 Ndü ngwenti, mbəḡónki arem ne mmuet yi be, ‘Chəḡ ntó mbəḡ mówa. Yě yí, bábḡəḡ béchye yi kenókó.’ Afere ye móywi ató. 38 Ke neḡhó ane bakǎ betik bágḡhó yi, bábḡhó berem ne bati be, ‘Yiḡí mbḡḡ móywi né, ne yí kě ábhḡḡḡ ményié newú etayi. Twó ká sénkem yi séngwáy bé etayi ánánḡ ángú, menyiy ebhi méndəp chi ebhese.’ 39 Bákém yé yi, baya, báfú amem nki ne yi, barək baway.” 40 Yesu ánánḡá nókó bétém nekay enen, abhép ye böbati etək Israel be, “Bě bǎkǎysí bé mpok mbəḡónki wu ápérénsəm nekə enen yí áróḡḡ, äkə yi ne bakǎ betik bhə?”

41 Böbati bhə bakeme Yesu be, “Mpok ane mbəḡónki wu ápérénsəm, äkə bebéptí bakǎ betik bhə mángú ebéptí newú, ansət nki wu anchye ntá bakǎ betik abhen bápú nók bechye yi aywi ákóré mbwət témté, yěntiki mpok ane enyiy éfú ebhi.”

42 Yesu abhép bhə be, “Bǎbhíkí re pay enyiy ene echi amem Ekáti Mandem? Básiy be, ‘Nkúbhé ntay enen batəket báḡuébhé bé nébhíkí ri,

† 21:33 Vain äko ndü menək ne básət kepem eki mána mmém.

nó ke néróbbhé ntay enen nékémé eket nechá batay áchák ankem.

Mandem ke ákú bé émbák enyu yo,
ne echi ndaká maknkay tontó ntá yesel'

⁴³ “Měghàti ye be be, chɔŋ Mandem amfere áfók ane bǎbhóǵó ndũ yí áchí ne bhe mbɔ Mfɔ yweka, anchye ntá bo báchák abhen bákù menyih ebhen yi áyàŋ bɔ manku.”

⁴⁴ [Yěntiki mmu ane akwene ndũ ntay enen, ǎsipti ndũ mbih, ne mmu ane ntay enen nékwéné yi amuet, néchòkoti yi.]

⁴⁵ Bǔbati bachiǎkap Mandem ne bǔnkwɔ Fárisi bághókó nókó bakay yo nó Yesu átémé, báriŋi be ǎrèm nɔ chí ɛti yap. ⁴⁶ Báre yaŋ bekem yi, ke báchàŋ nyaka beyǎ bo abhen báchi are, mbɔnyune báriŋí nyaka be bǔbhɔ básɔt Yesu mbɔ ndemekepinti Mandem.

22

Yesu atém nekǎy epǎ nebhay

(Lk 14.15-24)

¹ Yesu apet abho beghati bhɔ menyih ndũ bakay. ² Yí be, “Mbák Mandem achi ne bho mbɔ Mfɔ wap, menyih bébhak mbɔ enyu echi ndũ nekay enen. Mfɔ amɔt anak nyaka epǎ nebhay ntá móywi. ³ Mpok epa ákwáy nókó, ató bǔ-betok abhi bé mándók mángátí bǔ abhen yi ánáká be mpok akway. Ke yě amɔt ke twɔ. ⁴ Apet abhiŋi bǔ-betok abhi báchák aghati bhɔ be, ‘Dók ká ghati bo abhen nnáká bé ngwáy bhɔ besené mpɔŋ ne mǎnánŋ mana nenyié, yěntiki enyih énáŋ échí téé. Dók ká ghati bhɔ mántwó.’ ⁵ Ke ndũ bo abhen yi ánáká mankem, yě mmu amɔt abhíkí fyɛ ntí. Mánku nɔkɔ chi ebhap menyih. Amɔt arɔk ebhi eyi, achák arɔk chí ekerésie eyi, ⁶ abhénéfú bákém̄ti bǔ-betok abhen mfɔ wu átó, bádɛn mbɔ nnya baway. ⁷ Mfɔ

wu abhón beyä bebenti. Ató batemé nenu bhi bárók báwáy böbhə, básón etok eyap. ⁸ Abhiñi ye bö-betok abhi arem be, ‘Mpok epa akway. Ke bö abhen nnáká bátəñ be babhiki kway bö abhen bátwò ndü epä eya. ⁹ Dók yé ká ndü yěntiki mbay, mǎnák yěntiki mmu ane bǎghó, bé ántwó ndü epä nebhay.’ ¹⁰ Böbetok bhə bárók bakə mbə enyü yi ághátí bhə. Bábhíñi yěntiki mmu. Mmü mbúmbu mǎmbiñi bhíñi, mmü ndíndí mǎmbiñi bhiñi. Ékú eket epä nebhay éjwí ne bo.

¹¹ “Ke mpok mfə áchwé anywóp beghə bö abhen yi ánáká, aghó bé mmu amət abhiki bhəñ nkú-nebhay amuet. ¹² Abhép mmu wu be, ‘Nkwǎne, okú ná ke ðchwe fá, nkú-nebhay wə amuet tí?’ Echa mmu wu enyiñ berem. ¹³ Mfə achye eyəñ be mánkém yi mángwót amə ne bekak, mámesə nefí ndü ejuri. Aré, bo bábhak ndü nedí kebəñ ne nenyié ámén.” ¹⁴ Yesu ánánjá nókó betem nekay enen, arem be, “Mandem anak beyä bho, ke ayap chí bǎrú.”

Bábhép Yesu ěti nkábhénti ndu báyan yi ánkwén anyu (Mk 12.13-17; Lk 20.20-26)

¹⁵ Ébhíki tat, mbək bönkwə Fárisi bárók báté eyu, babho beyəñ enyü bákway bekə Yesu ánkwén anyu, be bə mámbón mbi bekem yi. ¹⁶ Báká eyəñ émət, bátó mbək bakoño bhap ne mbək bo Israel abhen báté ansem Hérəd ntá Yesu be mámbép yi be, “Ntəñ, séríñi bé wə očí mmu tetep, ne bé ðtəñ bho mbi Mandem tetep. Séríñi bé opú yini mmu ndü besí óncháy yi. ¹⁷ Ghatí ye bhese, ébhé yese eka be sénchíe nkábhénti ntá Mfə Rom ke ébhíki ka?” ¹⁸ Yesu ariñi nkaysi mbúmbu yap. Arem be, “Bě bho betábhá, ndaká yí mǎmò me?” ¹⁹ Aghati bhə be, “Tón ká me nkáp kpokorok ane básət bechye ndü nkábhénti.” Bátwó yi ne

ebhəko nkáp. * ²⁰ Yesu asət akém awə, abhép bhó be, “Ntí ághá né aré? Ne nnyén chi enen ághá?” ²¹ Bákéme yí be, “Chí ntí Sísa, Mfə Rom. Ne nnyén, chi eni.” Yesu aghati ye bhə be, “Chié yé ka mfə Rom yěntiki enyiy ene echi eyi, mǎnchye Mandem yěntiki enyiy ene echi ene Mandem.” ²² Bǎghókó nókó enyiy ene Yesu areme, bápóp! Báro yi, barək ebhak eyap.

*Enyiy bábhébhé Yesu ɛti neperensem ndũ nepém
(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)*

²³ Nkúbhé nywəp enə, mbək bönkwə Sádusi bárovk ntá Yesu bebhep yi enyiy ndu beku yi ánkwen anyu. Bönkwə Sádusi babhiki noko nyaka be ewak émot bawú bápétnsem ndũ nepém. ²⁴ Bábhép Yesu be, “Ntəŋ, Moses asiy ndũ ebhé eyese be, mbák mmu ángú ándó ngoré ke bó kebhəŋ yě mmó, mómayi abhəŋ besət ngoré wu bé ámbé bə ne yi ndũ nnyén manə ane ágú. ²⁵ Bǎ chi amət bati tándramət báchí nyaka fá. Ane mbi abháy ngoré, agú ené yi abhiki bhəŋ yě mmó. Ane ákəŋo yi, asət kénkwésé wu ndũ nebhay. ²⁶ Yí nkwə agú, kebhəŋ mmó ne kénkwésé wu. Éfákari enyumət ne ane ájwí bati arət, ne bömayi bachak nkwə. ²⁷ Ndũ ngwenti, ngoré wu nkwə agú. ²⁸ Ndu echi nə, mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndũ nepém, ngoré wu ábhák ane agha? Ndu bó mankem, bati tándramət, yěntiki mmu wap abhay nyaka yi.”

²⁹ Yesu akeme bhə be, “Bekwéné béchí ne bhe tontó! Nti achi be bǎbhíkí riŋi yě chi menyiy ebhen bechi amem Ekáti Mandem ne yě chi betaŋ Mandem. ³⁰ Mpok Mandem ákú bawú mámpétnsem ndũ nepém, bo bábhak mbə bəáŋgel awu amfay. Bápú pere bhay nebhay. ³¹ Ke mbák mǎmàkati be bawú bapu kway bepetnsem ndũ nepém, nə bǎrem be

* **22:19** Yesu ariyi be báyaŋ yi ankwen ndũ ntá yap.

băbhíkí re pay ndü Ekáti Mandem enyiy ene yi ághátí bhe? Échí amem ekáti bé Mandem arem be, ³² ‘Me nchí Mandem Ábraham, Mandem Áisek, ne Mandem Jekóp!’ Mandem achí Mandem bo abhen bachi nepém. Apú Mandem bawú.” ³³ Beyă bo abhen báchí nyaka are bághókó nókó enyiy ene Yesu árémé, manyu áchók bhə, béyíñi enyü netóñ enen Yesu átòñ.

*Ebhé Mandem ene echa bechak menkem
(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)*

³⁴ Bönkwə Fárisi bághók be enyiy ene Yesu ághátí bönkwə Sádusi ékú manyu áchók bhə. Báté eyu, báyàñ enyiy échák ene bábhep Yesu. ³⁵ Mmü wap amət ane achí esáyí ntəñ ebhé Moses arək memə Yesu. Abhép yi be, ³⁶ “Ntəñ, ebhé ene échá bebhé Moses béchák chí éné?” ³⁷ Yesu akeme yi be, chí ebhé ene érəm be, “Kəñ Mandem Acha ywe ne nti ene nenkem, ne efóñó ye enkem, ne nkaysi ye nkem’.” ³⁸ Ené ke echi ebhé mbi, ne yó ke échá bechak menkem. ³⁹ Ené éjwí bepay échi mbə ené, ne érəm be, ‘Kəñ nti nkwa mbə enyu ókóñó mmuet eye.’ ⁴⁰ Bebhé ebhen bepay békúti yéntiki enyiy ene Mandem áyàñ bo mándíñí, mbə enyü echi ndü menyiy menkem ebhen Moses ásíñí, ne ebhen baremé kepñinti Mandem básíñí.”

*Mpeme Mandem afyé nyaka bariep bé àtò
(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)*

⁴¹ Ené bönkwə Fárisi babhuet ebhak émət ne Yesu, yi abhép bhə be, ⁴² “Ndü nkaysi yeke, Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be àtò abhəñ bebhak mmə agha?” Bákéme Yesu be, “Abhəñ bebhak ebhárémə Debhít.”

⁴³ Yesu arem be, “Ná echi ye be Efóñó Mandem áku nyaka Mfə Debhít ambíñi yi be ‘Acha?’ Mfə Debhít arem nyaka be,

⁴⁴ ‘Mandem Acha arem nyaka ntá Acha wa be,
 chokò fá ebhě awónem eya ndũ enokò-kenókó, †
 kpatε nkε bõmpap abhe mándap mbò enok ene
 ónyàŋa chõŋ bekak are.’

⁴⁵ Yesu abhép ye bhò be, mbák Mfò Debhít àbhìŋi nyaka
 Mremé ré be Acha. Ná Achă-re áyibhiri ambak ebhárémò
 ywi?”

⁴⁶ Yě mmu kekway bekeme Yesu enyiŋ ene yi ábhébhé
 bõnkwò Fárisi. Ne bébhó mpok eyò, yě mmu keperε mò
 bebhεp yi yěnyiŋ.

23

Sot ká mpok ne batõŋ ebhé Mandem ne bõnkwò Fárisi
 (Mk 12.38-39; Lk 11.43, 46, 20.45-46)

¹ Ébhíki tat, Yesu abho beghati bakõŋo bhi ne beyă bo
 abhen bachi ebhak émõt ne yi be, ² “Batõŋ-ebhé Mandem
 ne bõnkwò Fárisi ke bábhóŋó betãŋ beghati bho mbõŋ
 menyiŋ ebhen béchi amem bekáti ebhen Moses asíŋí.
³ Bãbhõŋ ye bekoŋo chi menyiŋ ebhen bò bárèm, bãké kε
 menyiŋ ebhen bó bákù. Nchí rem nò mbõnyune bó babhõŋ
 bápú kε menyiŋ ebhen bó bágħàti bho wáwák. ⁴ Bábày bho
 menwóptí batu anti be mámpókó, ndũ beyă bebhé ebhen
 bò báfyè, ke bó babhõŋ bápú kwak bo mámburé bebhé bhò
 yě mandú. ⁵ Bákù yěntiki enyiŋ eyap chi ndu betõŋ mmuet.
 Enyiŋ émõt echi be, yěntiki mmu wap àsot Eyõŋ Mandem
 ansíŋ amfyε amem bõmenyiŋ mbò nchõŋ ambat nefó
 purée, angwót échák ndũ erεbháwò, kémbyáká bejenjémé
 nden eyap nkwo bésàpti méncha enyu bébhóŋó bebhak.
⁶ Bákõŋ nkwo béchokò ndũ bebhaká kenókó amem bekeré
 nenikímuet ne ndũ bepa. ⁷ Bákõŋ nkwo be bo mánkaka

† 22:44 Ebhe awónem Mandem: Nò chi nebhuét kenókó.

nókó bhə nəfísie ne kenókó. Ne bákəŋ be bo mambíŋi nəkə bhə be, ‘Ntəŋ’. * 8 Yě mmu yweka áké ka mámbíŋi yi be, ‘Ntəŋ! Băbhəŋ chi ntəŋ amət, ne be mankem băchi chi bati bōnkwə.’ 9 Ne băké bhiŋi nti mŭnkwə be, ‘Eta mbənyune băbhəŋ chí chi amət, yí mmú áchí amfay.’ 10 Ne mmu yweka áké ka bati mámbíŋi yi be, ‘Ntəŋ’ † mbənyune băbhəŋ chi amət, Mpepe Mandem afyé nyaka bariɛp be átò. 11 Mmu ane áchá báchák abhəŋ bebhak mŭbetok yweka. 12 Yě agha ane áyòŋ mmuet, Mandem äsepti yi amik, ne yě agha ane ásèpti mmuet amik, Mandem äkosi yi amfay.”

Betábhá batəŋ ebhé Moses ne ebhen bōnkwə Fárisi
(Mk 12.40; Lk 11.39-42, 44, 52, 20.47)

13 Yesu abho ye berem ntá batəŋ ebhé Moses ne bōnkwə Fárisi be, “Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bōnkwə Fárisi, bo betábhá! Chəŋ émbep ntá yeka encha mbənyune băchyèt bo mbínywəp be báké rə Mandem ambak Mfə wap. Bě babhəŋ bápú ka Mandem ambak Mfə yweká, ne băchyèt mbi ntá abhen bákway beyaŋ bechwe are! 14 [Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bōnkwə Fárisi, bō betábhá! Chəŋ émbép ntá yeka encha. Bäsət beket mánkwésé, mánkə nəkə beróri nenikímuet, berwə bho be băchi besayri bo Mandem. Ěti yə, chəŋ ntémsí yeka ancha ane bo bachak.] 15 Bě batəŋ ebhé Moses, ne be bōnkwə Fárisi, bō betábhá! Chəŋ émbép ntá yeka encha. Băkway beko mánkíŋi bəmanyu mändək mbaŋ ne mbaŋ ménú beyaŋ yě chí mmu amət be ámbák mŭnkwə yweka. Ke mpok yi ayibhiri arəbhe mbə bhe, nkúbhé bé kě băkə yi ámbép ancha be babhəŋ ndəŋ epay, ambak mmú ane árəŋ ndŭ nepingo.

* 23:7 Bo băchyè nyaka batəŋ beyă kenókó. † 23:10 “Ntəŋ” ndŭ ndəŋ ane até ndŭ “Kristo”, Mpepe ane ábhəŋó nyaka bétwə.

¹⁶ “Bě manémámik abhen bǎyà bho mbi, chǒj émbép ntá yeka encha! Bě bǎrèm be, ‘Mbák mmu ámfyé bariép ne Mandem beku enyij, anjiki ndũ nnyén ekerákap Mandem betǒj be yi abhǒj beku enyij eyǒ, ke yi kekũ yǒ, yě esǒjǒri epu bhak.’ Ne be, ‘Mbák mmu ánjíkí ambiñi berítí menyij ebhen bechi amem ekerákap Mandem, abhǒj bébhǔre bariép ami.’ ¹⁷ Bě bechiñtí manémámik! Ekerákap Mandem kě échá menyij gol, ke menyij gol ke becha ekerákap ene ekú menyij gol mémbak nyájá? ¹⁸ Ne bǎrèm be mbák mmu ámfyé bariép ne Mandem beku enyij, anjiki ambiñi nnyén éfémé akap Mandem betǒj be abhǒj beku enyij eyǒ ke yi kekũ yǒ, yě esǒjǒri épú bhak. Bǎrem nkwo be Mbák mmu ánjíkí ndũ nnyén menyij ebhen bábhǔré ndũ éfémé bechye akap ntá Mandem, abhǒj bébhǔre bariép ami. ¹⁹ Bě manémámik! Besí Mandem, éfémé akap Mandem kě echa menyij ebhen bábhǔre aré ndu bechye akap, ke menyij ebhǒ ke becha éfémé akap Mandem? Pú éfémé yǒ kě ékũ enyij ene bábhǔré are embak nyájá? ²⁰ Ndu échí nó, mmu ane árèm ndak, anjiki ambiñi nnyén éfémé akap Mandem, abhǒj beriñi be, ayíkí nó nkwo ndũ nnyén yěntiki akap ane achi ndũ éfémé yǒ. ²¹ Ne mmu ane árèm enyij, anjiki ambiñi nnyén ekerákap Mandem, abhǒj beriñi be, ayíkí nó nkwo chi ndũ nnyén Mandem mmu achi amem ekerákap, ²² ne mmu ane árèm enyij anjiki, ambiñi mfay, abhǒj beriñi be äyiki nó chi enǒkó kefǒ Mandem ne Mandem mmu áchǒkǒ are.”

²³ Yesu arǒk ambi berem be, “Bě batǒj ebhé Moses, ne bě bǒnkwo Fárisi, bǒ betábhá, chǒj émbép ntá yeka encha! Bǎsǒt ndu béri amǒt ndũ baru byo mǎnchye ntá Mandem, mǎnkũ enyumǒt ne mbwót achak, ke bǎpú fyé ntí bebhak chak ne bo mankem, bǎpú fyé ntí beghǒ bho ntínso, ne bǎpú fyé ntí bebhak tetep ne bo mankem. Éri beku menyij

ebhen echa bekore menyij baru byo, mǎnchye ndu amot ntá Mandem. Éri nyaka be mǎnkóǵó ebhé ene bekore menyij ndũ baru byo mǎnchye ndu amot ntá Mandem, ke bǎbhiki bhøj nyaka beghokontik bebhé béchák. ²⁴ Bě manémámik abhen bǎyà bho mbi, bǎsot mpok bǎfére yěntiki mónya ane áchí amem enyij ene mǎnyú, ke mpøǵo baso mǎmenemén ham.

²⁵ “Bě batøj ebhé Moses, ne be bǎnkwo Fárisi, bǎ betábhá, chøj émbep ntá yeke encha! Chøj émbep ntá yeke encha mbønyune bǎsot mpok bétyet nsem-ámok ne nsemé nchán, ke bati yeke ájwí ne bepǎ nkaysi ndũ bǎsot menyij bho ne betaj, ne ndũ bǎchi bo bati rakáraka. ²⁶ Bě Nkwø Fárisi, manémámik! Ya ká mbi sǎ mmem ámók ne mmem nchán. Mbák mǎnku nǎ, chøj nsem-ámok ne nsemé nchán éndyere pépǎpǎp nkwo.

²⁷ “Bě batøj ebhé Moses, ne be bǎnkwo Fárisi, bǎ betábhá! Chøj émbép ntá yeke encha mbønyune, bǎchí mbø manem ane bǎghókó sayri, bawati ne mbi pépǎp, enyu ene mmu ághò, ankøj, yěndu berené bawú ebhen ménáj béchóǵó ne beghep ke bechi amem. ²⁸ Enyu yǎ ké bǎchi. Mmu ághø be ankaysi be bǎchi chak ne bho, ke bati yeke ájwí amem ne bapu ne bebú.”

*Chøj mántémsi batøj ebhé Moses ne bǎnkwo Fárisi
(Lk 11.47-51)*

²⁹ Yesu arøk ambi berem be, “Bě batøj ebhé Moses, ne be bǎnkwo Fárisi, bǎ betábhá, chøj émbép ntá yeke encha! Bachĩmbi bheka baway nyaka baremé kepĩnti ne bo abhen bachi chak besí Mandem. Bǎtè manem ayap néne, mǎngwati nǎkø mbi aré beku yǎ ándí amík. ³⁰ Bǎkù menyij ebhen mǎndeme nǎkø be, ‘Mbø bhese sechi nyaka mpok bachĩmbi bhese, mbú sébhíkí ka ne bhø be mǎngwáy baremé kepĩnti Mandem Acha.’ ³¹ Nerem ane bárèm nǎ

ätəŋ be bë bãbhəŋ bārəm ne manyu yeKa be bãchi enyumət mbə bachĩmbi bheKa abhen bāwáy nyaka baremé kepĩnti Mandem. ³² Dók yé ka ambi mǎnájá betik ebhen bachĩmbi bheKa bábhó. ³³ Bě nnyó ene! Bě bho bãbebbe bãchá mbǒŋ befé! Bǎkásí bé bǎkway bebəŋ mbi bebue be Mandem ake temsi bhe amem nepĩngo? ³⁴ Ghók yé ka, nchí to be baghatĩ Eyəŋ Mandem ne yěntiki mmu ane áchí ndiŋindak ndu ákòŋo Eyəŋ Mandem. Chəŋ ntó be bátəŋ-Eyəŋ Mandem nkwó. Chəŋ mǎngwáy mbək eyap, mǎngo báchák ndü bekotakati, ne mǎnden abhénéfú ne beKpa amem bekeré nenikĩmuet ebheKa, mǎnkoŋo nəkó bó betək ne betək ndu bekem bhə beway. ³⁵ Chəŋ eyə enkə be manəŋ yěntiki mmu ane achi chak ane bo bāwáy, ámbák be anti, bébho ne manəŋ Ábel mmu achí nyaka chak besí Mandem, beghaka ndü manəŋ Sakaríá mmǒ Barákia, mmu bāwáy nyaka nenti ekerákap Mandem ne nebhuet ane báchyè akap aré. ³⁶ Nchí ghati bhe be, chəŋ Mandem antemsi be bho mkpák ane echəŋ mankem ěti bebéptí menyiŋ ebhen bë ne bachĩmbi bheKa bǎkú.”

*Yesu adi kebho ěti bo Yerúsalem
(Lk 13.34-35)*

³⁷ Yesu akók arem be, “Eé Yerúsalem, bö Yerusalem! Bě bo bāwáy baremé kepĩnti Mandem, mǎntemti nəkó ne batay ndu beway bo Mandem átó be mángátí bhe Eyəŋ eyi. Ndü beyǎ mpok, njáj besət bhe mfyé amuet bé mǎmbak ne me mbə bǎnkək abhen nno nkək ákúťi nebhuet amət ne bebhap ebhi, ke bǎpú ka be nkə nò! ³⁸ Ne néne, chəŋ Mandem andə eket eyeka, éndəp enyu yə. ³⁹ Ne diŋí ká be, bǎpú pere ghó chəŋ me wáwák kpate mpok ane bārəm be, ‘Sémbítí mmu ane átwè ndü nnyén Mandem Acha.’”

24

*Yesu arem bé chõj mánchõjti ekerákap
(Mk 13.1-2)*

¹ Mpok Yesu áró ekerákap Mandem árõj, baghokó bhi bábhĩjĩ yi, mándeme nõkõ be yi ángõ ndũ eket eyõ eri echa! ² Ke akeme bhõ be, “Pú bãghõ menyĩj menkem ebhen básóré báté beket ebhen bechi ndũ ekerákap ke ébhak enyune? Nchĩ ghati bhe be, mpok átwõ ane eket ene érój amik enkem, yěnyĩj kerõp téé.”

*Chõj mánchye nõkõ bhe beyã esõjõri
(Mk 13.3-13; Lk 21.7-19)*

³ Ené Yesu achi chókó ambi Njie Menok Ólif. Bakojo bhi bárók ntá yi. Yě mmu achak kebhak ne bhõ. Bárém be, “Eta, ghati bhese, chõj émfakari nõ ntiki mpok, ne ntiki erĩj ébhõjõ beka bo mándĩjĩ be mpok ane átwõ arõp kékwoť, ne bé mandú mpok mmik ámay?” ⁴ Yesu akeme bhõ be, “Sõt ka mpok bé yě mmu áké rwõ bhe! ⁵ Beyã bo bátwõ chõj mánsõt nnyén ena mánten ambi, yěntiki mmu wap andem nõkõ be ‘Yi ke achi Mpepe ane Mandem afyé nyaka bariẽp be átó!’ Ne mándwõ beyã bhõ be mánjibhiri bati yap. ⁶ Chõj mǎngók nsõjõ nenu, mǎngok mbok ěti manu ane achi nekõ nesie ne ane átwõ ansem. Ke bãké chay. Menyũ menyĩj ebhõ bébhõj befakari, ke eyõ epu tõj be ngwenti mmik aghaka. ⁷ Chõj betõk ménu ne betõk béchák, bafõ etõk mánu ne batĩ bafõ etõk. Chõj nsay ankwén mbanj ne mbanj, mmik anyikisi ndũ betõk ne betõk. ⁸ Ke menyĩj ebhen menkem bechi chi mbõ nebhõnet enen bebe ntá ngoré ane ándõjsi.

⁹ “Mpok menyĩj ebhen béfakari, chõj mánkem be mámfye amó bõbati etõk be mányok bhe sayri, mángwáy bhe. Ne chõj bõ betõkó mmik mankem mámpap bhe ěti bãchĩ bakojo bha. ¹⁰ Ne mpok yõ, chõj beyã bakojo

bha mánkeme mmuet ansem, mánti nòkò bati ntá bōbati etòk, ne mámpabhe nòkò bati. ¹¹ Mpok yò, beyä bo báfù, mándeme nòkò be báchí baghatĭ Eyòŋ Mandem, ené bárùò bho rwó be mankoŋo bhò. ¹² Chòŋ bebéptí menyih ebhen bo bákù ménja kpát bo kepere kòŋ bati. ¹³ Ke mmũ ane átè kákátí te ndũ ngwenti, Mandem äpeme yi. ¹⁴ Ne bo bábhòŋ beghati Mbok Ndíndí ne ěti Kefò Mandem ndũ betòkó mmik menkem, bé amem yĕntiki etòk bo mámbòŋ mbi beghok yò, ke Mandem ankù ngwenti mmik antwó.”

Èrem esòŋòri ene ebhòŋò bétwò Yerúsalem

(Mk 13.14-23; Lk 21.20-24)

¹⁵ “Chòŋ mǎngò ‘Èrem enyih ene Mandem ápábhé’ téé amem Èkeré Mandem ndu ényòp yò mbò enyũ Daniel ndemekerĩnti Mandem árémé tesáy be chòŋ émfakari.” [Yĕntiki mmu ane ápay ekáti ené ámfye anti, anjwimem.] ¹⁶ “Mpok yò, bō abhen bachi atú Judéya mámbúé, mámbésé amfáy njie. ¹⁷ Mpok yò, mbák éfákárí bé mmu äkù betik amfáy eket eyi, áké sòŋòri mmuet besep kpik be andòk amfere menyih anywòp ke ambue. ¹⁸ Ne mmu ane achi ebhi ákù betik, áké ròŋ kpík bebuòp nde yi. ¹⁹ Ne chòŋ émbép encha ntá baghòré abhen báchí ne menie ne abhen báchí ne bò amò mpok yò! ²⁰ Nìk nókó ka mmuet be mpok bebue áké kwen yĕ chi mpok mbarj äkwen chae, ne yĕ chi ndũ nywòbhé neywēmuet. ²¹ Bǎke rò menikmuet, mbònyune esòŋòri ené bo bábhòŋ mpok yò chi enyũ esòŋòri ene bábhíkí re ghò wáwák te nebhòmik. Ne mpok yò ánánj ámfæt, enyũ esòŋòri yò epu pere bhák wáwák. ²² Ne mbò Mandem abhíkí kpòt manywòp yò be áke ya, mbu ye nkwǎŋwaŋ amòt apu ròp nepém. Ke Mandem akpòt mpok esòŋòri yò mbih ěti bo abhen yi áyábhé be mambak abhi. ²³ Mpok yò, mbák mmu ángátí bhe be, ‘Ghó ká Mpeme ane Mandem átó fá’, yĕ chi be, ‘Ghó

yi awu!’ Bǎké noko be echi tetep. ²⁴ Bǎké noko bé échí tetep mbənyune chəŋ bǝ betábhá mantwə, yěntiki mmu wap andem nəkə be yi ke achi Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be áto. Chəŋ baremé kepinti nsé nkwo mantwə. Ne yěntiki mmu wap átwə, ankə nəkə bereme menyinjí maknkay ndu berwə bho. Ne mándwó yě chí bǝ abhen Mandem áyábhé be mámbák abhi, mbák bábhəŋ mbi bekə nə. ²⁵ Sət ye ka mpok! Nnánŋ ngati nə bhe menyinj ebhen ambi ambi. ²⁶ Ndű echi nə, mbák yě mmu angati bhe be, ‘Yinjí ka Kristo awu amem baso’, bǎké noko mǎmfá berəŋ are. Yě mmu andem chi be, ‘Yinjí ká Kristo fá amem móket’ bǎké noko enyinj ene yi árəm. ²⁷ Bǎké rə mmu ándwó bhe mbənyune, mbə enyű miámianŋ ákət, angə, befu ebhókó nebu émət beghaka echak, nó kě ébhóŋó bebhak mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə. ²⁸ Nebhuet ane egú-nnya echi, aré kě kenən ekén kényiə begú nnya kéchemti.

*Menyinj ebhen bébhóŋó bэфákari ke Yesu antúó
(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)*

²⁹ “Mbák manywəp ane beyǎ esəŋəri yə ámay, mmok ánem témté, ntaŋ kepepe ghə, mambe ámfu amfay ánkwentí, ne betan mfáy menyikisi. ³⁰ Mpok yə kě eriŋ ené étəŋ be Me Mmű mfú ntá Mandem nchí twə ébhesi ye amfay, ne bǝ yěntiki nneréket fá amik mámbə mémiak ne amə mámbiki nəkə ndű kebho áyómə. Ne mángə nəkə ndű Me Mmu mfú ntá Mandem nchí sep nchí twə amem nebhan enen mfay ne betan, mbanŋ énkem éngə nəkə ne bediéré Mandem. ³¹ Ne erem eyəŋə mmba énkwen. Chəŋ ntó boángel abha ndű mmik nkem, mánsət bo abhen Mandem áyábhé, bebho ndű ebhókómik émət beghaka ndu echak, mánhem nebhuet amət.

Enyij ene nekäy enəkə Fig nétəŋ bhese

(*Mk 13.28-31; Lk 21.29-33*)

³² “Ghók ká enyij ene enəkárem ene bábhiŋi bé ‘Fig’ étəŋ bhese. Énáj émbó betem betó, bəriŋi bé eso érop chi kekwoť. ³³ Échí enyumot ne netwo wa, Me Mmu mfú ntá Mandem. Mánáj mǎngə ndű menyij ebhen menkem ne ngátí bhe béfakari, diŋi ka be mpok netwo wa arəp kekwoť. ³⁴ Nchí ghati be tetep be menyij ebhen menkem bébhəŋ befakari, ke mkpáká bho abhen echəŋ amfuét. ³⁵ Chəŋ mfay amfuét, mmik amfuét, ke Eyəŋ eya épú fuét wáwák.

Yě mmu abhíkí riŋi mpok Yesu átwò

(*Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36*)

³⁶ “Ke yě mmu abhíkí riŋi mbəŋ mpok ane menyij ebhen bébhəŋó béfakari. Bəangel Mandem bábhiíkí riŋi, Yě chí Mmə Mandem abhíkí riŋi. Eta aywíntí kě ariŋi. ³⁷ Mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twə, menyij bébhak mbə enyũ béchí nyaka mpok Nóa. ³⁸ Eghorí manyier épére twə ndű mpok Nóa, bo mányìè nyaka mányu nəkə, ne mámbay nəkə babhay, ne mántoko nəkə bə, kpáte mpok ane Nóa áchwe amem eremé áchwí ane Mandem ághátí nyaka Nóa ángókó. ³⁹ Bo bábhiíkí riŋi nyaka enyij ene ébhəŋó béfakari, kpáte mpok éghorí manyier étwo. Ne mpok étwo épókə bə mankem. Enyu yə kě netwo wa, Me Mmu mfú ntá Mandem ábhák chəŋ. ⁴⁰ Mpok yə, mbák bə bati apay bachi ebhi bákə betik, bákway besot amot mándo achak. ⁴¹ Ne mbák baghoré bati apay bachi nebhuet amot bákək nchwi, bákway besot amot mándo achák. ⁴² Bák yé ka pě, mbənyune bábhiíkí riŋi nywəp enen Acha yeka átwò. ⁴³ Bəbhəŋ beriŋi be mbák mbəŋóket aríŋi mpok ane ngép átwò eket eyi, apú bhuerε kenó. Ābhak pě, be ngép ake twə andak eket. ⁴⁴ Bě nkwo

băbhəŋ ye bebhak pë mpoknkem, mbənyune, Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí twó chí mpok ane yě mmu apu kway bekaysi be mětəwə.”

Mmǎ betok ane achi tetep

(Lk 12.41-48)

⁴⁵ Ébhíkí tat Yesu arem be, “Agha yé áchí mmǎbetok tetep ane ábhónǎ keboŋ ne mbəŋóket ásíkínti ne yí? Chí mmǎbetok ane mbəŋóket ákway berə eket ntá yi, angati yí be ányhé nókó nenyíé ntá batí bǎ-betok ndü mpok. ⁴⁶ Chəŋ éndi ntá mmǎbetok wu encha mpok chi-betik ywi afu nekə, apetnsem, aghó bé yi ákə betik ebhi sayri. ⁴⁷ Diŋí ká be chi-betik apú nók berə yěntiki enyiŋ eyi awó mmǎbetok wu. ⁴⁸ Ke mbák mmǎbetok achi ebéptí mmu, andem ne mmuet yi be, ‘Mbíkí kaysi be chəŋ chi-betik awa ampetnsem ndu nekǎ enen yi áróŋó áyák’, ⁴⁹ ambo beden batí bǎ-betok, anchem ekakáneko ne manyü mmém, ambo menyié, anyu nəko ne bhə, ⁵⁰ chi-betik ywi ákway bétəwə ndü nywəp enen yi abhíkí kaysi be yi ákway bepetnsem. ⁵¹ Ne mbák émfákárí enyu yə, chi-betik ätemsi yi sayri, antén yi ándók ámbák ne bǎ betábhá, ndü nebhuéré kebho ne nenyíé ámén.”

25

Nekäy baghəśəŋ bati byo

¹ Yesu átém nekay enen be, “Nywəp Mandem átwə bebhak Mfə böbhi, menyiŋ bébhak mbə enyü echi ndü nekäy baghəśəŋ bati byo abhen básóré nyaka berónǎ ebhap, barək betemeri mbäyngoré amət. ² Bati atay bábhónǎ kéŋwáj, báchák bati atay bábhák echíŋti. ³ Abhen echíŋti bápókə berónǎ bhap, ke bó kepəkə bawet mánkém amuet. ⁴ Ke abhen kéŋwáj bápókó nókó ebhap berónǎ,

bápókɔ menyih bawet nkɔ́ bákém amɛt. ⁵ Éfákari be mbǎyngoré ane bɔ mankem mánòŋ abhiki twó áyák. Ékú bábhó memok kenó, kpát bákwen kenó. ⁶ Égháká nókó néntíbheti, mmũ amot abho bebik andem nɔkɔ be, ‘Ghók ká, mbǎyngoré wu atewú átwò! Twó ká sensyepti yi!’ ⁷ Baghɔsɔŋ bhɔ mankem bácháyti, maŋeme, yěntiki mmu wap abho békósi nnik-eróŋó ywi. ⁸ Abhen echin̄ti bati atay babho berem ntá abhen kénwáj be, ‘Kwak ka bhese ne mbɔ bawet eróŋó. Ebhesé beróŋó bétwò neme.’ ⁹ Ke abhen kénwáj bákéme be, ‘Ngufú bawet amen sébhóŋó apu kway chɔŋ bhese ne bhe. Dók ká ntá batí bawet mánku ameka bawet.’ ¹⁰ Ke bárovŋ nókó beku amap bawet, mbǎyngoré achwɔp, asot abhen bati atay, abhen ebhap beróŋó bédù, achwe amem epǎ nebhay ne bhó. Bakǎ-betik báya nekok batiɛp. ¹¹ Ébhíkí tat, baghɔsɔŋ abhen báfú beku bawet bápɛnsem, báte nefí, babho bedep nekok, mándeme nɔkɔ be, ‘Eta, Eta, dem mánéné bhese mbínywɔp’. ¹² Ke mbǎyngoré akeme bhɔ chi be, ‘Din̄í ká be mbíkí riŋi bhe!’” ¹³ Yesu ánáná nókó bétém nekay enen, arem be, “Bák ye ka pě, mbonyune bǎbhíkí riŋi mpok ane Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twɔ.”

Nekǎy bǔbetik bati arat

(Lk 19.11-27)

¹⁴ Yesu atém nekay enénéfú be, “Mpok Me Mmu mfú ntá Mandem nchí twɔ, menyih bébhak mbɔ enyu éfákári nyaka ne mmu amot ne bakǎ betik abhi. Nywɔp némót, achye nkáp be mándɔp mánkɔ nɔkɔ esié ne wu. ¹⁵ Arɔ bhɔ nkáp bekoŋo enyũ yěntiki mmu wap ákwáy beku ne aywi nkáp. Achye amot bebhá nkáp betay. Achye achák bebhá nkáp bepay. Achye anefu ebhá nkáp émot. Afa ye arɔk neko. ¹⁶ Bárovbhé nókó, mǔbetik ane yí áchyé bebhá nkáp betay abho beko esié ne wu témté. Ébhíkí tat, abhóŋ

nsáy bebhă nkáp béchák betay. ¹⁷ Ane bebhă nkáp bépáy akă enyumət, abhóŋ nsáy bebhă bepay. ¹⁸ Κε nkubetik ane ebhă nkáp émot, ásóré nókó aywi nkáp, arək atém chí mbok amik abhesε ebhă nkáp εyε are. ¹⁹ Chi-betik, átát nókó ndŭ nekə enen yi áróŋó, apεtnsem, abhiŋi bakă betik be mántwó, yěntiki mmu wap andem enyŭ yi akă ne aywí nkáp. ²⁰ Ane bebhă nkáp betay atwó ne bebhă byó, arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp betay be nkə esie ne wu. Nnu kpát bebhă béchák bétay béko amfay.’ ²¹ Chi-betik akaka yi tontó arem be, ‘Ōkə sayri! Ōchí erítí mübetik ne ochí mmu tetep. Ōtōŋ ndŭ mandú nkáp be ochí mmu tetep. Néne, chōŋ nchyé wə betay amfay beyă menyih. Twó sénkú maŋák!’ ²² Ane bebhă nkáp bepay atwó ne menwi arem be, ‘Eta, ochyé nyaka me bebhă nkáp bepay. Nnu kpát bechak bepay beko amfay’. ²³ Chi-betik akaka yí tontó arem be, ‘Ōkə sayri! Ōchí erítí mübetik ne ochí mmŭ tetep. Ōtōŋ ndŭ mandú nkáp bé ochí mmŭ tetep. Néne, chōŋ nchyé wə betay amfay beyă menyih. Twó sénkú maŋák!’ ²⁴ Ane ebhă nkáp atwó nkə arem be, ‘Eta, ndíŋí bé ochí mmu mbeápak. Ōkəŋ beghem nebhuet ane óbhíkí pi, ŋnyokoti nebhuet ane óbhíkí tak mbwət are.’ ²⁵ Mbōŋ yě becháy békó esié ne nkáp aywe kéka áném mbōŋ esōŋori ne wə. Ékú ndək ntém mbok amik mbeme wú aré. Yiŋí ebhă nkáp εyε. ²⁶ Κε chi-betik akeme yi be, ‘Wə ebéptí nkubetik! Wə mbót! Ōríŋí sayri bé nkəŋ beghem nebhuet ane mbíkí pi, nnyokoti nebhuet ane mbíkí ták mbwət are, pú nō? ²⁷ Κε ndaká yí óbhíkí fye nkáp awa amem ekerénkap be nnáj ntwó, mbōŋ nsáy are?’ ²⁸ Chi-betik achye ye eyōŋ be mánsət ebhă nkáp mübetik wu manchye ntá ane ábhóŋó bebhă nkáp byo. ²⁹ ‘Yěntiki mmu ane ábhóŋó enyih, mámaka yi béchák, ambóŋ ménja mencha.

Κε yěntiki mmu ane ábhíkí bhəŋ enyɪŋ, yě chí mandú ane yi ábhóŋó, básət ntá yi.’ ³⁰Κε mbák chí nkweñdəŋ mübetik ne, bwóp ká yi məmese nefí ndü ejuri, bé ámbák awu ndü nebhæet nedí kebho ne nenyié ámén.”

Manyé ané ngwenti mmik

³¹ Yesu arək ambi berem be, “Mpok Mmu ane áfú ntá Mandem átwò mbə Mfə ne keném eki, bəángel Mandem bátwò ne yi, ambak chókó ndü enəkó kefə yi ne betəŋ ebhi menkem. ³² Ánáj ántwó, bákə mkpaká bho betəkó mmik menkem mánhem besí bhi, áfap bhó ndü bakwó apay, nkúbhé mbə enyü mbabheri bághóŋəmén áfap mméné mbəŋ ne bághóŋəmén, ³³ antén bághóŋəmén ebhě awónem eyi, anten mmén ebhě awəghə. ³⁴ Mfə andem ye ntá bo abhen báci ebhe awónem ywi be, “Twó ká fá, be bhó Etaya áyéré! Twó ká məmbak nebhæet ane Mandem achí ne bo abhen yi achi Mfə wap. Yí ághókó nebhæet wu chí ntá yeka te nebhómik. ³⁵ Twó ka! Mpök nsay ánu me, bächyé me nenyié; mpök manyier ákwàk me, bächyé me manyier nnyú; ne mpok ntwó mbə kenkə, básət me mbə məmáyeaka. ³⁶ Mpok mbíkí bhóŋ nden, bächyé me nden; mpok məme, bákókóri me; mpok nchí ekerékenəŋ, bərə twə beghə me.’ ³⁷ Mpok yə, chəŋ bo abhen báci chák besí Mandem mankeme yi be ‘Acha, ntiki mpok séghó bé nsay ánu wə, séchíe wə nenyié? Ntiki mpök manyier ákwàk wə ke séchíe wə manyier ónyú? ³⁸ Ntiki mpok ótwó mbə kenkə, ke sésót wə chí mbə mómayese? Ntiki mpok óchébhé nden, ke séchíe wə nden? ³⁹ Ntiki mpok ómè, mbák épú nə, əbhak ekerékenəŋ, ke sére twó beghə wə?’ ⁴⁰ Mfə akeme bhə be, ‘Diní ká be yěntiki mpok ane bákə nyaka beri ntá bo abhen báci mbə bəmaya, yě chí ntá mmu wap amət ane ápú yěnyɪŋ, échí enyumət mbə be bákə nyaka beri ebhə chí ntá ya.’ ⁴¹ Mpok yə äyibhiri

mmuæt andem ye ntá bo abhen bachi ebhe awøgho ywi be, 'Fǎ ká me besí, bë bho ntemsi Mandem achi ne bhe! Fǎ ká, dók amem ngo ane apu neme yě ewak, ngó ané Mandem aghókó ábhúré ntá Satan ne bǝángel abhi. *

⁴² Fǎ ká me besí. Mpök nsay ánù me, bãbhíkí chye me nenyíé; mpök manyier ákwàk me, bãbhíkí chye me manyier menyú. ⁴³ Mpök nchí kenkø nenti eneka, bãbhíkí söt me mbø nti manó; mpok mbíkí bhøj nden, bãbhíkí chye me nden; mpok mëme, bãbhíkí kokori me, ne mpok nchí ekerékenøj, bãbhíkí twø begho me.' ⁴⁴ Mpok yo, bǝ abhen bachi ebhe awøgho yi bákéme be, 'Acha, ntiki mpok séghó ndü nsay ánù wø, ke séke chye wø nenyíé? Ntiki mpok ane manyier ákwàk wø ke séke chye wø manyier? Ntiki mpok ótwó mbø kenkø ntá yese ke séke söt wø mbø nti manó? Ntiki mpok nden échébhé wø, ke séke chye wø nden? Ntiki mpok ómè ke séke kokori wø? Ne ntiki mpok óchí ekerékenøj ke séke kwak wø?' ⁴⁵ Mfö akeme ye bhø be 'Dinjí ká be, yěntiki mpok ane mǎnísí nyaka beka beri ntá yě chí mmu amot ane ápú yěnyij, échí enyumot mbø be me kě mǎnisi nyaka bekwak.' ⁴⁶ Mpok yo, bó bárøj ye ndü nebhuet ntemsi ane ábhíkí bhøj ngwenti, ke bǝ abhen bachi chak besí bhi, mǎnchwe ndü nepém enen nebhiki bhøj ngwenti."

26

Bǝbati etak báté eyu be mángwáy Yesu

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Yesu ánánjá nókó betøj menyij ebhen menkem, arem ntá baghókó bhi be, ² "Bǎríjí bé ndü manywøp apay echøj, Epǎ Nekiñi ebho. Chøj mánti Me Mmu mfú ntá Mandem

* ^{25:41} "Bǝangel" Satan chi befójó bebúbebu.

ntá bömpap abha, mánkém me mango ndü ekotákátí.”
³ Mpok ya, böbati bachiäkap Mandem ne böbati etök
 báchem amem senta Mũngo bachiäkap Mandem. Mũngo
 wu aka nnyén be Káyfas. ⁴ Báché m aré baka eyoŋ é mət be
 mánkém Yesu bhésé bhésé mángwáy. ⁵ Ke bágħó bé ebhiki
 ri be mánkém yi mpok epa. Báríjǐ nyaka bé mbák mánkém
 yi mpok epa, bo bágwép esəŋəri amem etök.

*Ngərə amət atemti bawerérierp anti Yesu amem etök
 Bétani*

(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Mpok Yesu áchí etök Bétani, abhak amem eket Símun.
 Símun wu anáj ame nyaka ebhaŋákwa. ⁷ Ené Yesu ányie
 nenyíé aré, ngərə amət arök ntá yi ne bawerérierp amen
 aré ya nkáp amem məenyiŋíífú. Bágħókó nyaka mókpémé
 wu ne enyü ntay enen bábhǐŋi be alabásta. Ngərə wu
 atwó ne bawéré mə, atemti anti Yesu. * ⁸ Ke bagħök
 Yesu bágħó nókó nó, bati ábé bhə amem, bábhə berem ne
 bati be, “Ndaká yí ngərə ne aré chəŋti bawerérierp amen
 enyuné? ⁹ Bákway mbə beti mə ndü beyǎ nkáp, mánsət
 nkáp wu mánychye ntá bachébhébhə”. ¹⁰ Yesu arǐŋi enyǐŋ
 ene bo bárəm. Ékú arem be, “Ndaká yí bəsəŋəri ngərə
 ne? Akə erítí enyǐŋ ntá ya. ¹¹ Bachébhébhə báchí ne
 bhe mpoknkem, ke mpú bhak chəŋ ne bhe mpoknkem.
¹² Atémí mé bawerérierp amen aməet be báképerə fyé me
 bawet aməet ke mámbeme me. ¹³ Diŋǐ ká be, yəntiki ebhak
 ene bo bágħàti Mbok Ndíndí fá amik, chəŋ mángati enyǐŋ
 ene ngərə ne ákú nkwo, ne eyo énkə bé báké ghökəntik yi.”

Júdas aka beti Yesu

(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

* **26:7** Alabásta: Ntáy alabásta néfù nyaka etök Íjip.

¹⁴ Ἐτάρé nókó, ngòk Yesu amòt ane áká nnyén be Júdas Iskariot afuét aròk ntá böbati bachiäkap Mandem ¹⁵ abhép bhò be, “Chòḡ mǎnchye me yi mbák nkwák be mǎnkém yi?” Bápay nkáp silbha bebhók esǎ nsem byo bachye yi. ¹⁶ Bébhó mpok yò, Júdas abho béyáḡ mbi bekwak bò mǎnkém Yesu.

Yesu anyié nenyíé Ερǎ Nekiḡi ne baghòkó bhi

(Mk 14.12-21; Lk 22.7-13, 21-23; Jn 13.21-30)

¹⁷ Nywòp Ερǎ Bret ane kebhòḡ yís yò, baghòk Yesu bárók ntá yi bábhép yi be, “Ἐτα, séndók séntóḡtí ebhak ene ónyie Ερǎ Nekiḡi fá?” ¹⁸ Yesu arem be, “Dók ká afò etòk eḡho, chòḡ mǎngó mmũ fú. Neḡhó bãḡhó yí, ghatí ká yi be Ntòḡ arem be mpok akway, ne yi abhòḡ menyie nenyíé Ερǎ Nekiḡi amem eket eye ne baghòkó bhi”. ¹⁹ Baghòk Yesu bárók bakũ ntonḡi mbò enyũ yi aghati bhò. ²⁰ Éḡháká nókó beku, Yesu aròk achòkò menyie nenyíé ne baghòkó bhi bati byo ne apay. ²¹ Ené mányìè nenyíé, Yesu arem be, “Dihí ká be, chòḡ mmu yweka amòt anti me”. ²² Ἐτόk baghòk Yesu tontó, babho bebhèp yi amòt amòt be, “Acha, chi me ke?” ²³ Yesu akeme be, “Mmũ yweka amòt ane ásebhe awò ywi amem ekpuré nenyie ne me äti chòḡ me. ²⁴ Me Mmu mfú ntá Mandem, nchí ròḡóḡḡ mbò enyũ básíḡí èti ya, ke chòḡ émbép ntá mmu ane äti me écha! Mbò bábhíki bhe yi, mbũ érí ntá yi echa!” ²⁵ Júdas mmu abhòḡò beti Yesu arem be, “Ἐτα, chi me ke?” Yesu akeme be, “Échí mbò enyũ órémé.”

Yesu anyié nenyíé ngwenti eni ne baghòkó bhi

(Mk 14.22-26; Lk 22.14-20; 1 Κοr 11.23-25)

²⁶ Ené mányìè nenyíé, Yesu asòt ekpòkó bret, achye bakak ntá Mandem. Abho bébókóti anchye nòkò ntá baghòkó bhi, andeme nòkò be, “Sòt ka, nyié. Né chi mmuét

eya.” ²⁷ Asot ye amokó mmem, áchye nókó bakak ntá Mandem, abho bechye ntá yap, andem noko be, “Sot ka nyu, bë mankem. ²⁸ Né chi manon ma. Ākɛ nku ane Mandem ányú ne böbhi ántéé. Bákɛ manon ma aron amik bé Mandem ámfónórí bebú beyä bho. ²⁹ Nchí ghati bhe be mpú pere nyu mmém amen, kpáte ewak ene mënyú mmém bako ne bhe ndü nebhuet bechoko Etaya”. ³⁰ Ndü ngwenti, Yesu ne baghokó bhi bákway nekway báchyé Mandem bakak. Báfú ye bákó amfay Njie Menok Ólif.

*Yesu arem be chon Pita andem be abhiki riŋi yi
(Mk 14.27-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)*

³¹ Bággháká nókó ndü Njie Menok Ólif, Yesu aghati bho be, “Nkúbhé beti ebhen echon, chon bë mankem mǎmfere ntí ne me mbonyune Ekáti Mandem érem be, ‘Mandem ádep chon mbabheri bágghonómén anguer amik, nkwo bágghonómén ántaka ebhi. ³² Ke Mandem ánánj ánkú mpétnsem ndü nepém, chon njambi atú Gálili, mǎntemeri me aré.’” ³³ Píta arem be, “Yě bö mankem mámbúé wɔ, me, mpú bué!” ³⁴ Yesu aghati Píta be, “Nchí ghati wɔ be, nkak aperé kok nkúbhé beti ebhen, chon óndem ndon érat be obhiki riŋi me.” ³⁵ Yě nó, Píta arem be, “Yě chí newú, chon ngu ne wɔ. Mpú bué wɔ.” Baghok Yesu báchák mankem bǎrém chí enyumot.

*Yesu are nikmuet amem Getsémani
(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)*

³⁶ Yesu arak ye nebhuet ane bábhijj be Getsémani ne baghokó bhi. Aré, aghati bho be, “Chokó ká fá, mëten mmuet ambi ndu menikmuet.” ³⁷ Árém nókó nó, asot Píta ne bö Sebédí bati apay, arak ne bho. Aron nsónso ne beyä basémé anti. ³⁸ Aghati bɔPíta be, “Basémé ajwi me anti mbɔ be áway me way. Chokó ká fá, mǎmbak pè ne me.” ³⁹ Aro bho atén mmuet ambi mandú. Akwen ne besí amik,

abho menikmuet be, “Etaya! Kə nkóp esəŋəri ene ámfuét me ansem ntí, mbák mbi achi beku nə. Ke éké bhák mbə enyū mēyāŋ, émbák chi mbə enyū óyàŋ.” ⁴⁰ Afate ye, apetnsem ntá baghəkó bhi abhen bati arat. Aghə bhə ndu bábħure kenó. Abhép Píta be, “Bǎpú kwáy béchókə pē ne me ndū neŋəkó nywəp némót-ε? ⁴¹ Bák ká pē, mǎnik nəkə mmuet, bé nemo néké dep be amik. Bǎbhəŋ nti, ke mmuet apu bhe.” ⁴² Yesu apet arək are nikmuet be, “Etaya! Mbák nkóp esəŋəri ane apú kway befuet me ansem ntí, nká bé émfákárí mbə enyu óyàŋ.” ⁴³ Yesu apetnsem ndəŋ ene ejwi epay, aghó baghəkó bhi ndū bábħure kenó. Bǎpú kwáy nyaka béchókə pē ndū kenó kéjwí bə amík. ⁴⁴ Arə bhə arək ndəŋ ane ajwi éráτ are nikmuet enyumət mbə ndəŋ ené mbi epay. ⁴⁵ Yesu apet ye nsem ntá baghəkó bhi bhə bati arat, aghó ndu bábħure kenó. Abhép bhó be, “Bǎbhuet bebħure kenó? Bǎbhuet béywēmure? Mpok akway ane bátì Me Mmu mfú ntá Mandem ntá bǒ bebú. ⁴⁶ Faté ká séndók, ghó ká, mmū ane áti me ndū átwò.”

Bákém Yesu

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.3-12)

⁴⁷ Ené Yesu abħuét berem nə ne baghəkó bhi, ngǒk aywi amət ndū abhen bati byo ne apay ane aka nnyén be Júdas, achwəp ne beyǎ bhə. Bǒ bhə bábħák ne bə akparenja ne nkík amə. Bǒbati bachiǎkap ne bǒbati etək ké bátó nyaka bhə. ⁴⁸ Júdas anǎŋ ayámbi achyé nyaka bhə eriŋ ene ékwák bó mándiŋi Yesu. Akə nó, ndū ághátí bhó be, “Mmu ane mēbhene chəŋ, chí yi. Kém ká yi!” ⁴⁹ Júdas áchwóbhé nókó, afuét téé, abhene Yesu arem be, “Ntəŋ!” Abhene yi. ⁵⁰ Yesu arem be, “Mmure wa, dók ambi, enyiŋ ene ótwó beku, kə yó.” Témté wu, bǒ abhen Júdas átwó ne bhə bárók téé bákém Yesu bábáyti. ⁵¹ Bákém nókó Yesu, mmu amət ane áchí ne yi, agwəp akparenja ywi akpót atú nsem Mūngo bachiǎkap Mandem chwát aguəp amik.

⁵² Yesu aghati mmu ywi wu be, “Keme akparenja ywe amem kénkwóp. Mmu ane ánù nenu ne akparenja, ägu newú akparenja. ⁵³ Òbhíkí ríñí bé mĕkwáy menikmuet nta Etaya antó me témté boángel mánja máncha nka byo ne epay, mántwó mánu ntá ya? ⁵⁴ Ke mbák nkù nò, ná enyiy ene echi amem Ekáti Mandem éfú tetep?” ⁵⁵ Yesu abhép ye beyä böbhò be, “Bätwò bekem me ne boakparenja ne nkík mbò be nchí ngébhé ntantar? Yĕntiki ewak, nchí chòkò ekerákap Mandem, ntəy nòkò bho menyiy ěti Mandem, bärò nyaka kekém me? ⁵⁶ Ke diñí ká be menyiy ebhen menkem bĕfákari chi be menyiy ebhen baremé kepĕnti Mandem básíñí mémfú tetep.” Afö kĕ baghòkò bhi bário yi bábué.

Básót Yesu baròk ndü echeme batanjá manyé

⁵⁷ Bo abhen bákémé Yesu, básót yi baròk ndü eket Káyfas, Mũngo bachiákap Mandem. Batəy-ebhé Mandem ne böbati etòk báchémé nyaka are. ⁵⁸ Ndu bárəy are, Píta are kojo bhò te ansem, kpát aghaka ndü senta Mũngo bachiákap Mandem. Achwe aré, aròk achòkò ne bo abhen bábhbəheri senta wu, anəy nòkò beghò enyiy ene bákù chəy ntá Yesu. ⁵⁹ Böbati bachiákap Mandem ne bö echémé batanjá manyé bachak mankem béré yañ bö abhen bákway bebhat Yesu barak amuet enyu ené bó bábhbəy mbi beway yi. ⁶⁰ Ke báke bhəy yĕ mbi. Beyä bho báfú béré sĕnse amuet Yesu, ke yĕ mmú kerem enyiy ene ékway beku be mángwáy yi. Étaré nókò, bo bati apay báfú báté besí batanjá manyé, ⁶¹ bárem be, “Yí wu arem be äkwáy memokoti ekerákap Mandem ampet ante yó ndü manywəp arat.” ⁶² Mũngo bachiákap afate arem ntá Yesu be, “Òbhíkí bhóy yĕnyiy bekeme ndü menyiy ebhen böbhen bərəm be okù?” ⁶³ Yĕ nó, Yesu achòkò kpák, ake

rem yěnyij. Mũngo bachiãkap Mandem arem be, “Ndũ nnyén Mandem ane achi nepém mpoknkem, ghatí bhese tetep mbák wə ke óchí Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò, Mmə Mandem.” ⁶⁴ Yesu akeme be, “Échí mbə enyũ órémé. Ke diñí ká bé mpok átwò ane bãghə chəŋ Me Mmu mfú ntá Mandem, chəkə ndũ enəkó kefə, ebhe awónem Mandem betəŋ menkem. Chəŋ mǎngə ndũ Mmu ane áfú amfay átwò amem nebháŋ.” ⁶⁵ Mũngo bachiãkap Mandem ághókó nókó enyij ene Yesu árémé, akém nkú yi adak ndu betəŋ bebənti bhi. Akók bé, “Akə te anárjá! Äyenti mmuet ne Mandem! Sépét séyàŋ batisié mántwó mándém enyij ene yi ákú ndaká yí? Bé mankem bãghok ndũ yí áyènti mmuet ne Mandem! ⁶⁶ Bǎrem be yi?” Bákéme be, “Abhəŋ bégu!” ⁶⁷ Bábhó bépa yi batié besí, mándepti nəkə. Báchák mánychye nəkə yi nsáp. ⁶⁸ Bákú nókó nó, mándem nəkə be, “Ndemé kepinti Mandem, Mpeme Mandem afyé nyaka bariep be átò, ghati bhese enyij ene Mandem akə wə óríñí. Ghatí bhese! Agha ádébhé nó wə?”

Píta arem be abhíkí riñi Yesu

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Mpok yə, Píta abhak nefí, amem senta chókó. Ngoré ane achi mmǒ-betik Mũngo bachiãkap Mandem arək ntá yi arem be, “Wə nkwo óchí nyaka ne Yesu mmu Gálili wu.” ⁷⁰ Ke Píta ataŋa besí bə abhen bachi are mankem be, “Mbíkí riñi mbəŋ enyij ene órəm nə.” ⁷¹ Étaré nókó, áfú arək anyũbhá ené senta. Aré, mmǒ-betik Mũngo bachiãkap Mandem achák, ághó nókó yi arem ntá bo abhen bachi aré téé be, “Tánkwəne achí nyaka nkwo ne Yesu mmũ Násáret wu.” Mmǒ betik anefú wu nkwo abhak chi ngoré. ⁷² Píta apet ataŋa, kpát, ayiki be, “Mandem arinji, mbíkí riñi mónkwă wu.” ⁷³ Ébhíkí tat, bo abhen bachi are téé

bákókósi mmuet ne Píta barem be, “Nsé apu are, wə nkwo ɔchi mmũ amot ndũ nkwo bho Yesu mmũ atú Gálili wu. Eyɔɔnyu ye éti wo.” ⁷⁴ Ndɔɔ are, Píta arem be, “Mandem ántémsí me mbák mēsè chi nsé! Mbíkí riɔi mbɔɔ mmu wu!” Témte wu, nném nkɔk akók. ⁷⁵ Píta atik enyɔi ene Yesu ághátí nyaka yi be, “Nkɔk aperé kók, chɔɔ ɔndem ndɔɔ érat be ɔbhíkí riɔi me.” Afú nefí, adi kebho, ne beyá basémé anti.

27

*Bárók ntá Páilet ne Yesu
(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)*

¹ Néyí nókó, bɔbati bachiákap Mandem ne bɔbati etɔk báchókɔ betí betí báká eyɔɔ émɔt enyũ bábhɔɔ békɔ be mángwáy Yesu. ² Báchyé eyɔɔ be mángwót yi. Bafyé yi ngem amɔ, básót bárók ntá Páilet, mmu Rom are achí nyaka góbbhanɔ atú Judéya mpok yɔ.

*Júdas asuri
(Bk 1.18-19)*

³ Júdas mmu átí Yesu ághók nókó bé bábhɔɔ beway Yesu nedí kebho néjwí yi anti éti epɔndak ene yi áká. Asot nkáp silbha bebhók esa nsem byo are báchyé yí antí Yesu arɔk békéme ntá bɔbati bachiákap Mandem ne bɔbati etɔk. ⁴ Ágháká nókó besí ebhap arem be, “Nkɔ-bebú ndu ntí mmu are ábhíkí kɔ yɔnyɔi, kpatɔ bátwɔ way yi.” Bákéme yí be, “Eyɔ éyíɔi bhesé ná? Esɔɔɔri eye ke échí.” ⁵ Júdas aták nkáp wu amik amem ekerákap Mandem, afú arɔk asuri. ⁶ Bɔbati bachiákap Mandem bárók bábwópti nkáp wu, bárém be, “Nkáp are chí nkáp manɔɔ ne ebhé eyese ébhíkí ka be mánychém nkáp manɔɔ ne ané ekerákap Mandem.” ⁷ Báká nókó eyɔɔ émót, básót nkáp wu bárók bákú nebhúérémik ntá ngoko betɔ ndu bébhéme nɔkɔ

mankə. ⁸ ἔτι εἶπὸ κῆ βό βάβηῦét bébhñjɪ nɛbhúérémik wu bé Mmíkí Manonj kpátě echonj. ⁹ Ἐφάκάρí nókó enyu εἶπὸ, enyɪŋ ene ndemekepinti Mandem Jeremáya árémé nyaka éfú tetep. Jeremáya arem nyaka be, “Básót bebhókó nkáp esa nsem byo, manyũ nkáp ane mbək bo Israel bágħó be ákway béchyé ntá mmu ane ati yi. ¹⁰ Bákú mmik ntá ngoko-bete ne nkáp ére, nkúbhé mbə enyu Mandem ághátí nyaka me nkə.”

Páílet are bhép Yesu bebhep

(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Bárōŋ nókó ntá Páílet ne Yesu, ate besí bhi. Páílet abhép yi be, “Wə ke óchí né Mfə bo Israel?” Yesu akeme yi be, “Échí mbə enyu órémé.” ¹² Bōbati bachiăkap Mandem ne bōbati etək bábħó bébhát yí barak amæet, ke abhíkí keme yě eyonj. ¹³ Ékú Páílet arem ntá yi be, “Ōpú ghók nó beyă menyɪŋ ebhén bárəm bé əkə?” ¹⁴ Ke Yesu akereem yěnyɪŋ. Ékú gobhánə abhak maknkay tontó.

Páílet akpót manyé be mángwáy Yesu

(Mk 15.6-15; Lk 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

¹⁵ Góbhanə abhōŋ nyaka epɪŋ be yěntiki mmíé, ndũ mpok Epă Nekɪŋɪ, áfere mũkenonj amot ane bo báyanj yí ámféré. ¹⁶ Mpok yə, mũkenonj amot ane bo béré rɪŋɪ éti barak ane yí áré kə, abhak ekerékenonj. Aka nnyén bé Barábas. * ¹⁷ Beyă bhó báchéme nókó eket Páílet betí ebhə, abhép bó be, “Agha băyánj mendó ándók, Barábas ke chí Yesu, ane bábħñjɪ bé Mpeme Mandem afyé nyaka bariɛp be ätə?” ¹⁸ Páílet arɪŋí nyaka sayri bé bōbati bo Israel bákem Yesu bárōŋ ntá yi ne yi chí éti mpabhamík. ¹⁹ Ἐφάκάρí nkwó be, ené Páílet áchókó bétánj Yesu, ngoré ywi ató mmu ntá

* 27:16 Ndũ mbək bekáti, básɪŋ chí Yesu Barábas.

yi ne εγῶν βε, “Dǝ mmu wu ándók. Achi chak. Ngə kenó ekén kére səŋəri me ɛti yi ndǝ beti ebhén béfuéré.” ²⁰ Mpok yə nə, böbati bachiäkap ne böbati etək béré ghati beyä bhó abhen báchi aré bé báké rə bebhep Páilet ándó chí Barábas ándók, anchye betəŋ be mángwáy Yesu. ²¹ Ékú Páilet apet abhép bó βε, “Ndǝ böbhen bati apay, ane báyəŋ ndó ándók chí agha?” Bábík βε, “Barábas!” ²² “Nkú yi ne Yesu mmu bábhijí bé Mpepe Mandem afyé nyaka bariep be ätò?” Bó mankem bábhó bébík βε, “Dem mángó yi ndǝ ekotákátí!” ²³ Ke Páilet abhép bó βε, “Ntiki ebéptí ndak yi ákú?” Bó mankem bápét bábhó bébík βε, “Dem mángó yi ndǝ ekotákátí!”

²⁴ Páilet ághó nókó bé yí ächəŋti chí mpok ne bé εbyək ébho békwén, arem mántwó yí ne manyiep ndǝ enyij. Asot manyiep amə aso amə amem besí beyä böbhə andem nəkə βε, “Me mbíkí bhóŋ amə ndǝ newú mmu ne. Newú eni néyijí chí bhé!” ²⁵ Bó mankem bákéme βε, “Də manəŋ ami ámbák bhesé antí, ne bö bhesé!” ²⁶ Páilet afere ye Barábas mmǝ bo Israel ne böbati bhəp báyəŋ yi amfere. Achye εγῶν βε batemé nenu mánden Yesu ne ékpá, mánsot yí, mándək, mángó ndǝ ekotákátí. †

Batemé nenu béré yəkə Yesu

(Mk 15.16-20; Jn 19.2-3)

²⁷ Batemé nenu Páilet básót Yesu bárók amem áchá ywi ne yí, batemé nenu bácháκ mankem ndǝ eká batemé nenu eyap bátwó nkwó bákáp Yesu. ²⁸ Báyók nkú yi amuet, básót nkú chu báfyé yí amuet. ‡ ²⁹ Básót böbatábhénək nsənsé mání mbə ntá kefə báfyé yí antí, básót enəkəfú báfyé awónem aywi. Bábhó bétép mánén besí ebhi máŋəkə

† 27:26 *εκπα: Εκπα yə ebhəŋ nyaka senəŋ anti.* ‡ 27:28 *Βάfyε yi nkú chu amuet ndu beyəkə yi βε achi Mfə.*

nəkwə yí be, “Acha mfə bo Israel, kenókó kéchí eke etal!”
³⁰ Bákú nókó nó, bápátí yí batié amuet, báfóhə enək eyə yi
awə bákébhə bedepti yi anti ne yə. ³¹ Bápəbhə nəkwə beyəkwə
yi, báfère nkú chu yi amuet, básót ayi yímbəhə bákéme yi
amuet. Básót ye yi bārók bego ndü ekotákátí.

Bágó Yesu ndü ekotákátí

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Ené báfú eket Páílet bārəhə, bátəmeri mmu etək Sírene
fú ambi ane áká nnyén bé Símun. Bájire yí ápókó ekotákátí
Yesu. ³³ Bārók ebhak ené bábhìhì bé Golgóta, nó chi
“Nəbhuet Enkónti.” § ³⁴ Aré, batemé nenu básót enyih
ene énen mbə mbūnya, * báfýé ndü mmem báchyé yí
ányú. Ághókótí nókó mó, ake ka ményú yě ndu báyàhə
nyaka be yi anyu mə. ³⁵ Básót Yesu bágó ndü ekotákátí.
Batemé nenu abhen bágó yi ndü ekotákátí, bágúép ebhánjá
bérìhì enyü bábhəhə békóre nden eyi be yěntiki mmu wap
ambəhə amət. ³⁶ Báchókə ye amik mámbabheri nəkwə yí.
³⁷ Básih enyih ene Yesu ákú ke bágò yí ndü ekotákátí,
ndü ebhók enək. Bágó ebhók enək eyə ndü eko amfay ntí
aywi. Enyih básih aré ébhák be, “Né chí Yesu, Mfə bo
Israel.” ³⁸ Bágó ngébhé ntantañ amət ndü eyi ekotákátí
ebhe awónem Yesu. Bákú enyu émót ne achák ebhe
awəghə yi. ³⁹ Bo abhen báfúere fuet, bághaka nyaka are
mánte, mámək ne bati, mánsəkoti yi ne mándeme nəkwə be,
⁴⁰ “Wə mmu ókway memokoti ekerákap Mandem, ne ónte
yó ndü manywəp arat! Pemé mmuet eye mbák əchí Mmə
Mandem! Fú ndü ekotákátí sep amik séngó!” ⁴¹ Bəbati
bachiákap Mandem ne batəhə ebhé Mandem ne bəbati etək

§ 27:33 Nəbhuet wu achi nyaka chi njie ane achi amik mbə
ənkónti. * 27:34 Enyih ene énen mbə mbūnya echi nyaka
mbə babhé amen bó báyàhə be ánkə yi ake ghok beyə bebe.

báré way nkwo yi, mándeme noko be, ⁴² “Ápeme nyaka bo báchák, ke apú kway bepeme mmuet yi! Pú yí achi Mfo bo Israel? Ámfá ndũ ekotákátí ansep amik, chon sénoko yi. ⁴³ Asíkí nti ne Mandem. Mandem ampeme yi néne mbák áyay bepeme yi, mbonyune arem be achi Mmu ane áfú ntá Mandem.” ⁴⁴ Baghép abhen bágó ndũ ebhap beko mbo yí, báré so yí nkwo ne nsok enyu émot.

Yesu agú ndũ ekotákátí

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Égháká nókó nkárénká byo ne epay ne ngósí, ejuri ékwén etok enkem. Ebhák kpáte nkárénká érat ne ngósí. ⁴⁶ Égháká nókó mbo nkárénká eyo érat ne ngósí, Yesu abik arem be, “Eli, Eli, lama sabatani?” Nó chi, “Mandem wa, Mandem wa, ndaká yí ófére nti ne me?” ⁴⁷ Mbok bo abhen báté kékwót báyiñi, bágók nókó ndũ Yesu ábíki enyu eyo, báré rem ne bati be, “Ábhìñi Eláija!” ⁴⁸ Ntemé nenu amot ajet témté arok asot ekuchá fofok asebbe ndũ echyé mmém, asot akpan anti mónok, asá amfay ntá Yesu, bechye yi anyu. ⁴⁹ Ke abhénéfú báré rem be, “Dó yi séngó mbák Eláija átwò bepeme yi!” ⁵⁰ Yesu abik ndon achak, aró efónó yi awó Mandem.

⁵¹ Nkúbhé mpok yo, ekát ene echi amem ekerákap Mandem égháre bebok bepaya befu amfay beghaka amik. Mmik anyíkisi, ketarábhé kérákátí. ⁵² Manem ánéne, Mandem aká beyá bo Mandem abhen mánán bágú nyaka bapetsem ndũ nepém. ⁵³ Báfú amem manem ayap, ne Yesu ápéré nókó nsem ndũ nepém, bo Mandem bho bárók Yerúsalem. Beyá bho bágó bho. ⁵⁴ Mũngo batemé nenu ne batemé nenu abhen bachi ne yi bábhàbheri Yesu bágó nókó ndũ mmik ányíkísí, bágó menyin béchák ebhen béfákári. Bechay békém bho tontó. Bábhó berem be, “Achi mbu Mmò Mandem tetep!”

⁵⁵ Beyǎ baghōré bábhák are nkwo. Abhen bákōŋo nyaka Yesu befu te atú Gálili mánkwak nōkō yi, babhak téé, nekō nesie, mámkrōkō nōkō. ⁵⁶ Mbək baghōré bhō bábhák María mmǎ etək Mágdala, ne María nno Jems ne Joséf, ne María ngōré Sebēdi, nno Jems ne Jǎn.

Bábhēme Yesu

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Mmũ nkáp amot afũ nyaka etək Arimátia. Aka nnyén be Joséf. Abhak nkoŋo Yesu amot. Égháká nókó beku, ⁵⁸ arək ntá Páilet be anchye betarj amferē ereŋe Yesu ndũ ekotákátí. Páilet achye eyōŋ bé mámféré Yesu ndũ ekotákátí manchye yi. ⁵⁹ Joséf asot ye Yesu anép ne ésienden nkō. ⁶⁰ Joséf abhōŋ nyaka nnem nekō enén yi átémé ndũ setárébhé. Arək abhēme Yesu ndũ nnem eni nō. Abijiri ye erem ntay áchók nnyũ nnem, agure. ⁶¹ María, mmǎ etək Mágdala ne María achák, bábhák kékwót chókó mánjijí nōkō nnem.

Páilet ató bo be mámbábhérí nōkō nnem Yesu

⁶² Néyí nókó, ndũ nywōbhé neywēmuet bo Israel, bō-bati bachiákap Mandem ne bōnkwo Fárisi bārók bátémeri Páilet. ⁶³ Bárem be, “Éta, sébhíkí re ghōkōntik be mmũ nsé wu arem nyaka be ndũ manywōp arat yi āpetnsem ndũ nepém. ⁶⁴ Éri ye be ónchyé eyōŋ bo mandək mambabheri nōkō nnem eni kpáte manywōp arat amfuēt. Bakōŋo bhi bákway berōŋ mángēp yi mámpōkō, mándək, mámbō ye beghati bhō be yi apetnsem ndũ nepém. Ne mbák émfákárí nó, nsé yap yō áchōŋti menyij ancha nsé ane mbi.” ⁶⁵ Páilet arem be, “Yijí batémé nenu nō. Sot ka bhó mándók mámbábhérí nókó nnem mbō enyũ báyaŋ.” ⁶⁶ Báró ye barək báfyé erij ndũ ntay, ne bárō bō are be mambabheri nōkō nnem.

28

Yesu apɛtnsem ndũ nepém

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Nywəbhé neywəməet bo Israel néfueré nókó, María mmđ etək Mágdala ne María achák, báfú ntinywəp, ené mbaŋ ábhíkí re kaŋari ndu berəŋ beyiŋi nnem Yesu. ² Éfákári bé ángel Mandem áfú amfay ásèp amik, abiŋiri ntay aferɛ anyünnem, achəkə aré. ³ Besí ángel Mandem wu béré ghəw mbə miámiaŋ, nden eyi éndiere nəkə pépəpəp mbə etəkəfiŋ. ⁴ Babhabherĩ nnem béré wet ne becháy ne bərəp mbə bawú. ⁵ Ke ángel arem nta baghərə be, “Bǎké chay. Ndĩŋí bé bǎyàŋ Yesu mmu bágó ndũ ekotákátí. ⁶ Apú fá. Mandem akə yi apɛtnsem ndũ nepém nkúbhé mbənyu yi aremɛ be ebhəŋ be fakari. Twó ká ghə nebhuɛt ane bábhré yi. ⁷ Dók yé ka áyák mǎngátí bakoŋo bhi be apɛtnsem ndũ nepém ne achi be ambi ǎrəŋ atú Gálili. Chəŋ mǎngó yi are! Nnǎŋ ngati nə bhe.” ⁸ Baghərə bhə bərəw nebhuɛt ane nnem nechi ntiét ntiet. Becháy békém bə, ke maŋák nkwə ajwi bhə anti. Bájɛt barək béyǎŋ bakoŋo Yesu be mǎngátí bhə enyiŋ ene ángel Mandem ághátí bhə. ⁹ Ndu bərəŋ, bǎpére ghə, Yesu atemeri bhə, arem be, “Mandem ámbák ne bhe!” Bərək bǎkwén amik besí bhi bábhré bekem bekak ebhi mǎnchye nəkə yi kenókó. ¹⁰ Yesu aghati bhə be, “Bǎké chay. Dók ká ghati bakoŋo bha. Ghatí ká bhə be, mǎndók atú Gálili. Chəŋ mǎngó me aré.”

Babhabherĩ nnem bərək bǎghátí enyiŋ ene efakari

¹¹ Ené baghərə bhə bərəŋ, éfákari be mbək bo abhen bábhabheri nnem bərək Yerúsalem bǎghátí böbati bachi-ákəp Mandem yəntiki enyiŋ ene efakari mpok ángel Mandem ásbhé átwó ndũ nnem. ¹² Böbati bachiákəp Mandem bǎchókə ne böbati etək, báká eyəŋ émət, bǎchyé bhə beyǎ nkáp ndũ besəŋ. ¹³ Bǎghátí bhə be, “Ghatí nókó

ká bho chi be bakoŋo bhi bátwó ne beti, mpok sékwéné kenó, bághep yi, bápókə bárək. ¹⁴ Mbák góbbhano ángók ndak ane, chəŋ séndiŋi ndü séchòk nnyu ywi be nti nendi yi amem, enyu ené bāpu chwe ndü esəŋəri.” ¹⁵ Babhabheri nnem básót ye nkáp besəŋ wu, bárək bákə mbə enyü böbati bág hátí bhə. Ne mbok yə bé bakoŋo Yesu bághep yi ghep ké bo Israel bábhuét beghati bo kpatě eəŋ.

Yesu atóŋ mmuet ntá bakoŋo bhi

(Mk 16.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹⁶ Bakoŋo Yesu abhen bati byo ne amot báró ye bárók atú Gálili ndü nje ane Yesu ághátí nyaka bó mándók aré. ¹⁷ Mpok bág h́ó yi, bák wén amik babho bechye yi kenókó. Ke mbək ayap bare makati mbák, sayri sayri, Yesu ke bə bág h́ə nə. ¹⁸ Yesu akokosi mmuet ne bhó, aghati bhə besí ne besí be, “Etaya achyé me betəŋ menkem amfáy yěntiki enyiy ne yěntiki mmu awu amfay ne fá amik. ¹⁹ Dók yé ka, mǎnkú be bö betək menkem mámbak bakoŋo bha, mǎnjwiti bhə ndü nnyén Eta, ne nnyén Mmə, ne nnyén Efóŋó Bedyere, ²⁰ mǎntəŋ nókó bhə be mánkú yěntiki enyiy ené ngátí be mǎnkú nəkə. Ne nchí bhák ne bhe mpoknkem, te ndü ngwenti mmik.”

Ekáti Nku Nkɔ
New Testament in Kenyang (CM:ken:Kenyang)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kenyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kenyang

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 17 Oct 2021

0a400be4-2dfe-565d-bdea-5f3d59d48520